

Шайх шаҳид Юсуф ал-Уйайрий

Жиҳоднинг ўзгармас қонун- қоидалари

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يُضلل فلا هادي له.

وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه، وسلم تسليماً كثيراً.

وبعد:

Кириш қисми.

Муаллифнинг қисқача таржимаи ҳоли.

Юсуф ал Уайрий ёшлик чоғидаёқ Афғонистонда русларга қарши жиҳод қилган, у кишини билганлар, унинг ҳарбий қуролларни биладиган ва тактика бўйича моҳирлиги ҳақида кўп яхши гаплар айтишган. Кейинчалик у Арабистон ярим оролига қайтиб келиб мужоҳидларни жиҳодга тайёрлаш, уларга моддий ёрдамлар тўплаш билан шуғулланган. Шу сабаб бўлиб у киши муртадлар томонидан қамоққа олинган. Унинг ҳаёти худи Юсуф алайҳиссалом каби турмада ўтди. У ҳатто олий маълумотга ҳам эга бўлмаган, аммо Аллоҳ унга Ислом ҳақиқатини билдирган инсон эди. Унга берилган бу неъматни унинг китобларига назар солиб тушуниб олса бўлади. Қамоқда ўтириб Қуръонни, ҳамда саҳиҳайн Бухорий ва Муслимни ёд олди. Аллоҳ у зотга икки нарсa, фойдалиқ илм, ҳамда шу илмни жойида ва ўз вақтида қўллашлиқдек (ҳикмат), ҳар қандай олим орзу қилган неъматни берган эди. Ҳақиқатда, уламоларнинг аксарияти кўплаб илмга эга бўлишларига қарамасдан, улар ўзларидаги илмни қўллашлиқ, унга кераклигича амал қилиш неъматидан маҳрумдирлар. У қамоқдан қутулиб чиққач кўплаб фойдали асарларнинг муаллифи бўлди. Бу ҳаракатлардан қаттиқ қўрқиб кетган араб муртадлари уни хиёнаткорона ўлдирдилар. Аллоҳ бу устоз-шайхга шаҳидлик мартабасини муборак қилсин!

Ушбу китоб «Қоваид вал адабул жиҳад», яъни «Жиҳоднинг ўзгармас қоидалари ва унинг одоби», деб номланади.

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм!

Дарҳақиқат, Ислом шариати, ақидаси (идеология) ўзгармас қонун ва қоидаларга эгадир. Шунингдек, замон ва шароитдан келиб чиққан ҳолда ўзгариб турадиган ҳукм ва қоидалари ҳам мавжуд. Масалан, намоз – бу ўзгармас ҳукмлар жумласидандир. Намозни сифат ва феъли, шарт ва рукнлари замон, вақт, макон, инсоннинг ёш-қарилиги ёки бошқа шу каби нарсаларнинг ўзгариши билан ҳеч қачон ўзгариб қолмайди. Аммо, шариатнинг баъзи бир ҳукмлари юқорида биз зикр қилган замон ва маконнинг ўзгариши билан ўзгариб туриши мумкин. Масалан, Исломда халифанинг тайинланиши. Маълумки, тўрт халифанинг уммат бошқарувига келиши ҳар-хил кечган. Абу Бакр бир гуруҳ мусулмонларнинг байъати остида халифа бўлган бўлса, Умар ибн Хаттоб Абу Бакрнинг буйруғига асосан бу лавозимга тайинланган. Усмон ибн Аффон эса олти та саҳобанинг шўъроси остида халифаликни қўлга олган. Али ибн аби Толиб ҳам бошқа бир кўринишда халифалик тепасига келган. Демак, Исломда халифаликни тайин қилиниши шароитлар ҳолатига қараб ўзгариб туриши мумкин экан. Бугун эса Ислом умматининг асосий вазифаларидан бири, жиҳоднинг ўзгармас қонун эканлигини тушуниб етишлиқдир. Афсуски, бу ўзгармас қонун-қоида бугунга келиб кўпчилик томонидан умматга ўзгарувчан қонун қилиб тақдим этилмоқда. Шу боисдан ҳам биз бу китоб орқали жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоида эканлигини ўрганиб чиқамиз. Дарҳақиқат, жиҳоднинг биринчи ўзгармас қоида – бу унинг қиёмат кунига қадар давом этишлигидир. Бугунги кунга келиб бутун дунё ёвуз кучлари ўзларининг қўл остидаги, ҳамда назоратида турган динлари, сиёсатлари, барча молиявий қудратлари, оммавий ахборот воситалари, маданиятлари ва бундан бошқа қуролларини, Исломнинг чўққиси ҳисобланган жиҳод ибодатига қарши қўйишган. Бу уруш дунёнинг ҳар бир бурчагида ўз аксини топмоқда. Қаерда жиҳоднинг куртаги кўриниши биланок, ўша ерда кофирларнинг кучи яққол кўзга ташланади ва бу ибодатни амалга оширишлик машаққатлари шу ондан бошланади. Эндиликда эса яҳуд ва насоролар Исломга қарши олиб бораётган бу урушларини ҳатто ўзларининг диний вазифалари деб жар сола бошладилар. Диндан узоқ бўлган Американинг катта сиёсатчилари ҳам бу ҳақда гапира бошладилар. Абу Маъзан Буш билан учрашган вақтда у маълун: **«Афғонистонни босиб олишликни менга Аллоҳ буюрди»**, деб айтган эди. Қуддус ва унинг атрофини босиб олган яҳудлар ҳам, бу ишларини ўзларининг диний кўрсатмалари деб аташмоқда. Демак, кофирлар ўзлари олиб бораётган зулм билан тўлиб тошган бу салб юришни дин ниқоби остида амалга оширмоқдалар. Бу эса ўз навбатида дунёдаги барча дин эгаларининг фикрини бир нуқтага жамлаш ва уларни жиҳодга қарши қурол сифатида қўллашликнинг бир услубидир. Яъни, агар бу тоғут-мушрикларнинг сиёсий қуролларига назар соладиган бўлсак, шунинг гувоҳи бўламизки, Американинг барча сиёсати ва унинг арбоблари, НАТО, Евросоюз, ҳамда Россия ва унинг қўл остида турган қўғирчоқ давлатлар ва бошқа барча кичик давлатларнинг асосий вазифаси **«терроризм»** дем ном олган Аллоҳ йўлидаги жиҳодга қарши қаратилгандир. Улар эртаю кеч турли йиғинлар уюштириб, унда фақат шу масъала хусусида бош қотирмоқдалар. Шунингдек, бугунга келиб уларнинг маданияти ҳам ўз иш-фаолиятини қолдириб, жиҳод, яъни терроризм билан шуғулланишни бошлаган. Бундан кўриниб турибдики, бугун тоғутлар қўлларидаги барча кучларини фақат шу ягона муқаддас уруш-жиҳодга қарши

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

қўйганлар. Мана шу вазиятда Ислом умматининг асосий вазифаси нимадан иборат бўлиши лозим? Аллоҳ таъоло Ўзининг Китобида шундай деб марҳамат қилади;

(Эй мўъминлар, гарчи) сизларга ёқмаса-да, (кофирларга қарши) жанг қилишингиз фарз қилинди. (Зотан,) сизлар ўзингиз учун ёмон бўлган нарсани ёқтирмаслигингиз ва сизлар учун ёмон бўлган нарсани яхши кўришингиз мумкин. Аллоҳ билур, сизлар билмассиз! Бақара-216.

Дарҳақиқат, бу оят очикдан очик, ҳеч қандай таъвилга муҳтож бўлмаган равишда Аллоҳ йўлидаги жиҳоднинг фарз эканлигига далолат қилади. Аммо, шунга қарамасдан бугунги кунда кўпчилик одамлар **жиҳодни амалга оширишлик учун тарбия бўлишлиги шарт** деб даъво қилишяпти. Яъни мусулмондаги Исломий тарбия, комил сифатларни жиҳоднинг асосий шартларидан бири деб, таъкидламоқдалар. Улар мужоҳидда тарбиянинг бўлишлиги қандай ҳам яхши деб айтмайдилар, балки тарбия жиҳоднинг шарти деб айтадилар. Энди бу тарбиянинг йўқлиги нимага далолат қилади, албатта ўз-ўзидан жиҳоднинг йўқ бўлишига, унинг тўхтаб қолишига олиб келади. Бу тушунча уммат бошига тушган бир мусибатки, тарбиянинг йўқлигини ёки унинг нуқсонлик эканлигини рукач қилиб олган бу даъватчилар эндиликда одамларни фарз айн жиҳоддан тўсиб туришибди. Шу ўринда, бу каби қавлни илгари сураётган шахсларга савол қилсак? Исломга янги кириб Рамазон рўзасини тутмоқчи бўлган кишига ҳам, ҳақдан узоқ бўлган шу гапингизни айтасизми? Яъни, эй мусулмон, сиз аввал Исломий тарбия ҳисобланмиш тақво, сабр, гўзал хулқ ва бошқа сифатларни ўзингизда мужассам қилиб олинг, гарчи бунга кўп йиллар кетса ҳам, шундан кейингина сизга рамазон рўзаси фарз бўлади. Бундай гапни ақли бутун ҳеч ким айтмаслиги аниқ. Ҳолбуки, жиҳодга қилинган чақириқ билан рўзага қилинган чақириқ бир кўринишда нозил бўлган. **(Кутиба алайкумүл қитал—кутиба алайкумүс сиям)**. Нима учун мусулмонларнинг рўзага бўлган муомаласи жиҳодга бўлган муомаласидан бу қадар ўзгача? Бўлиб ҳам, жиҳод пайғамбарликнинг 13 йили фарз қилинган бўлса, рамазон эса пайғамбарликнинг 15 йили нозил бўлган. Ёки пайғамбар алайҳиссалом саҳобалардан улар жиҳодга чиқишлари учун тарбияни шарт қилганмилар? Ал-Усайрий мушрик бўлган ҳолида сафардан Мадинага қайтиб келиб, **«фалон ва фалончилар қани»**, деб сўради, унга сўраган кишилари Пайғамбар алайҳиссалом билан бирга Уҳудда, деб жавоб беришади. Шунда у, **«мусибат бўлсин менга, ҳамма қариндошларим Уҳудда бўлсаю мен бу ерданман»**. Шундан сўнг у Пайғамбар алайҳиссалом ҳузурларига келиб шаҳодат келтирди ва жангга кириб шаҳид бўлди. Абу Ҳурайра (р а), айтдилар: **«У кам амал қилиб, кўп нарса олиб кетди!»**. Бу инсон тарбия у ёқда турсин бир ракъат ҳам намоз ўқимаган, лекин шу билан бирга тавҳид калимасини амалда олий қилишлик йўлида вафот топиб кетди. Сўхбатимизни тарбия хусусида давом эттирадиган бўлсак, айтингчи шу тарбияга яҳудлардан кўра яна муҳтожроқ кишилар бормикин? Мухайрик яҳудий эди, у Пайғамбар алайҳиссалом олдиларига Уҳуд куни келиб, жангга кириб мужоҳидларга қўшилишини сўради, Пайғамбар алайҳиссалом унга рухсат бердилар ва у шаҳид бўлди. Шунда пайғамбар алайҳиссалом: **«Мухайрик яҳудийларнинг энг яхшиси»**,-дедилар. Кўриб турганимиздек, Пайғамбар алайҳиссалом Аллоҳ фарз қилинган жангга кирмоқчи бўлган кишига аввал имон келтиришликни, сўнг эса жанг майдонига киришини айтдилар. Биз учун Пайғамбар алайҳиссаломда гўзал намуна бор. Бизга барча ишларда фақат Пайғамбар

алайҳиссаломга эргашишлик буюрилган. Шунингдек, Аллоҳнинг жиҳод ҳақида нозил қилган бу оятининг зоҳирига эътибор қаратсак, **сизларга ёқмаса-да**, деган қавлни топамиз. Демак, одамларнинг бугунда жиҳодни қолдиришлигининг асосий сабабларидан бири, уларнинг нафсига бу амалиётнинг ёқмаслигидир. Шунинг учун ҳам улар, **«тарбияга муҳтожмиз, ҳали тайёр эмасмиз, душман жуда кучли»**, қавлидаги турли баҳоналарни ўйлаб топиб, жиҳоддан қочмоқдалар. Ҳақиқатда, инсон ўзига ёқмаган нарсани қилмаслик, ундан қочишлик каби сифатларга эгадир. Буни Оламларнинг Роббиси Ўзининг Китобида бизга таълим бериб айтади: **«...(Зотан,) сизлар ўзингиз учун ёмон бўлган нарсани ёқтирмаслигингиз ва сизлар учун ёмон бўлган нарсани яхши кўришингиз мумкин. Аллоҳ билур, сизлар билмассиз!»**

Ўзининг даврида Салоҳиддин Айюбий мусулмонларни жиҳодга чақирди, унинг бу чақириғини эшитиб баъзи шайхлар, ва уларга эргашган толиби илмлар ҳам келишди. Шунда, салбчиларнинг оврупадаги уч қўмондондан ташкил топган, Англия қироли Ричард, Франция қироли Филипп-2 ва Германия қироли Фредерик Барборос бошчилигида бир бутун жуда катта лашкар тўплагани маълум бўлди. Фақат Фредерик қўшинининг сони 300 минг кишини ташкил этарди. Шунда, кофирларнинг кўп сонлик қўшини ва уларнинг катта кучидан хабар топган бу шайхлар, **«биз орқага қайтамиз»**, дейишди. Ибн Касир ўз тўпламида бу воқеани батафсил келтирган. Мана илм ўрганиб, уни ўзгаларга тарқатиб юрувчи баъзи уламоларнинг аҳволи. Ҳозирда эса улар жуда кўп. Демак, ихлос ва амалга асосланмаган илм ўз эгасига ҳасрат надоматдан бошқа ҳеч нарсани келтирмайди. Бундай шахсларни уламо деб бўлмайди, чунки улар Аллоҳ томондан ҳидоят топмагандирлар. Инсонларни ҳидоятга бошлашлик амалга асосланмаган илм билан амалга оширилмайди. Ҳозирга келиб ҳам мусулмонларнинг аксарияти **«шайхларимиз, уламолар жиҳодга фатво беришмаган»** деб жиҳодни тарк қилиб юришибди. Бу нарса умматнинг бошида турган катта мусибатлардан. Модомики, сизга ҳақ етиб келган экан, демак унга эргашишлик сизга вожиб бўлади, гарчи илм аҳли бу ҳақиқатга эргашмаётган бўлсалар ҳам. Қиёмат куни Аллоҳнинг ҳузурида етиб келган ҳақ ва қилган амалингиз учун фақат сиз жавобгар бўласиз, улар эмас. Бошқа кишилар эса мусулмонларни жиҳоддан тўсишлик йўлида яна бир қизиқ фикрларни илгари суришади, яъни кофирлар билан бизнинг муомаламиз тинчлик асосида бўлишлиги керак эмиш, чунки биз инсонлар ҳаммамиз бир ота, Одам алайҳиссалом фарзандларимиз. Аллоҳ таъоло эса уларнинг бу ақидасининг ботил эканини Ўзининг Китобида баён этади, яъни:

Аллоҳ ва Охират кунига ишонмайдиган, Аллоҳ ва унинг Пайгамбари ҳаром деган нарсани ҳаром деб билмайдиган, ҳақ (яъни ислом) динига эътиқод қилмайдиган аҳли китоблардан иборат бўлган кимсаларга қарши то улар хорланган (мағлуб) ҳолларида ўз қўллари билан (зиммаларидаги) солиқни тўламагунларича, жанг қилингиз! Тавба-29.

Демак, кофирлар билан бизнинг муомаламиз тинчлик эмас, айнан уруш асосида бўлмоғи керак экан. Шунингдек, шу суранинг аввалги оятларида Аллоҳ таъоло кофирларга қарши бизнинг қўллайдиган муомаламизни янада ҳам аниқроқ баён этди:

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Бас, қачон уруш ҳаром қилинган ойлар чиқса, мушрикларни топган жойингизда ўлдирингиз. Уларни (асир) олингиз, қамал қилингиз ва барча йўлларда уларни кузатиб турингиз! Энди агар тавба қилсалар ва намозни тўкис адо қилишиб, закотни берсалар, уларнинг йўлларини бўш қўйингиз! Албатта, Аллоҳ Мағфиратли, Меҳрибондир. Тавба-5.

Юқорида зикр қилганимиздек, кофир ва мунофиқлар бугунда ҳар қандай йўл билан бўлса ҳам, Аллоҳнинг жиҳод оятларига амал килувчи бандаларини тўхтатиб қолишга уриняптилар. Жиҳодни терроризм –деб, мужоҳидларни эса террористлар –деб, дунёга танитмоқдалар. Чунки, улар Қуръонга очикдан очик қаршилиқ қила олмайдилар. Бордию улар бу муқаддас урушни Қуръон тили билан атай бошласалар эди, яъни **«жиҳод, мужоҳид»** -деб, у ҳолда бу ҳақиқатни беркитиш анча мушкул иш бўлиб қолар эди. Натижада эса мужоҳидлар кўпайиб, дунё бўйлаб кофирларнинг аҳволи танг ҳолатда қолган бўлар эди. Шунинг учун бугунда терроризм сўзини эшитсангиз билингки –бу жиҳоддир, террорист сўзига дуч келсангиз билингки –бу Аллоҳнинг яқин бандаси бўлган мужоҳиддир. Тоғут йўлида саъйи ҳаракат қилаётган мунофиқлар эса, Қуръондаги жиҳод оятларига бошқа маъно бериб, мужоҳидларни қоралаб, уларни залолатга юз тутган кишилар деб, оми халққа танитишда кофир дўстлари билан яқиндан ҳамкорлик қиладилар. Шунингдек, улар бугунги жиҳодни ҳужум жиҳоди, яъни бу амал мусулмонлар учун фарзи кифоя, деб айтадилар. Бундан ташқари жиҳод қилишлиқ учун катта имомнинг рухсати керак, деган қавлни ҳам илгари сўрадилар. Аслида эса бу келтириладиган заиф ҳужжатларнинг барчаси одамларни жиҳоддан тўсишлиқ учун қилинади. Муаллиф бу каби шахсларни мунофиқлар деб атади. Мунофиқлар жиҳодни тўхтатишлиқ йўлида нима амаллар қилишидан қатъий назар, Қуръон, ҳадис, ижмоъ, саҳобалар сийрати жиҳоднинг қиёмат кунига қадар фарз эканлигига далолат қилади. Шунинг учун биз ҳеч қандай золим уламнинг мағриб ёки машриқдан келиб жиҳодга бошқа бир кўриниш беришига муҳтож эмасмиз. Бу масъала бўйича Аллоҳ ва Унинг расули, муҳкам оят ва ҳадислар кўринишида бизга нима қилишимиз кераклигини баён қилиб бўлишган. Муаллиф китобининг давомида жиҳоднинг қиёматгача давом этишлиги ҳақида кенгроқ тушунча бериб ўтади. Аллоҳ таъоло Китобида шундай деб марҳамат қилди:

Эй мўъминлар, сизларнинг ичингиздан кимда-ким ўз динидан қайтса, Аллоҳ бошқа бир қавмни келтирурки, Аллоҳ уларни яхши кўрур, улар Аллоҳни яхши кўрурлар. Улар мўъминларга хокисор, кофирларга эса қаттиққўл, бирон маломатгуйнинг маломатидан кўрқмай, ёлғиз Аллоҳ йўлида жиҳод қиладиган кишилардир. Бу Аллоҳнинг фазлу марҳамати бўлиб, уни Ўзи хоҳлаган кишиларига берур. Аллоҳ (фазлу карами) кенг, Билгувчидир. Моида-54.

Дарҳақиқат, мусулмон ака-сингиллар томонидан жиҳоднинг турли масъалалари бўйича кўплаб саволлар қилинади. Шу саволларнинг баъзиларига назар солсак. Маълумки, бугунга келиб кўплаб турли жамоатлар юзага келган ва қизиғи шуки, уларнинг барчаси ўзини ҳақда деб биладилар. Шу муносабат билан мусулмон ака-сингиллар, улардан қайси жамоат ҳақдаки, биз бориб уларга қўшилсак, деган уй билан ҳақ йўлни қидирадилар. Ҳадислардан бизга маълум бўладики, Пайғамбар алайҳиссалом қиёматга қадар доим ҳақда турувчи бир тоифа, яъни тоифатул мансура

(нусратланувчи тоифа) бўлишлигини, ҳамда ушбу тоифа эгаларининг сифатлари ҳақида батафсил айтиб кетганлар. Шунинг учун ёш мусулмон ака-сингилларимизга насиҳатимиз шундан иборат бўлар эдики, улар ҳадисда хабар берилган ушбу тоифа эгаларининг сифатларига диққат билан назар солсалар, ҳамда шу сифатларни бугунги кунда мавжуд бўлган жамоатларга таққослаб кўрсалар, шубҳасиз улар олдида турган тўсиқ-жумбоқ дарҳол очилиб қолган бўлар эди. Бу ҳақ тоифани аниқлаш учун биз юқорида зикр қилган Аллоҳнинг Китобидаги Моид сураси 54 оятга мурожаат қиламиз. **«Эй мўъминлар, сизларнинг ичингиздан кимда-ким ўз динидан қайтса, Аллоҳ бошқа бир қавмни келтирур»**, яъни Аллоҳ ва Унинг расулининг буйруғи ва қайтариғини инкор этадиган бўлсанглар, у ҳолда У Зот сизларнинг ўрнингизга бошқа бир қавм-инсонларни келтиради. Ҳолбуки, сизлар Аллоҳнинг оятларини ташлаб, уни инкор қилишдан аввал мўъмин эдинглар, кейин кофирликка қайтдинглар. Чунки, Аллоҳ сизларни ташлади, сизлардан юз ўгирди. Шунга ўхшаш ваъид, Тавба сурасида зикр қилинади. Унда жиҳодни тарк этган кишиларни аламлик азоб кутиб турганини, ҳамда Аллоҳ улардан юз ўгириб, уларнинг ўрнига бошқа бир қавмни келтиришини баён қилади:

«Агар (жиҳодга) чиқмасангизлар, (Аллоҳ) сизларни аламли азоб билан азоблар ва ўрнингизга бошқа бир қавмни келтирур. Сизлар эса У Зотга бирон зиён етказа олмайсиз. Аллоҳ ҳамма нарсага қодирдир». Тавба-39.

Қачонки қалблар, сафлар, қарашлар ҳабис-нопок бўлган нарсадан тозаланиб бўлгач, энди Аллоҳ таъоло, Ўзи танлаган хос бандаларининг сифатини баён этади. Яъни **«Аллоҳ уларни яхши кўрур, улар Аллоҳни яхши кўрурлар»**. Ўзгартирилган қавмга Аллоҳ муҳаббатини эълон қилди, улар ҳам Роббиларини ҳамма нарсадан кўра яхши кўришларини баралла атрофга ёйдилар. Бу икки тарафлама муҳаббатдир. Комил муҳаббат кимнинг муҳаббати, албатта Аллоҳ Роббил ʼаламийнинг. Бу муҳаббатга инсон лойиқмиди ўзи? Йўқ. Бу фақат Аллоҳнинг раҳмати ва фазлидир. Банда тавҳид калимасини олий қилишлик йўлида озгинагина ҳаракат қилган эди холос, мукофоти эса жуда буюк бўлди. Бу тоифатул мансуранинг биринчи сифати ҳисобланади. Улар Аллоҳни ҳамма нарсадан кўра яхши кўришларини эълон қилдилар. Наҳот, бу яхши кўришлик тилнинг ўзи билан яқунланади, деб гумон қиласиз? Йўқ, Аллоҳга қасамки бу муҳаббат албатта амалда имтиҳон қилинади. Навбатдаги сифат эса мўъминнинг Роббисини яхши кўришининг наватдаги исботидир. **«Улар мўъминларга хокисор»**, яъни улар мўъминларни Аллоҳ йўлида яхши кўрадилар, уларнинг дини ва дунёси учун кайғурадилар, уларнинг хурсандчилигидан рози бўлиб, ғам-ташвишларидан озорланадилар. Мағрибдаги мўъмин улар учун ака бўлса, машриқдаги мўъмина уларнинг синглиси. Улар ҳар қандай мўъмин ва мўъминани ҳимоя қилиб жонларини Аллоҳ йўлида фидо қиладилар, ҳамда молларини уларнинг манфаати йўлида сарф қиладилар. Бу Исломдаги ҳақиқий биродарликнинг комил кўринишидир. Кейинги сифат, **«кофирларга эса қаттиққўл»**, тарихнинг аввалию ҳозирга назар ташланг, кофирларга қилич билан ким қарши чиққан, уларнинг қуролига қарши ким қурол билан жавоб берган, ким Аллоҳнинг душмани бўлган мушрик-кофирларни бўйин томирларини узиб, уларнинг қонини тўккан ва тўкмоқда. Аллоҳ таъоло Анфол сураси 60 оятда, تَرْهَبُونَ بِهِ اللّٰهُ عَذَابٌ

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Араб тилида «ирҳаб» сўзи террор деган маънони билдиради. Ҳа, бугун бутун дунё гапираётган бу калима Қуръонда ишлатилган. Модомики, улар жиҳодни жиҳод деб айтолмасалар, Аллоҳнинг ердаги мужоҳидини мужоҳид дейишликка тиллари айланмас экан, у ҳолда жиҳод терроризм, бу тоййиб-покиза мужоҳид эса террорист бўла қолсин. Бас, Аллоҳ йўлида мўъминнинг қайси томонга, қандай ном билан йиқилишнинг мутлақо аҳамияти йўқ. Кофирлар Қуръондаги бу калимани олиб ташлашга қанчалар уринмасинлар, бу ишнинг уддасидан ҳаргиз чиқа олмайдилар. Аммо, мунофиқ дўстлари ёрдамида бу калимани беркитишга, ёки уни таҳриф қилишликка ҳаракат қиладилар. Шу сабабли кўпгина олий ва ўрта маъҳадларда Қуръон зикр қилган «ирҳаб» сўзи беркитилиб ёки унга бошқа маъно бериб келинмоқда. Демак, кофирларга нисбатан қаттиққўллик –бу тоифатул мансуранинг яна бир гўзал сифатларидан саналади. Кофирларга юмшоқ муомалада бўлиб, ўзларини ҳақ аҳлидан санаётган тоифалар эса, қиладиган бу ишларини гўзал даъват, Исломни чиройлик кўрсатиш деб талқин қиладилар. Аслида эса уларнинг бу даъват йўллари ботилдан ўзга нарса эмас. Ҳақиқатда эса, бугунги кунда бу юмшоқжонларни айнан мусулмонларга нисбатан қаттиққўл бўлаётганини дунёнинг ҳар бурчагида кузатиш мумкин. Навбатда зикр қилинадиган сифат эса, Пайғамбар алайҳиссалом хабар берган тоифа қайси эканлигига аниқ ойдинлик киритади, улар **«Ёлғиз Аллоҳ йўлида жиҳод қиладиган кишилардир»**. Аллоҳ таъолонинг бу сифат ҳақидаги хабаридан сўнг, яна бирор кимса учун ушбу масъалада ноаниқлик қолдимикин? Йўқ, албатта. Бу тоифа аҳли жони ва моли билан Аллоҳ йўлида жиҳод қилганлар, ҳозирда ҳам қилмоқдалар ва қиёматага қадар қилиб келадилар. Оятда зикр қилинган Аллоҳ яхши кўрадиган қавмнинг навбатдаги сифат қандай экан, улар, **«бирон маломатгуйнинг маломатидан кўрқмайдиган»**, кишилардир. Маълумки, ҳақ йўлда озор ва қийинчиликларга сабр қилиб, унда доим барқарор туришлик ўта мушкул ишдир. Бу пайғамбар ва унга эргашган зотлар суннати ва сифатидир. Пайғамбар алайҳиссалом саҳобалар билан Бану Қурайза яҳудийларига қарши ғазотга чиқиб, уларни қамал қилдилар, ва Бану Қурайзага таслим бўлишлик таклиф қилинди. Улар эса Саъд ибн Маозни ўзларининг устидан ҳукм чиқаришини талаб қилдилар, чунки жоҳилият даврида Авс қабиласи Бану Қурайзанинг иттифоқдоши бўлган эди. Буни билган яҳудлар Саъдни ўзларига нисбатан юмшоқ муомала қилади деб ўйладилар. Саъд олиб келинди, шунда баъзи мусулмонлар бу улуғ саҳобадан Бану Қурайзага нисбатан юмшоқ муомала-ҳукм чиқаришини илтимос қилдилар. Саъд эса яҳудлар ва мусулмонларга қараб: **«Мен чиқарган ҳукмдан рози бўласизларми»**, деб сўради. Хаммалари рози эканликларини айтишди. Шунда Саъд: **«Барча урушга яроқлик эркаклар ўлдирилсин, уларнинг аёллари, болалари ва мол-мулклари мусулмонлар ўртасида тақсимлансин»**, деб ҳукм чиқарди. Шунда Пайғамбар алайҳиссалом: **«Сен Аллоҳнинг ҳукмини чиқардинг»**, дедилар. Шу куни 700-900 га яқин яҳудийлар қатл қилинган эдилар. Ҳозирда бу амал оммавий қириб ташлашлик, деган ном билан юритилади. Мана бу улуғ саҳобанинг кофирларга нисбатан қилган муомаласи. У атрофдаги бирор бир маломатчининг маломатларидан кўрқмади. Эътибор беринг 1000 га яқин кишиларни қатл қилишлик –бу Аллоҳнинг ҳукми эди. Дарҳақиқат, хиёнатчи кофирларнинг жазоси шудир. Бугунда эса Исломнинг асл ҳақиқати ва моҳиятини ҳанузгача тушуниб етмаган бу даъват аҳли нима деяпти? Улар Исломни яҳуд ва насороларга мос келадиган қилиб, уни улар рози бўладиган қилиб беришяпти. Аҳли китобларга юмшоқ бўлишимиз керак, улар бизни

қонхўр, қотил деб ўйламасинлар, каби қавлдаги ботил фикрларни илгари сурадилар. Улар Аллоҳни эмас кофирларни рози қилишлик билан овора бўлиб юрибдилар. Пайғамбар алайҳиссалом, хабар берганларидек тоифатул мансура – бу жамоатдир. Уларга қарши чиққанлар ҳам, ташлаб қўйганлар ҳам зарар келтира олмайдилар. Ушбу ҳадисга асосланган ҳолда эндиликда ҳам айнан жиҳод жамоатларига ҳамма қарши чиқаётганини гувоҳи бўлмоқдамиз. Шу билан бир қаторда эса ўзини ҳақ деб даъво қилаётган қолган барча жамоатларнинг кофирлар томонидан омонликда эканини ҳам кузатмоқдамиз. Бундан ташқари ҳақ-жиҳод жамоатларига мунофиқлар ҳар тарафдан хиёнат қилмоқдалар. Омма мусулмонларнинг аксарияти эса асрлар мобайнида жиҳодга чиқиш ёки чиқмаслик йўлида фатволар қидириб юришибди. Уларнинг кўплари ўзлари истаган фатвони излайвериб, охири ўлим ҳам топиб кетишди. Бу эса ўз навбатида ушбу ҳақ тоифанинг кўпчилик мусулмонлар томонидан ёрдамсиз қолганининг исботидир. Бунинг зарари йўқ, чунки бу тоифа Аллоҳ томонидан нусратланган ва ҳимоялангандир. Уларнинг сони кўп ёки кам бўлишидан қатъий назар, улар доим ҳақда зоҳир, яъни ғолибдирлар. Кофирлар мужоҳидларни қанчалар кўп ўлдирмасинлар, лекин бу тоифа ҳеч қачон йўқ бўлиб кетмайди. Чунки бу Аллоҳ ва Унинг расулининг ҳақ ваъдасидир. Муаллиф, юқорида кўриб чиқилган оятга ҳулоса бериб шундай дейди: ***Эй мўъминлар, сизларнинг ичингиздан кимда-ким ўз динидан қайтса***, яъни унга юклатилган вазифа-вожибдан юз ўгирса, илоҳий буйруқдан бўйин товлаб, ундан қутулиш учун турли йўллар қидирса, Аллоҳга нисбатан ўзича макр ишлатиб, Аллоҳни алдамоқчи бўлса, бундай кимса у хоҳ олим бўлсин, хоҳ оми бўлсин, хоҳ эркак бўлсин, хоҳ аёл бўлсин, хоҳ ёш бўлсин, хоҳ қари бўлсин, хоҳ бой бўлсин, хоҳ камбағал бўлсин, хоҳ соғлом бўлсин, хоҳ касалманд бўлсин, бошқача қилиб айтганда у ким бўлишидан қатъий назар, албатта бошқа қавмга алмаштирилади, яъни ***Аллоҳ бошқа бир қавмни келтирур***. Янги келган қавм аввалгилар каби бўлмайди, улар Аллоҳ йўлида жиҳод қиладилар, охир оқибат айнан шу қавм Аллоҳнинг муҳаббатига лойиқ деб топилади. Эсланг, бу умматдан аввал яҳудлар танланган халқ бўлиб, Аллоҳ уларни оламлардан афзал қилган эди.

Эй бани Исроил, сизларга инъом қилган неъматларимни ва сизларни бутун оламдан афзал қилган пайтимни эсланглар! Бақара-47.

Нима учун улар оламдан афзал қилинди, улар яҳудий бўлгани учунми? Йўқ албатта! Улар мусулмон бўлгани учун, тавҳид калимасини ўзларида кўтариб уни бошқаларга етказгани учун. Қачонки, энди улар ўзларига юклатилган бу мажбуриятни ташлаган заҳоти Аллоҳ уларни алмаштирди. Уларнинг ўрнига араб миллатига мансуб бўлган, на ёзув на ўқишни биладиган бир инсонни келтирди. Уни ҳидоят ва ҳақ дин билан, барча бошқа динлар устидан ғолиб қилишлик учун юборди, гарчи бу ҳақ мушрик-кофирларга қариб бўлса ҳам. ***У (Аллоҳ) Ўз Пайгамбарини ҳидоят ва ҳақ дин билан – гарчи мушриклар хоҳламасалар-да – барча динларга ғолиб қилиш учун юборган Зотдир. Тавба-33.***

Шуни яхши билиш лозимки, бордию биз ўзимизга юклатилган вазифадан бош тортар эканмиз, Аллоҳ ҳузурида бизнинг ҳеч қандай қадримиз йўқдир, гарчи одамлар тилида дostonга айланган бўлсак ҳам. Биз юқорида жиҳоднинг қиёматга қадар давом

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

этишини айтиб ўтган эдик. Шу ўринда сўзимизнинг яна бир далили сифатида Аллоҳ таъолонинг қуйидаги оятини келтирамиз:

(Эй мўъминлар), сизлар то (дунёда) бирон фитна қолмай, бутун дин фақат Аллоҳ учун булгунга қадар улар билан жанг қилинглари! Анфол-39.

Оятдаги фитна – бу куфр-ширкдир. Демак, ерда ширк, куфр бор экан уларга қарши жиҳод ҳам бўлади. Ҳадислардан маълумки, куфр қиёматга қадар давом этади, шундай экан жиҳод ҳам худди шундай қиёматгача қоим бўлиб тураверади. Бу Аллоҳнинг ўзгармас қонунидир. **«Ёлғиз Аллоҳ йўлида жиҳод қиладиган кишилардир»**. Қуръондаги бу оят тиловат қилинар экан, билинки шу вақтда ернинг қайсидир бир бурчагида Аллоҳ йўлида мужоҳид Роббисининг Сўзини олий қилиб жиҳод олиб бораётган бўлади.

وصلی الله علی محمد النبی الأمی، وعلی آله وصحبه وسلّم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм!

Биринчи қоида: Жиҳоднинг ҳукми ўзгармас қонун

эканлиги ҳақида.

Жиҳоддаги ғалабанинг турлари;

1. Оятда зикр қилинган саккизта тўсиқни енгиб ўтишлик сабабли ғалабани қўлга киритишлик.

(Эй Муҳаммад алайҳис-салом), айтинг: «Агар ота-оналарингиз, болаларингиз, ака-укаларингиз, жуфтларингиз, қариндош-уруғларингиз ва касб қилиб топган мол-дунёларингиз, касод бўлиб қолишидан қўрқадиган тижоратларингиз ҳамда яхши кўрадиган уй-жойларингиз сизларга Аллоҳдан, унинг Пайгамбаридан ва унинг йўлида жиҳод қилишдан суюклироқ бўлса, у ҳолда то Аллоҳ Уз амрини (яъни, азобини) келтиргунича кутиб тураверинглари. (Зеро), Аллоҳ бундай итоатсиз қавмни ҳидоят қилмас. Тавба-24.

2. Шайтон устидан қозонилган ғалаба.
3. Жиход –бу ҳидоятдир, қайсики у сабабли Аллоҳ бандаларини тўғри йўлга бошлайди.
4. Аллоҳнинг ва жиходнинг душмани саналмиш мунофиқлар устидан қилинган ғалаба.
5. Айнан жиход сабабли мўъмин сабот ва матонатни қўлга киритади.
6. Жиход –бу мол, жон вақтни фидо қилишликдир.
7. Жиход қилишлик –бу ақиданинг ғалабаси, гарчи мужоҳидлар жанг майдонида мағлубиятга учрасалар ҳам.
8. Аллоҳ ҳеч кимнинг иштрокисиз Ўзи кофир қавми талофатга учратади.
9. Жиход туфайли куфр етакчилари, яъни (тоғутлар) кофир ҳолда халок бўладилар, бунга сабаб улар Аллоҳнинг динига уруш эълон қилганлари, бас бу кимсалар Аллоҳнинг раҳматидан маҳрумдирлар.
10. Аллоҳ бу умматнинг ичидан шаҳидларни ажратиб олади.
11. Аллоҳ мужоҳидларга жанг майдонида ғалаба ато этади.

Жиходдаги мағлубият;

1. Жиходни тарк қилиш –бу ақиданинг буюк мағлубиятидир. (2-120)

Яҳудий ва насронийлар то сиз уларнинг динига кирмагунингизча ҳаргиз сиздан рози бўлмайдилар. Айтинг: «Аллоҳнинг йўлигина ҳақиқий йўлдир». Қасамки, агар сизга келган ҳақиқий билимдан кейин уларнинг нафс-ҳаволарига эргашсангиз, Аллоҳ тарафидан сизга на бир дўст ва на бир ёрдамчи бўлмайди. Бақара-120.

2. Динда кофирлар билан муроса қилишлик, яъни диннинг зарарига кофирларнинг келишув шартномаларига рози бўлишлик. Бу –мағлубиятнинг ўзгинасидир. («мудоро» –бу қандайдир дунё матосидан диннинг фойдаси, ҳимояси учун воз кечишлик. «Мудохана» эса дунё матосини қўлга киритиш мақсадида диннинг қандайдир қисмидан воз кечишликни англатади). (Салоҳиддин қиссаси Қуддус)
3. Кофирлар томонига моил бўлишлик. Яъни, уларга нисбатан юмшоқликни изҳор қилишлик.

Зулм йўлини тутган кимсаларга моил бўлиб қолманглар (берилиб кетманглар) (эргашманглар)! Акс ҳолда сизларга дўзах ўти етар. Сизлар

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

учун Аллоҳдан ўзга бирон дўст йўқдир. Кейин (яъни золимларга эргашсангиз), сизларга ёрдам берилмас. Ҳуд-113.

4. Кофирларга итоат қилишлик.

...Ва Биз қалбини Бизни зикр этишдан ғофил қилиб қўйган, ҳавойи-нафсига эргашган ва иши исрофгарчилик бўлган кимсаларга итоат этманг! Каҳф-28.

5. Аллоҳнинг раҳмати, нусрати ва берадиган ғалабасидан ноумид бўлишлик. Яъни, қўл силтаб, буткул тушкунликка тушиб қолишлик.

6. Ҳеч қандай сабабсиз жиҳодни тарк этишлик.

7. Душмандан (кофирдан) қўрқишлик. (Билиб қўйиш лозимки, жанг майдонидаги вақтинчалик мағлубият бир неча сабаб билан юзага келиши мумкин; а) Аллоҳ мўъмин бандаларини имтиҳон қилади; б) нафслар ҳамда сафлар покланади; в) ёки мағлубият гуноҳлар ҳосили. Аммо, ҳеч вақт мўъминлар кам сонлик бўлгани учун мағлубиятга учрамайдилар)

Албатта, ўша (сизларни васвасага солмоқчи бўлган) шайтоннинг ўзидир. У сизларни ўзининг дўстларидан (кофирлардан) қўрқитмоқчи бўлади. Бас, агар мўъмин бўлсангизлар, улардан қўрқмангиз, Мендан қўрқингиз! Али Имрон-175.

Иккинчи қоида: Жиҳод қандайдир бир шахсга боғланмаган.

Биз аввалги дарсимизда жиҳоднинг ўзгармас қонун эканлиги, ҳамда бу муқаддас уруш қиёматгача давом этишлиги ҳақида сўз юритган эдик. Навбатдаги дарс ҳам шу ўзгармас қонун борасида давом этади. Муаллиф айтади, дарҳақиқат жиҳоднинг давом этишлиги бир шахснинг раъйи-хоҳиши, ёки қандайдир хос шахснинг бор йўқлигига қарамайди. Ҳа, албатта Аллоҳ бу уммат ичидан Ўзи хоҳлаган бандаларини танлаб олиб, уларни ҳақда ҳидоятлайди. Уларни, тоғлар кўтаришдан бош тортган дин омонатини одамларга етказишлик учун тайёрлайди. Ва оқибатда уларнинг қўли билан Ўзининг динини олий қилади. Аллоҳ танлаган бу кишилар ўзларига юклатилган вазифани адо этиб бўлгач, уларни Ўзининг ҳузурига кўтаради.

Шу ўринда яна бир нуқтага урғу бериб ўтмоқчимиз, яъни танланган кишиларга юклатилган вазифалар нималардан иборат? Улар катта ва кичик, баъзида эса, қийин ёки осон бўлиши ҳам мумкин. Кимдир Аллоҳ йўлида бир соат туриб шаҳид бўлиб кетиши мумкин, кимдир эса йиллар мобайнида жанг қилиб, кейин вафот топиши мумкин. Яна кимдир шу йўлга қадам босиб, ҳали жанг майдонига етиб келмасдан шаҳид бўлиб кетади. Кимлардир тайёргарлик вақтида Аллоҳнинг ҳузурига

кўтариладилар. Яна кимдир ният олган кун и унга шаҳидлик насиб бўлади. Демак, бу Аллоҳнинг раҳмати бўлиб, унда барчанинг нияти ва ҳаракати баробарида насиба-улуш бор. Бунда натижа эмас, балким мақсад ихлосга ва амалнинг тўғрилиги ва унга бўлган итоатнинг даражасига эътибор қаратилади.

Демак, бу танлаб олинган мўминлар ўзларига юклатилган вазифани ўтаб бўлишгач, энди Аллоҳ улар ўрнига шу ишни давом эттирадиган бошқа бандаларини чиқаради. Ва Аллоҳнинг бу қонуни ўзгармас бўлиб, қиёматга қадар давом этаверади. Аммо, Аллоҳнинг бундай шахсларни яратишligидан, жиҳоднинг шу кишиларга боғланганлиги тушунилмайди. Афсуски, ҳозирга келиб бу ўзгармас ҳукм борасидаги илм ҳам, бошқа илмлар сингари одамларнинг эътиқодидан кўтарилган. Шу сабабли мусулмонларнинг ҳар тарафдан, қандайдир бир шахсни кутаётганини ва бу каби шахслар ҳали орамизда йўқ, деб юрганининг гувоҳи бўляпмиз. Яъни, уларнинг таъкидига кўра жиҳод қилиш учун хос шахслар юзага келиши лозим, ҳамда бу амалиётни бошқарадиган ўта комил шахс туғилиши керак. Фақат шундан сўнг жиҳод қилиш мақсадга мувофиқ бўлар экан. Албатта, бу хато. Таъкид билан айтамикки, жиҳод қоим бўлиши ва унинг давом этиши бир шахс ёки қандайдир хос бошқарувга боғланган эмас. Ҳозирда бу катта муаммо бўлиб, мусулмонларнинг навбатдаги мусибатларидан десак муболаға бўлмайди.

Жиҳод бобидаги бу хато эътиқод нималарга олиб келади? Аввало Исломнинг бир бутун заифлашувига, қолаверса жиҳоднинг қиёматга қадар давом этишлиги ҳақидаги саҳиҳ хабар-қонунга бўлган имоннинг заволи бўлишига олиб келади. Дарҳақиқат, Аллоҳ тало саҳобаларини ҳар қандай ҳолатда ҳам Ўзигагина таваккул қилиб, суяниб, фақат Ўзига боғланишларини талаб қилди, бошқача қилиб айтганда ибодатларни фақат Ўзигагина қаратишликни буюрди. Ўз навбатида пайғамбар алайҳиссалом ҳам уларни худди шу руҳда тарбияладилар. Аксинча, эса ибодатларда инсоннинг бирор бир шахсга боғланиб қолишлиги қайтарилди. Қачонки, инсон Аллоҳга қилинадиган ибодатларда ўзини бирор бир шахсга боғлаб қўядиган бўлса, натижада у боғланиб қолган шахс ўлишлиги ёки ҳақдан қайтишлиги билан унинг қилаётган ибодатининг асли ё ўзгаради ёки ниҳоясига етади. Шунингдек, яна билишимиз лозим бўлган нарсасуки, Аллоҳ таъоло саҳобаларни, ва бутун умматни нафақат қандайдир шахсга боғланиб қолишдан, балки Пайғамбар алайҳиссаломдек саййидул анбиёга ҳам боғланиб қолишдан қайтарди. Ва Ўзининг Китобида бу ҳақида қуйидаги оятни нозил қилди:

Муҳаммад фақат бир Пайғамбардир, холос. Ундан илгари ҳам Пайғамбарлар ўтгандир. Бас, агар у (яъни Муҳаммад алайҳис-салом) вафот қилса, ёки ўлдирилса, орқангизга (куфрга) қайтиб кетасизларми?! Кимда-ким орқасига қайтиб кетса, Аллоҳга бирон зиён етказа олмас, (балки фақат Ўзига зарар қилади, холос). Аллоҳ эса (йўлларида қайтмай) шукр қилгувчи бандаларини муносиб мукофотлайди. Оли Имрон-144.

Аллоҳ таъоло ушбу оятни нозил қилишлик билан саҳобаларни тарбиялади. Яъни билинглари, ибодатларда ҳеч кимнинг бирор бир хос шахсга ўзини боғлаб қолишлиги мумкин эмас. Ҳатто, бу шахс Аллоҳнинг улуғ пайғамбари бўлса ҳам.

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Чунки, Ислом фақат Аллоҳнинг динидир, шунинг учун ибодатлар ёлғиз Яратувчига қаратилишлиги шартдир. Агар эътибор берган бўлсангиз, биз бу ерда банданинг ибодатларда қандайдир шахсни восита қилишлиги, ёки шу каби ширк амаллари хусусида сўз юритаётганимиз йўқ. Балки, мусулмон умматнинг орасида солиҳ кишиларнинг бор ёки йўқлиги, уларнинг қилиб юрган баъзи ибодатларининг ўзгаришига ёки уларни умуман тарк қилишларига сабаб бўлаётгани борасида кетяпти. Энди эса юқорида зикр қилинган оятнинг тафсири ҳақида суҳбатлашсак. Ибн Касирнинг тафсирида бу оят хусусида шундай дейилган. Уҳуд куни мусулмонлар мағлубиятга учраб, уларнинг кўпчилиги ўлдирилди. Шунда мушриклардан бир киши Пайғамбар алайҳиссаломга тош отиб жароҳатлади, ва ўзининг қавми ёнига қайтиб пайғамбарни ўлдиргани ҳақида миш-миш тарқатди. Бу нохуш хабар мусулмонлар қулоғига етиб келгач уларнинг сафи бузила бошлади, натижада эса баъзилар умидсизликка тушиб қолдилар. Шунда юқорида зикр қилинган оят нозил бўлди. Яъни, Муҳаммад ўлса ёки ўлдирилса, динингиздан қайтиб кетасизларми? Аллоҳ бу оят орқали баъзи мусулмонларнинг ҳаракатларини қоралади. Аммо, бошқалар бу йўлда собит туришди. Ансорлардан бир киши дўстининг ҳузурига келиб, **«ЭШИТМАДИНГИ МУҲАММАД ЎЛДИРИЛИБДИ?»,** деб айтди. Шунда у, **«демак у Аллоҳнинг динини бизларга етказиб бўлибди. Бас, шундай экан, сизлар ҳам у каби шу дин йўлида курашиб ўлинглар»!** –деб жавоб берди. Воқеадан кўриниб турибдики, бундай фитналар ҳаммага ҳам, ўзининг салбий таъсирини кўрсатавермайди. Аксинча, имтиҳон зўрайган сари, имон ҳам кучайиб боради. Оятнинг давомида Аллоҳ айтди: **«Кимда-ким орқасига қайтиб кетса, Аллоҳга бирон зиён етказа олмас, (балки фақат ўзига зарар қилади, холос).»** Ҳа, худди шундай кимда-ким динидан бутунлай қайтиб кетса, ёки баъзи вожиботларни тарк этиб, ўзи учун қандайдир чегара ясаб олса, бундай шахс Аллоҳга, Унинг динига, мўъминларга ҳеч қандай зарар келтира олмайди, аксинча бу ишидан фақат ўзи зарар топади холос. Муаллиф китобининг давомида қуйидаги воқеани келтиради. Пайғамбар алайҳиссалом вафот топган кунлари Абу Бакр Мадинанинг четида яшайдиган аёлларининг уйида эдилар. Қачонки, бу хабар атрофга ёйилгач у зот етиб келдилар. Пайғамбар алайҳиссалом Оиша (розиаллоҳу анҳо)нинг уйларида ётар эдилар. Абу Бакр Оишанинг уйига кириб Пайғамбар алайҳиссаломга яқинлашиб, у зотни ўпиб йиғладилар ва шундай дедилар: **«сиз тириклик вақтингизда қандай пок бўлган бўлсангиз, ўлган ҳолингизда ҳам шундай поксиз. Аллоҳ сизга берган битта ўлимни топдингиз».** Шундан сўнг масжидга қараб йўл олдилар. Масжидда бир қанча одамлар йиғилиб турар, Умар ибн Хаттоб эса уларга қарата: **«Пайғамбарни ўлди деган кимсани калласини қилич билан чопиб ташлайман. Пайғамбар Роббиси билан сўзлашгани Унинг ҳузурига кетди, худди Мусо кетиб қайтгандек Пайғамбар ҳам албатта қайтиб келади».** Бу гапни эшитиб Абу Бакр: **«Ўтир эй Умар!,** дея одамларга юзланди: **«Эй одамлар! Кимда-ким Пайғамбарга ибодат қилган бўлса, билсинки у киши ўлди. Ким Аллоҳга ибодат қилса У Зот тирик ва ҳеч қачон ўлмайди!»** деб, юқоридаги оятни тиловат қилди: **“Муҳаммад фақат бир Пайғамбардир, холос. Ундан илгари ҳам Пайғамбарлар ўтгандир. Бас, агар у (яъни Муҳаммад алайҳис-салом) вафот қилса, ёки ўлдирилса, орқангизга (куфрга) қайтиб кетасизларми?! Кимда-ким орқасига қайтиб кетса, Аллоҳга бирон зиён етказа олмас, (балки фақат ўзига зарар қилади, холос). Аллоҳ**

эса (йўлларида қайтмай) шукр қилгувчи бандаларини муносиб мукофотлайди." Оли Имрон-144.

Дарҳақиқат, бу оят нозил бўлганидан ҳамманинг хабари бор эди, кўпчилик эса бу оятни ёддан ҳам билар эди. Қачонки, Абу Бакр бу оятни тиловат қилганда одамлар уни ҳозир эшитиб тургандек бўлишди. Чунки мусибат саҳобаларни шу даражада ўраб олган эдики, улар ҳамма нарсани ёддан чиқариб қўйиб, руҳан тушкунликка тушиб қолишган эди. Ҳадисни ривоят қилган ибн Аббос (розиаллоҳу анҳу) айтади: **«Абу Бакр ушбу оятни тиловат қилганда одамлар уни ҳозир эшитиб тургандек бўлишди. Ва ҳамма бу оятни такрорлаб масжиддан чиқа бошладилар»**. Кўриб турганимиздек, фақат Абу Бакр Сиддиқ (розиаллоҳу анҳу) бу оғир аҳволда тўғри йўл тутиб, қолганларнинг кўзини очди. У киши айтмоқчики, бордию сизлар Муҳаммад алайҳиссаломга ибодат қилган бўлсангиз яъни, динингизни у кишига боғлаб қўйган экансиз, билингки у зот вафот топди. Агар, Аллоҳга ибодат қилиб, динингизни ҳам, ўзингизни ҳам У Буюк Зотга боғлаган экансиз, билингки, У ҳеч қачон ўлмайдиган тирик Зот! Шунингдек, Табароний келтирган ҳадисда ибн Аббос (розиаллоҳу анҳу)дан, ривоят қилинади: **«Али ибн аби Толиб, Пайғамбар алайҳиссаломнинг ҳаётлик чоғларида шу оятни тиловат қилиб айтар эди, Аллоҳга қасамки, Аллоҳ бизни ҳидоят қилгандан сўнг, энди биз орқага қайтмаймиз. Аллоҳга қасамки, Пайғамбар учун (яъни, у олиб келган йўлда) ё ўламан, ё унинг йўлида курашиб ўлдириламан. Мен унинг қариндошиман, валийсиман, ворисиман. Мендан кўра ким унга яқинроқ?»**, деб айтган. Яъни, Али ибн аби Толиб айтмоқчики, Пайғамбар алайҳиссаломнинг ўлими мени сусайтирмайди ва динимда орқага қайтишликка олиб келмайди. Балки, мен у зотдан кейин унинг ишларини давом эттириб, шу йўлда ўламан ёки ўлдириламан. Аллоҳ таъоло Китобида шундай дейди:

Ҳар бир жон фақат Аллоҳнинг изни билан аниқ белгилаб-ёзиб қўйилган муддатда ўлади... Оли Имрон-145.

Демак, ҳеч бир жон ўз-ўзича ўлмайди, балким Аллоҳнинг изни билан, унга тақдир қилинган муддат келиши билангина вафот топади. Шунингдек, Аллоҳ таъоло айтади:

Ҳар бир умр кургувчининг умри узун қилинмас ва (ё) умридан камайтирилмас, магар (буларнинг барчаси) Китобда (яъни, Лавҳул-Маҳфузда битилган бўлур). Албатта бу Аллоҳга осондир. Фотир-11.

Юқорида келтирилган икки оятда Аллоҳ йўлидаги фидоийлик-жиҳодга тарғиб бор. Ҳақиқатда, кишининг ўта шижоат билан душманга қарши жанг қилиши, унинг умрини қисқартириб қўймайди. Худди шундай кўрқоқнинг жиҳоддан қочишлиги ҳам унинг умрини узайтириб қўймайди. Қачонки, мўъмин ўзида "яқийн", яъни қаттиқ ишонч сифатини тарбиялай олса, натижада у жуда жасур бўлиб қолади. Унинг қаршисида кучли душмanning пашшачалик ҳам ҳайбати қолмайди. Негаки, душман Аллоҳнинг махлуқи эканлигини, ҳамда Аллоҳ бу кофир қавмни ихота қилиб турганини

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

аниқ билади. Бу эса ўз-ўзидан мўъминга хотиржамлик ва куч бахшида қилади ва у қувватли душманни Аллоҳнинг изни билан енга олади. Холид ибн Валид ўлим тўшагида ётган чоғида айтган гаплари ҳам сўзимизга далил бўлади: **«Мен ҳар сафар душман устига ўлимни қидириб ташланар эдим, аммо кўриб турганингиздек тўшагимда ўляпман».**

Китобнинг давомида муаллиф саҳобалар сийратидан бошқа бир воқеани келтиради. Форсга қарши олиб борилган урушларнинг бирида мусулмонлар билан форслар ўртасини дарё тўсиб қолди. Шунда мужоҳидлардан Ҳажар ибн Усайд исмли киши мусулмонларга юзланиб: **«Нима бўлдики сизларга, душман қаршисида туриб қолдинглар»**, дея, отда ўтирган ҳолда дарёга тушиб кетди, бу манзарадан таъсирланган мусулмонлар унинг орқасида эргашиб, улар ҳам дарёга отилдилар. Буни кўрган форслар «дайван, дайван», яъни жин-жин, дея қичқириб орқага қочишди. Шунда Ҳажар: **Ҳар бир жон фақат Аллоҳнинг изни билан аниқ белгилар-ёзиб қўйилган муддатда ўлади...**, деб юқоридаги оятни ўқиди. Ва оқибат мусулмонларнинг ғалабаси билан якунланди.

«Заъдул майсир»нинг муаллифи ибн Аббосдан ривоят қилади. Уҳуд куни шайтон Муҳаммад ўлди, деб нидо қилди. Шунда баъзи бир мусулмонлар: **«Модомики, Муҳаммад ўлган экан, келинлар таслим бўламиз, нима бўлганда ҳам улар бизнинг қабиладошларимиз ва қариндошларимиз-ку»**, дейишди. Улар шу йўл билан ўзларига ўзр-баҳона топдилар. Ўз навбатида мунофиқлар эса: **«Муҳаммад ўлди, келинлар яхшиси энди Исломни ташлаб ўз динимизга қайтамиз»**, дейишди. Шавконий шундай дейди: **«Шайтон Муҳаммад ўлди деб атрофга жар солди. Натижада мусулмонлар орасида парокандалик юзага келди. Шунда баъзилар, нима учун у ўлади? Агар у пайғамбар бўлганда, ўлмаган бўлар, Аллоҳ уни ҳимоя қилган бўлар эди»**, дейишди. Шунда Аллоҳ шу оятни нозил қилди:

Муҳаммад фақат бир Пайғамбардир, холос. Ундан илгари ҳам Пайғамбарлар утгандир. Бас агар у (яъни Муҳаммад алайҳис-салом) вафот қилса, ёки ўлдирилса, кетингизга (куфрга) қайтиб кетасизларми?!

Яна бошқалар эса: **«Юринлар Абдуллоҳ ибн Убайнинг ҳузурига борамиз. Бас, у Қурайш билан бизнинг таслим бўлишимиз хусусида гаплашсин»**. Нима учун одамлар Абдуллоҳ ибн Убай олдида боришни лозиб деб билишди, чунки у мунофиқларнинг сардори бўлиб, Қурайш кофирлари билан дўстона алоқада бўлган. Ҳа, мунофиқлар доим кофир дўстлари билан яқин алоқада бўладилар. Бу ҳам уларнинг ўзларига хос бўлган сифатларидан. Кўриб турганимиздек Аллоҳнинг юборган имтиҳон-мусибатида мусулмонларнинг аҳволи ҳар-хил кечди. Аммо, Анас ибн Назр (розиаллоҳу анҳу)дек улуғ саҳобалар кейингилар учун гўзал намуна бўлиб қоладилар. У киши айтди: **«Агар Аллоҳнинг росули ўлган бўлса ҳам, Аллоҳ ўлмайди, У Зот абадий тирик»!** У шу сўзларни айтиб, ўтириб олган ансорлар ёнига келиб уларга юзланди: **«Сизларга нима бўлди, жанг қилишдан бош тортяпсизлар? Улар: «Муҳаммад ўлдирилибди, энди урушишнинг нима фойдаси бор»**. Улардан бу гапни эшитиб Анас ибн Назр душман ичига отилди ва то шаҳид бўлгунча жанг қилди.

Дарҳақиқат, тафсир уламоларидан бу оят ва унга таалукли бўлган воқеа хусусида кўп гаплар бор. Лекин, биз буларнинг ҳаммаси устида тўхталиб ўтирмаймиз. Муҳими шуки, Пайғамбар алайҳиссаломнинг ўлимлари ҳақидаги бу хабардан одамлар икки тоифага бўлиндилар. Бири тўғри тоифа бўлса, иккинчиси адашган тоифадир. Бошқача қилиб айтганда, тўғри ва нотўғри тушунча эгаларига ажралдилар. Нотўғри тушунчага эга бўлганларни Аллоҳ мазаммат қилди. Негаки, улар Ислом пайғамбар алайҳиссаломга боғланган деб эътиқод қилган эдилар. Бу нотўғри тушунчага эга бўлган кишилар ҳам ўз навбатида икки қисмга бўлиндилар. Биринчи қисм, имтиҳоннинг кучлилиги сабабли қаттиқ руҳий тушкунликка тушиб қолган мусулмонлар эди, натижада эса улар ўлимдан қочишлик йўлини қидириб қолдилар. Энди иккинчи қисм эгаларига келсак, улар имтиҳон туфайли, ашаддий залолатга кетишган кишилардир. Яъни, улар қалбларидаги кўфр ва шубҳаларни зоҳир қилган мунофиқлар эди. Натижада эса аввалги динимизга қайтамиз деб, туриб олдилар. Мана шу икки қисмга бўлинган нотўғри тушунча тоифасининг мисли ҳозирги мусулмонларнинг мислидир. Чунки, ҳозирда ҳам Афғонистондаги толибон ва улар билан бирга жиҳод қилаётган араб ва бошқа мужоҳидларнинг бошидан кечираётган имтиҳонларига, бугунги кундаги мусулмонларнинг муомаласи, худди Уҳудда бўлган мусулмонларнинг фикр-мулоҳазаларининг мисолига ўхшайди, балки унданда ёмонроқ. Негаки Уҳуд куни мусулмонлар қийинчилик-имтиҳонни хоссатан ўзларининг жасадлари билан қарши олдилар, яъни бўлган воқеа айнан жиҳод майдонида содир бўлган эди. Ҳозирда эса мусулмонлар жиҳод майдонидан минг километрлар узоқда туриб, Уҳуддаги мунофиқларнинг амалини қилмоқдалар. Яъни, уларнинг айримлари, **«агар толибон ҳақда бўлганда, улар мағлубиятга дучор бўлмаган бўлар эдилар. Шаҳар ва қишлоқларни тарк этиб, тоғларда бошпана топмаган бўлар эдилар»**, дейишмоқда. Яна бошқа катта қисм мусулмонлар эса, **«Афғонистондаги араблар ўзларининг давлатларига қайтиб у ердаги ҳукумат билан келишиб, фаолиятларини тинч йўл билан давом эттиришлари керак»**, дейишмоқда. Таажубки, ҳозирги бу кўриниш, худди Уҳуд куни бир тоифа кишиларнинг Абдуллоҳ ибн Убай орқали Қурайш мушрикларига таслим бўлишни сўраганларига жуда ўхшайди. У куни пайғамбарнинг ўлимини эшитган бу тоифа, умуман Ислом ҳақида ёмон фикрга келишган эди. Мана бугун ҳам толибоннинг мағлубиятини кўриб, аксарият ўзини мусулмон сановчи кишилар, жиҳод ва мужоҳидларнинг, балки умуман Исломнинг бутунлай ерда ғалаба қозонишига мутлақо ишонмай қолганга ўхшайди. Тарих такрорланмоқда. Ҳар бир залолатдаги шахс ўзидан аввалги адашганлар йўлини давом эттиради. Энди, тўғри фикр, тўғри йўл тутган кишиларга келсак, улар ҳам ўзларидан аввал ўтган салафи-солиҳлар йўлидан кетишда давом этадилар. Хусусан бугун Аллоҳ йўлида жиҳод қилаётган кишилар Анас ибн Назр каби улуғ саҳобалар йўлидан кетмоқдалар. Уҳуд куни бу саҳоба ўтириб олган ансорларни кўриб: **«нима учун ўтирибсизлар?»,** деб сўради. Улар эса: **«чунки, Росулulloҳ ўлдилар.** Шунда у: **«у ҳолда сизларга яшашнинг нима маъноси қолди? Турингларда у зот каби жанг қилинглари!»** -деган эди. Ёки Абу Бакр айтган гапни эсланг: **«Бордию сизлар Муҳаммадга ибодат қилган бўлсангизлар, у ўлди. Агар Аллоҳга ибодат қилган бўлсангизлар, билингларики У тирикдир ва ҳеч қачон ўлмайди!»** Шунингдек, Али ибн аби

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Толибнинг айтган гапи: **«Агар росулуллоҳ ўлган бўлса, мен унинг дини учун курашаман. Шу йўлда ўламан ёки ўлдириламан!»**

Мана шу кишилар ва бошқалар тўғри йўлда турган зотлар эди. Улар бир нарсани аниқ билишар эди, яъни бу дин ҳеч кимга боғланиб қолмаган, ҳатто у улул азм пайғамбар бўлса ҳам. Аллоҳ таъоло Оли Имрон сурасида шундай дейди:

(Эй мўминлар), (куфрга қарши курашда) сушлашмангиз ва ғамгин ҳам бўлмангиз. Агар (ҳақиқий) иймон эгалари бўлсангизлар, сизлар устун бўлгувчидирсизлар. Оли Имрон-139.

Бу оят Уҳуддаги мағлубиятдан сўнг нозил бўлган эди. Аллоҳ бу билан мусулмонларни қалбига таскинлик соляпти. Фақат мўмин бўлсангизлар ва заифлашиб, тушкунликка тушиб орқага қайтмасангизлар, шубҳасиз сизлар олийдирсизлар. Аллоҳга қасамки, мўминларнинг жиҳоддаги мағлубияти ҳам уларнинг олийлигига ҳеч қанча путур етказа олмайди. Аксинча бу Аллоҳнинг комил ҳикматларидан бўлиб, шу сабабли сафлар тозаланади. Негаки, оқибат хос муттақинларники бўлади. Шунингдек Аллоҳ таъоло мўмин бандаларига тарбия бериб қуйидаги оятда шундай дейди:

(Эй мўминлар), агар сизларга (Уҳудда душман томонидан) бир мусибат етса, - ҳолбуки, сизлар (кофирларга Бадр жангида) унга икки баробар мусибат етказган эдингиз – «Бу бало қайдан келди?», дейсизларми?! (Эй Муҳаммад алайҳис-салом), уларга: «Бу (мусибат – мағлубият) ўз қилмишларингиздан», деб айтинг! Албатта Аллоҳ ҳамма нарсага қодирдир! Оли Имрон-165.

Мўминлар бошларига мусибат етганда бу каби оятларни тиловат қилиб, ўрганишлари, ҳамда ўз-ўзларини тўғрилаб олишлари лозим. Қуйидаги оятга эса ғалаба билан ризқланган вақтларида мурожаат қилишлари керак бўлади ва Аллоҳга жуда кўп шукроналар айтишлари вожибдир:

Ва сизлар ерда озчилик ва заиф-бечора бўлган ҳолларингизда, одамлар сизларни ушлаб кетишларидан қўрқиб турган пайтингизда (Аллоҳ) сизларга жой бериб, Ўз ёрдами билан қўллаб-қувватлаганини ва шукр қилишингиз учун покиза ризқлар билан баҳраманд қилганини эслангиз! Анфол-26.

Демак, биз бу оятларни мағлубият ё ғалаба келган вақтларда ўқиймиз, ва унга амал қиламиз. Дарҳақиқат, ҳар қандай ғалаба ёки мағлубият, ёлғиз Аллоҳ томонидан келадиган икки немаътдир. Аллоҳ Анфол сурасида шундай дейди:

Бас, (эй мусулмонлар), уларни сизлар ўлдирмадингиз, балки Аллоҳ ўлдирди. (Эй Муҳаммад алайҳис-салом, уларнинг юзига қўлингиздаги бир сиқим тупроқни) отган пайтингизда, сиз отмадингиз, балки Аллоҳ отди. Ва (бу ғалабани Аллоҳ) Ўз томонидан мўминларга чиройли инъом бўлсин, деб қилди. Албатта Аллоҳ Эшитгувчи, Билгувчидир. Анфол-17.

Ривоят қилишларича, Пайғамбар алайҳис-салом Бадр жангида қўлларига бир сиқим тупроқ олиб душман тарафга отганларида, кўзига ғубор кирмаган бирон мушрик қолмаган экан. Аниқки, ғалаба фақат Аллоҳ томонидандир. Китоб ва суннатда ғалаба фақат Аллоҳга нисбат қилинган, мўминларга эмас. Муаллиф сўзида давом этиб айтадики, бизнинг, яъни мўминларнинг асосий ва ягона вазифамиз Аллоҳнинг буйруғига итоат қилишликдан иборат бўлади. Ғалаба ё мағлубиятдан қатъий назар. Биз ҳеч қандай ноўрин тафсилотларга берилмай, ўзимизга буюрилган нарсаларга эргашишлигимиз вожибдир. Натижа қандай бўлишлиги Аллоҳнинг илмида қолади. У Зот Ўз комил илми ва ҳикмати билан бизлар учун нима кераклигини яхши билади.

Шунингдек, билишимиз лозим бўлган ўзгармас қоидалардан бири шуки, биз хато-камчилик, ёки қандайдир яхшилиқни, бажарган амалиётларимизнинг натижасидан қидирмаймиз. Балки, бу қилинаётган амаллар Китоб ва Суннатга мувофиқ келдими ёки йўқми, айнан шу икки асрдан қидирамиз. Масалан, одамларни Исломига чақирувчи даъватчининг нимасига эътиборни қаратишимиз лозим? Бу ишнинг натижасигами, ёки қилинган ишнинг феъл ва сифатигами? Албатта қилинган ишнинг феълига, унинг кўринишига. Агар қилинган даъват Китоб ва Суннат асосида амалга ошган бўлса, бу иш тўғридир, гарчи даъват сабаблик ҳеч ким Иломни қабул қилмаган бўлса ҳам. Маълумки, қиёмат куни баъзи пайғамбарлар бир ўзи келади, яъни уларнинг даъватларига ҳеч ким жавоб бермаган бўлади. Дунёдаги бирор бир киши пайғамбарлар ўзларига топширилган рисолатни ноқис қилганлар, деб айтмайди. Демак, натижа –бу Аллоҳнинг қўлида бўлган нарсалар. Шунинг учун натижага суяниб иш қилишлик, ёки натижага асосланиб бировни айблаш ёки мақташ хатодан бошқа нарсалар эмас. Натижанинг ўзигагина асосланган ҳолда дин амалларини бажариш ёки уни режалаштириш, бу ҳозирдаги ғарб ва бошқа кофир халқларнинг эътиқодидир. Кўриб турганимиздек мусулмонларнинг аксарияти кофирларга барча нарсаларда тақлид қилгани каби, бу ишда ҳам уларга изма-из эргашиб кетишди. Агар кимда-ким айтсаки, бугунги жиҳод ибодатининг натижаси ёмонлик билан тугалланади, шунинг учун биз бу ишни қилмаймиз, -деб айтса.

Демак, бундай кимсалар Уҳуд куни пайғамбар алайҳиссаломнинг олиб борган маъракаларини хато, деб таъкидлаётган кишиларга ўхшайди. Негаки, Уҳуд мусулмонларнинг мағлубияти билан якунланди, ҳатто уларнинг бошида Пайғамбар алайҳиссалом турган бўлсалар ҳам. Шубҳасиз, бу гапни гапирган киши Иломдан чиқибди. Уҳуд куни мағлубият бўлган бўлса-да, шубҳасиз мусулмонлар бу урушга чиқишлиги тўғри бўлган. Чунки улар ўзларига буюрилган нарсаларга эргашишди холос. Бу ҳақ тарихий воқеа уммат учун ибрат ва ҳақ илмдир. Демак, ғалаба ё мағлубият бўлишидан қатъий назар Аллоҳнинг буйруғи сўзсиз амалга оширилиши вожибдир. Ва бу ишда натижа биз учун иккинчи даражали нарсалар бўлиб қолади. Бизнинг вазифамиз жиҳод қилиш, шундан кейин Аллоҳ хоҳласа ғалаба беради ёки йўқ. Ҳа, албатта бу иш мўминлар учун катта имтиҳон бўлиб, унда ҳақ билан ботилнинг, мўмин билан мунофиқнинг ажралиш нуқтаси бор. Қуръонда Аллоҳ мунофиқларнинг сифатини очиб берар экан, уларнинг ҳар бир ишда натижага суянишлари ҳақида баён қилган. Агар, жиҳод салтанат, мол-дунё, обрў-эътибор ва шу каби дунё матоларини берса, улар мусулмонларга бу ишда эргашишганлар. Бордию, жиҳод сабаблик қонлар тўкилса,

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

мағлубият келса, мол-дунёдан ва бошқа зийнатлардан маҳрум бўлишлик яқин кўринса, улар турли баҳоналар топиб жиҳоддан кочганлар. Сўзимизни давом эттириб, шу ўринда Абу Бакр (розиаллоҳу анҳу)нинг илк халифалик масъулиятига ўтирган кунларида бўлиб ўтган воқеага мурожаат қиламиз. Пайғамбар алайҳиссалом ўлимларидан сал аввал Румликларга қарши 3000 кишидан иборат қўшин юбориш режасини тузган эдилар. Ва бу қўшинга Усома ибн Зайдни бошлиқ қилиб тайёрлаб унга қуйидаги сўзларни айтдилар: **«Отанг шаҳид бўлган ер томон йўл ол»**. (Маълумки унинг отаси Зайд ибн Ҳориса Мўта ғазотида румликларга қарши жанг қилиб шаҳид бўлган эди.) Аммо, Пайғамбар алайҳиссалом бу қўшинни жўнатмай туриб дунёдан кўз юмиб кетдилар. Сўнг Абу Бакр халифа бўлди ва кўплаб араблар пайғамбар алайҳиссалом ўлимидан сўнг диндан қайтиб муртад бўлиб кетишди. Худди, ҳозирда ҳам Исломнинг вақтинчалик мағлубиятидан таъсирланган кўпчилик мусулмонлар диндан қайтиб муртад бўлаётгани каби. Шунда баъзи саҳобалар, Усоманинг лашкарини румга эмас, балки муртад арабларга қарши тайёрлаш керак, деган фикр билан Абу Бакр ҳузурига келишди. Ҳатто лашкар қўмондони Усома ибн Зайд ҳам шу фикрда эди. У ҳозирги оғир вазиятда Халифа ва Мадинани ташлаб кетолмаймиз, деган хулосага келди. Бундай гапларга Абу Бакрнинг жавоби қандай бўлди? У киши айтди:

«Агарда оч итлар Мадинага келиб, Пайғамбар алайҳиссаломнинг хотинларини судраб олиб кетса ҳам, Мадинада биронта мусулмон қолмаса ҳам, мен бари бир бу қўшинни ғазотга жўнатаман. Чунки, бу Пайғамбар алайҳиссаломнинг буйруғидир».

Эътибор берсак агар, Абу Бакрга бу урушнинг натижаси нима билан тугалланишининг қизиғи йўқ эди. У фақат Аллоҳ ва Унинг росули томонидан ўзига буюрилган нарсага эргашяпти холос. Бу эса одамларнинг ўлчов-тақсимотлари-ю, фикр-мулоҳаза ва тафсилотларига зиддир. Худди ҳозирда ҳам кўпчилик Аллоҳнинг муҳкам оятлари, яъни буйруқ ва қайтариқларини, «бу фойда, бу эса зарар», деб ўзлари ясаб олган тарозида тортаётганига ўхшаганидек. Айтингчи, Аллоҳ йўлидаги жиҳоднинг бошланиши-ю охири, инсонлар тушунчасида зарар эмасми? Мужоҳид моли ва жонини хатарга қўйиб, туғилиб ўсган ери ва барча яқинларини ташлаб кетади. Ва охир оқибат буларнинг барчасидан маҳрум бўлади. Яна билишимиз керак бўлган нарса шуки, Абу Бакрнинг бу қўшин хусусида тутган йўли ижтиҳоддан ўзга нарса эмас эди. Қолган саҳобаларнинг ҳам бу масъалада тутган йўллари фақат ижтиҳод бўлди. Чунки, ҳар иккала тараф жиҳод ҳукмининг асосидан заррача ҳам ташқарига чиқмаганлар, бундай бўлиши мумкин ҳам эмас. Бу масъалада Абу Бакр узоқдаги жиҳодни ихтиёр қилди, бунга сабаб Пайғамбар алайҳиссаломнинг ҳукми эди. Колган саҳобалар эса яқинда турган, муртадларга қарши курашни тўғри деб билдилар.

Кўриб турганимиздек – бу иккала ижтиҳод ҳам тўғри эди. Лекин, ҳозирда жиҳоднинг ўзгармас ҳукмидан бош тортаётганлар, уни тарк қилаётганлар-чи, ёки фарз айн жиҳоддан мусулмонларни тўсаятган “олим”ларчи, улар аниқ жар ёқасида эмасмилар? Улар Аллоҳ ва Унинг расулининг ҳукмига қарши чиқиб, ҳамда салафи солиҳлар ижмоъсига зид иш қилмоқдалар. Ачинарлиси шуки, улар бу ишларини мусулмонларга зарар ва фойдадан келиб чиққан «ижтиҳод», деб таништирмоқдалар. Абу Бакр ўзининг даврида: **«Мен эргашувчиман, янги бир ҳукм чиқарувчи**

эмас», деган эди. Демак, биз ҳам шариатнинг ҳукмига таслим бўлиб, эргашишликка маъмурмиз. «*Ҳозир жиҳоднинг вақти эмас*», деб айтаётган кишилар Аллоҳнинг ҳукмини қўйиб, бошқа ҳукми тасдиқ қилаётган кишиларга яқиндирлар. Аллоҳга қасамки, биз Аллоҳнинг буйруғига итоат этиб, бугунги фарз айн жиҳодга чиқишимиз керак, гарчи ер юзида бирорта мусулмон қолмаса ҳам. Аввал таъкидлаганимиздек натижа Аллоҳнинг қўлида бўлган нарсадир. Албатта, бу билан биз мўъминларга натижанинг мутлақо аҳамияти йўқ, демоқчи ҳам эмасмиз. Фақат натижа биз кўзлаган ва қидирган асосий нарса эмас демоқчимиз холос. Модомики, Аллоҳ йўлидаги жиҳод тўғри эътиқод ва амаллар асосида олиб борилар экан, Аллоҳ раҳматан мўъмин бандаларини яхши натижа билан икром этади. Ва шу ўринда Аллоҳ ва Унинг расулига эргашган росулulloҳнинг халифаси Абу Бакр жўнатган қўшиннинг натижаси нима билан тугаганига назар ташлаймиз. Усома ибн Зайд бошчилигидаги қўшин Мадинадан чиқиб араб ерларини қолдириб, рум ерлари томон йўл олди. Йўлда эса муртад бўлган ва ҳануз Исломни қабул килмаган араблар бу қўшинни кузатар эдилар. Шунда улар айтишди: **«Модомики, бу мусулмонлар шундай қийин бир ҳолатда, румликларга қарши урушга чиққан эканлар, демак уларнинг Мадинада сон-саноқсиз лашкарлари бор экан»**, деб Мадинага ҳужум қилишдан қайтишди. Румликларчи? Ҳирақил Пайғамбар алайҳиссаломнинг ўлимидан хабар топгач тезда жуда катта қўшин тўплади. Энди қачонки у мусулмонларнинг қўшини рум ерларига кириб келганидан хабар топгач шундай деди: **«Бу кишилар узининг раҳбаридан айрилгандан сўнг ҳам жанг қилишга журъат этган эканлар, демак буларнинг катта кучлари бўлса керак»**, деб у ҳам мусулмонлар билан урушишдан бош тортди. Усоманинг қўшини рум ерларига кирди, аммо румликларнинг бирортаси ҳам уларга қаршилиқ кўрсатмади. Натижада мусулмонлар катта ўлжаларни қўлга киритиб Мадинага қайтиб келдилар.

Аллоҳ таъоло шундай дейди:

Ким Аллоҳдан қўрқса, У Зот унинг учун (барча ғам-кулфатлардан) чиқар йўлни (пайдо) қилур. Талоқ-2.

Демак, ким Аллоҳдан қўрқиб Унинг буйруғига итоат қилса, энг муҳими буюрилган амалнинг натижаси-фойдасига эмас, балки буюрувчининг Буюклик ва Азизлигига қараса, Аллоҳ бундай кимсага, махлуклар ақлига сиғдира олмайдиган нусратини юборади. Аммо, кимда-ким амалларнинг натижа ва фойдаси орқасидан югурса, бундай кимсаларнинг оқибати куфр ё камида қаттиқ умидсизлик билан тугайди. Афсуски, бу залолат, бугунги аксарият мусулмонлар ушлаган йўлдир. Эндиликда, кўпгина даъватчиларнинг ҳаёси ҳам қолмади. Улар куннинг аввалида одамларни бир йўлга бошласа, кечга бориб эса, шу йўлнинг тескарисига чақиришади. Яъни, қаерда мусулмонларнинг ғалаба қилаётганини кўрсалар, дарҳол ўзларини бу ғолиб тоифа билан бирга эканликларини билдириб, қолганларни ҳам шу тоифага қўшилишга чақирадилар. Қачонки энди, Аллоҳ бу ҳақ тоифани мағлубият билан имтиҳон қилса, бу даъват кишилари ўзларини бундай мағлубият аҳлидан пок эканлигини билдириб, қолганларни ҳам улардан тўсадилар. Ҳамда «Биз сизларни оғохлантирган эдик-ку, ишни олдини вақтида олиб қолибмиз-а, қанча мусулмонларни жонини саклаб қолдик», деган нифоқ сўзлар билан минбарларга кўтариладилар.

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

(Эй Муҳаммад алайҳис-салом), агар сизга бирон яхшилик (ғалаба ёки ўлжа) етса, бу уларни хафа қилур. Агар сизга (Уҳуд жангида бўлганидек) бирон мусибат етса, ишнинг (олдини) олибмиз»,- дейишиб, хурсанд бўлган ҳолларида юз ўгириб кетурлар. Тавба-50.

Яқин тарихни ёдга оладиган бўлсак. Афғонистонни руслар босиб олган вақтда, дунёнинг деярлик барча олимлари-ю, даъватчилари русларга қарши мусулмонларни жиҳодга кўтаришган эди. Шунингдек, бой мусулмонларни ҳам жиҳодга молларидан чиқаришларини талаб қилган эдилар. Ҳатто бу даъват-чақириқ давлат миқёсигача кўтарилиб кетган эди. Қачонки энди, Америка Афғон мусулмонларига қарши уруш очиб, бугунга келиб бу заминни босиб олган бир пайтда эса, қарангки, ҳамма нарсга ўзгача кўринишда тус ола бошлади. Айнан шу олим даъватчилар нафақат мужоҳидларга балки, умуман жиҳодга қарши гапира бошлашди. Жиҳодни терроризм деб, мужоҳидларни эса террорист деб айблашга ўтдилар. Савол қилсангиз агар, бу икки кофирнинг ўртасида қандай фарқ бор экан ўзи? Энди агар улар ҳақиқатни беркитсалар, у ҳолда бу саволга ўзимиз жавоб бера қоламиз. Бунинг сабаби бир нечта бўлиши мумкин, асосийси шуки, бугунги урушнинг бошида Америка турибди. Маълумки, барча араб ва бошқа мусулмонлар яшовчи давлатлар Америка ва ғарб давлатларига қарам бўлганига мана асрлар бўляпти. Бу давлатларнинг волийлари эса Американинг қули ва яқин ёрдамчисидир. Бушнинг шундай гапи бор: **«Американинг одил маҳкамаси ҳар қандай террорчи ва унга ёрдам қилган шахсни дунёнинг қайси бурчагида бўлмасин ушлаб, унинг жазосини беришга қодир»**. Кофирнинг бу ҳайқириғи ва муртад волийлarning таъқиб-талаблари бу олим ва даъватчиларни қаттиқ қўрқитиб юборди. Натижада, улар жиҳод ва мужоҳидларга қарши гапиришни бошладилар. Бу ҳақиқий мунофиқларнинг сифати ва услубидир. Яъни енгиллик пайтда айтган гапи ва амали бошқа бир кўринишда бўлса, оғир кунлар келганда эса аввал айтган гапи ва амалига зид ишларни қилишлик. Аллоҳнинг бу каби шахсларни шундай аянчли ҳолатга солишининг яна бир бошқа сабаби шуки, У Буюк Зот Афғон жиҳоди сабабли ҳақиқий мужоҳидларнинг сафларини нопок нарсалардан тозалади. Маълумки, мунофиқлар мусулмонларнинг мағлубиятидан хурсанд бўладилар, доим улар учун ёмонликни хоҳлайдилар.

Шубҳасиз, ораларингизда (жангга чиқишдан) орқада қоладиган, агар сизларга бирон мусибат етса, «менга Аллоҳнинг инъоми бўлди – улар билан бирга (жангга) ҳозир бўлмадим, (акс ҳолда ҳалок бўлур эдим)» дейдиган кимсалар ҳам бор. Ниса-72.

Улар (яъни мунофиқлар) сизларга кўз тикиб турадилар. Агар сизларга Аллоҳ томонидан фатҳу зафар бўлса (ғазотдан ғалаба ва ўлжалар билан қайтсангизлар): «Биз ҳам сизлар билан бирга эмасмидик?» дейдилар. Агар (ғалаба) кофирларга насиб бўлса: «Биз сизларнинг устингизда туриб, сизларни мўъминлардан ҳимоя қилган эмасмидик?» дейишади. Энди Қиёмат Кунда Аллоҳ ўрталарингизда ҳакамлик қилур ва Аллоҳ ҳаргиз кофирлар учун мўъминлар устига йўл бермагай. Ниса-141.

Бу оятлар худди Афғон урушидаги русларнинг аввалги босқинчилиги, ҳамда Американинг кейинги босқинчилиги хусусида айтилаётгандек. Албатта, бу Аллоҳнинг

қонуни бўлиб, қачон Ислоннинг ҳимояси масъаласи кўндаланг қўйилганда мунофиқлар ўзларидан аввал ўтган асосчиларининг суннатиға эргашидилар. Ҳақиқатда, бу жиҳод ибодати қийин унинг манзили эса узундир. Бу ибодат комил инсонлар қўли билан ўзининг чўққисига етади. Арабларнинг бир гапи бор: «Бу узун ва қийин йўлда ҳатто туяларнинг бўйни синади». Ҳа, бу сафар яқин эмас, балки биз билан ғалабанинг ораси жуда узоқдир. Шунингдек, бу ибодатни унинг йўлидаги имтиҳон ва фитналарга, қийинчилик ва озорларага бардош бера оладиган кишиларгина бажара оладилар. Бас, буюк ибодат саналмиш жиҳод йўлидаги тўсиқларни ошиб ўтишга тайёр бўлинг. Бугунги жиҳод, ё ўлим, ё асир тушишлик, ё узоқ муддатлик ҳижратдан ўзга нарса эмас. Бошқача қилиб айтганда, бу ғалаба дунёни алмашиш эвазига қўлга киритилади. Дарҳақиқат, Тавба сураси мўъмин ва мунофиқларнинг асл қиёфасини очиб ташлаган. Шунинг учун бу сурани ўқиб ўрганишларингизни насиҳат қиламан. Юқорида айтганимиздек, жиҳодни бирор бир шахс ёки қандайдир сифат эгаларига боғлаб қўйиш, –бу аниқ мағлубиятдир. Гарчи бу моддий мағлубият бўлмасада, шубҳасиз маънавий мағлубиятдир. Биз жиҳодни хос кишиларга боғланиб қолишидан халос этишимиз зарур. Албатта, бизга тақво ва сабр сифатиға эга бўлган тарбиятли раҳбарлар керак. Аммо, бундай шахсларнинг орамиздан кўтарилиши, ҳаргиз мусулмонлар билан жиҳоднинг орасини узоқлаштириб қўймаслиги лозим. Такрор айтамикки, биз жиҳоднинг қоим бўлиб туришини бирор бир шахсга боғлаб қўймаслигимиз керак. Умар ибн Ҳаттобнинг Холид ибн Валидни қўмондонликдан озод қилишининг асосий сабаби ҳам шу бўлган эди. Чунки, одамлар жиҳоддаги ғалабани Холидга боғлаб қўйишган эди. Шунини яхши билишимиз керакки, аслида ҳақиқий амирларни, айнан мана шу жиҳод майдонлари тарбиялаб беради. Жиҳод бир амирни охирагга кузатса, унинг ўрнига албатта бошқасини дунёга келтиради. Пайғамбар алайҳиссаломдан сўнг Аллоҳнинг шундай шерлари-ю қиличлари дунёга келган эдики, ҳатто одамлар бу кишилардан яхшиси энди бўлмаса керак деган гумонда қолган эдилар. Аммо, улардан сўнг яхшиларнинг кети узилмади. Ва бу суннат қиёматгача давом этади. Пайғамбар алайҳиссалом айтганларидек:

«Менинг умматим ёмғирга ухшайди, унинг аввали яхшими охирими билиб бўлмайди!»

Тарихда бу умматнинг аёллари шундай кишиларни дунёга келтирдикки, улар билан қанча фахрланса ҳам кам. Абу Бакр, Умар, Али, Абу Убайда, Холид, Баро, Икрима, Миқдод, Салоҳиддин, Кудус ва бошқалар. Бундай зотлар дунёдан кўз юмганда, бундан мўъминларнинг имони зиёда бўлади холос. Нима учун Ислон уммати жиҳод амирларига доим ташналик сезади, чунки бу Аллоҳнинг шерлари ҳужумнинг аввалги чизигида туриб, ўзлари учун муборак ўлимни қидирганлари боис. Бугунги кундаги жиҳод амирлари ҳам шахидлик ўлимиға интилаётган кишилардир. Шунинг учун уларнинг ўлими жуда яқин ва уммат тез-тез шундай амирларга муҳтож бўлиб турибди. Шубҳасиз Аллоҳ уларнинг кетидан бошқа кишиларни чиқаришга қодир бўлган Зотдир. Ҳақиқатда эса, мўъминлар жиҳод амирларига эмас, балки жиҳоднинг Роббисига ибодат қиладилар. Демак, хулоса қилиб айтамикки жиҳод ўзгармас қонун бўлиб, у бир шахс ёки гуруҳга боғланиб қолмаган Аллоҳ севадиган буюк ибодатдир.

وصلی الله علی محمد النبی الأمي، وعلی آله وصحبه وسلّم.

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له.

وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه، وسلم تسليماً كثيراً.

وبعد:

Учинчи қоида. Жиҳод алоҳида бир маконга

боғланмаган.

Аввалги дарсларда биз жиҳоднинг Пайғамбар алайҳиссаломдан бошлаб то қиёмат кунига қадар давом этишини, ҳамда жиҳод маълум бир шахсга боғлиқ бўлмаган ибодат эканлиги хусусида баҳс юритган эдик. Дарсимизнинг бу қисмида эса жиҳоднинг қоим бўлиб туриши маълум бир алоҳида маконга боғлиқ эмаслиги хусусида гаплашамиз. Жиҳод ҳукмига зид бўлган яна бир ботил ақида шуки, унинг маълум макон-ерга боғлиқ дейишлиқдадир. Яъни, бу ботил ақидага биноан жиҳод қилмоқчи бўлган ҳар қандай шахс, албатта қандайдир бир ерга боришлиги шарт бўлади. Жиҳодга нисбатан бундай ёндашиш эса, ўз навбатида унинг тўхтаб қолишига олиб келади. Дарҳақиқат, жиҳоднинг давом этиши қандайдир ҳудудга боғлиқ бўлмайди, ёки маълум бир ер-макон билан ҳам чегараланиб қолмайди. Мана, ҳозирда одамлар қўлида мавжуд бўлган дунё хариталарида ҳар қайси давлат ўз чегаралари билан кўрсатиб қўйилган. Кофирларнинг бу мусулмонлар ери, буни эса бизнинг ерлар, деганига ўхшаган. Улар бизга қаерда Исломга амал қилсак бўлади-ю қаерда мумкин эмаслигини кўрсатиб қўйишаётганга ўхшаган.

Ҳақиқат эса шуки, жиҳод ҳеч қандай ҳудуд-чегарани тан олмайди. Мусулмонлар жиҳод ибодатига муҳтождирлар ва қачон улар бу ибодатни ёйиш керак деб билишса, ўша заҳотиёқ тўсиқ ёки чегарага эътибор бермай, уни атрофга етказадилар. Саҳобалар Исломни ер юзига шу тариқа ёйдилар. Мусулмонлар форс ерларига юриш қилганларида Рабиъ ибн Амир улар ҳузурига элчи бўлиб борди. Қачонки у форс қўмондони Рустум билан учрашганда у мажусий сўради: **«Нима сабабдан бизнинг ерларимиз келдинглар? Балким сизларга дунё керакдир, ё ҳудудларингизни кенгайтириш мақсадингиз бордир»?** Шунда Рабиъ ибн Амр: **«Бизни бу ерга Аллоҳ юборди. Махлуқларга ибодат қилаётганларни, Аллоҳга ибодат қилдириш учун келдик. Сизларни қутқаришлик учун келдик»**, деб жавоб қайтарди. Маълумки, жоҳилият ҳаёти билан яшаётган кишилар жуда ҳам тор зулмат ичра яшайдилар. Уларнинг дунёқараши ҳам, фикр-зикри ҳам ўзлари кўриб турган нарса билангина чегараланиб қолган бўлади. Мусулмон киши эса

қўлидаги Қуръон билан олийдир. У динини ўрганар экан, билмаган нарсалари кун сайин камайиб бораверади. Мана қўлимизда турган Қуръон Одам алайҳиссалом давридан то қиёматгача бўлган даврни, инсон ўлиб қабрдаги ҳаёт, ҳамда қайта тирилиш ва ундан кейин бўладига барча ҳодисаларни баён қилиб беради. Яъни, бу Китоб жуда катта давр ҳақида хабар беради. Мана мусулмон кишининг илм доираси. Аниқки, бу дин одамларни бир Ислом миллати бўлиб яшашга чақиради.

Аллоҳ таъоло Анбиё сурасида шундай дейди:

(Эй инсонлар), сизларнинг миллатингиз – Динингиз ҳақиқатда бир Диндир (яъни, Исломдир). Мен эса (барчаларингизнинг) Роббингиздирман. Бас, Менгагина ибодат қилинглар! Анбиё-92.

Дарҳақиқат, барча инсонлар бир миллат, демак уларнинг динлари ҳам бир бўлиши керак. Пайғамбар алайҳиссалом Мадинага келганларида яҳудийлар Мухаррам ойининг 10-кунида рўза тутишар эди. Шунда у зот нима учун улар бу кунда рўза тутишларини сўрадилар: **«Аллоҳ шу куни Мусони Фиръавндан қутқарган»**, деб жавоб беришди. Бунини эшитиб Пайғамбар алайҳиссалом: **«Биз Мусога улардан кўра ҳақлироқмиз»**, деб айтдилар. Кўриб турганингиздек, барча Пайғамбарлар ва уларга эргашган халқлар битта Ислом уммати бўлган.

Муаллиф китобининг давомида Рабиъ ибн Амрнинг мурожатига қайтади. У Рустумга: **«Сизлар зулм ва адолатсизликда яшайсизлар, Ислом эса одамларга адолат олиб келади. Айнан шу рисолат билан Аллоҳ бизни юборди. Агар, Исломни қабул қилсангизлар, ерларингизни ўзингизга ташлаб қайтиб кетамиз. Бордию, кимдир бундан бош тортса, у ҳолда биз Аллоҳнинг ваъдаси бажирилмагунча сизларга қарши уришамиз»**. Шунда Рустум сўради: **«Аллоҳнинг ваъдаси нимадан иборат»?** Унга Рабиъ жавоб берди: **«Ўлганлар учун жаннат, тириклар учун ғалаба!»**

Демак, бу ишда мусулмон учун мағлубиятнинг ўзи йўқ. Сахобалар жиҳоднинг ҳақиқатини шундай тушунишган. Дарҳақиқат, Рабиъ ибн Амрнинг бу эътиқоди ҳужум жиҳодига нисбатан билдирилган эди. Энди агар жиҳод, муҳофизат ҳукмида турган бўлсачи? Яъни кофирлар Ислом ерларини босиб олган бўлсачи? Маълумки, у ҳолда ҳеч ким, ҳеч кимдан сўрамайди ҳам, ҳеч ким билан музокара ҳам олиб бормайди. Мусулмонларнинг имондан кейинги ягона мақсади ва амали бостириб кирган душманни даф қилишдан иборат бўлади. Дарҳақиқат, ҳужум жиҳодининг асосий мақсади тавҳид даъватини одамларга етказишдир. Агар, улар қабул қилишса яхши, у ҳолда уларнинг моли ҳам, жони ҳам, ери ҳам, ҳурмати ҳам омонликда. Қилич эса, фақат улар бош тортсагина ишлатилади. Муҳофизат жиҳодининг асл мақсади эса одамларда бор бўлган тавҳидни ҳимоя қилишлиқдир. Бунда кофирлар Ислом ерини босиб олган бўлади. Ҳеч кимга сир эмаски, бундай душман қўлидаги қурол билан, бизнинг еримизга Исломни қабул қилгани келгани йўқ, албатта. Ёки мусулмон халқларига ҳадиялар улашиш учун ҳам келгани йўқ. Уларнинг мақсади битта, у ҳам

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

бўлса мусулмонларнинг дини, жони, моли, ҳурмати ва ақлини завола қилишликдир. Аллоҳга қасамки, қачон кофирлар Ислом ерини босиб олишса, мана шу бешта неъмат бир вақтнинг ўзида жуда катта хавф остида қолади. Мана шундай вазият юзага келганда мусулмон кишининг ягона вазифаси нимадан иборат бўлиши керак?

Шубҳасиз, қурол билан, ҳа фақат қурол билан душманга қарши чиқишдир. Бундан кўра ўзга вазифа йўқ. Ҳозирда мужоҳидларнинг кофир босинчиларга қарши қўллаётган амалиётларини танқид қиладиган кишилар кўпайиб кетган. Улар мужоҳидларни раҳмсизлик ва қаттиққўлликда айблаб: **«Нима учун уларга бундай ёмон муомала қиласизлар, бунинг ўрнига уларни яхшилик билан Исломга чақириш керак эмасми?»**, деётганларини эшитамиз. Бу эса кўпчилик мусулмонларнинг эътиқоди нотўғри эканлигига далolat қилади. Негаки умматга асрлар давомида жиҳод ибодати бегона бўлиб келди, натижада барча инсонлар орасида умум тушунчага эга бўлган элементар нарса йўқолиб кетди. Бу элементар нарса ўзи нима? Бу шундай фитрий ҳақиқатки, ҳар бир инсон, ёки гуруҳ, ё давлат ташқаридан қурол билан кириб келган душманга қурол билан жавоб беришлик кераклигини билишлик ҳақиқатидир. Мана неча асрлар давомида кофирлар Ислом ва мусулмонларга қарши жам бўлиб кураш олиб боришяпти. Балки, бу ҳам кимлар учундир ноаниқ нарсадир? Яна шуни яхши билишимиз керакки, одамларни Исломга даъват қилишликдан кўра, Ислом ери ва тавҳидни, мусулмоннинг нафси-ю, унинг моли ва ҳурматини ҳимоя қилиш Аллоҳ учун авлодир. Бу ҳам ўзгармас бир қоида. Яъни, ноаниқ нарса билан аниқ нарса йўққа чиқарилмайди. Шунинг учун ҳам бостириб кирган душман энг қаттиқ қаршилик ва қаттиққўлликни ўзида ҳис қилиши лозимдир. Бу каби муомалани Аллоҳ таъоло Ўз пайғамбарига буюрди: **Эй Пайғамбар, кофир ва мунофиқларга қарши курашинг ва уларга қаттиққўл бўлинг! Уларнинг жойлари жаҳаннамдир. Нақадар ёмон оқибат бу!** Тавба-73.

Ибн Таймия роҳимаҳуллоҳ айтганидек: **«Қўлда турган нақд мол-дунёни ҳимоя қилишлик, келадиган фойдани ҳимоя қилишдан кўра авлорок саналади»**. Демак, қўлимизда турган нақд нарса –бу тавҳид ва Исломдир. Шунинг учун, муқаддас нарсаларни ҳимоя қилишлик, у нарсага бошқаларни чақиришликдан кўра муҳимроқ. Биз кофирларни уларнинг ерларида Исломга чақирамиз, бизнинг ерларимизни босиб олган кунларида эмас. Бу кунларда эса босинчиларнинг фақат қонини тўкамиз, худди улар бизнинг қонимизни тўкаётганидек. Аллоҳ таъоло айтади: **...Барча мушрикларга улар сизларга қарши жанг қилгани каби сизлар ҳам барчангиз уларга қарши жанг қилингиз! Ва билингизки, Аллоҳ тақводорлар билан биргадир.** Тавба-36.

Аллоҳга имон келтирган ҳар бир мусулмон, жиҳоднинг ҳар қандай ер, вақт ёки замондан катъий назар қиёматга қадар давом этишига имон келтириши ва уни амалга татбиқ этиши вожибдир. Бу ерда яна бир нарсани эслатиб ўтамиз.

Жиҳод ер юзининг барча қисмида вожиб дегани, бу мусулмон кишининг эртаю-кеч қон тўкиш талабида юриши дегани эмас. Ёки мусулмон киши, ер юзини уруш ва вайронагарчиликка айлантириши керак дегани ҳам эмас. Балки, мусулмон кишининг аниқ билиши керак бўлган нарса шуки, жиҳоднинг қандайдир маълум ер ёки замон ва

маконга боғланиб қолмаганидир. Яъни, ер юзининг қайси бир нуқтасида бўлмасин, жиҳод қилишнинг шарт-шароитлари юзага келса, ана шу ерда жиҳод қилишлик шу заҳотиёқ вожиб амалга айланади. Биз бу дарсимизда мусулмон ака-сингилларимизга, жиҳод ҳукмининг айнан шу нуқтасига эътибор қаратмоқчимиз. Чунки, Аллоҳнинг душманлари шариат либоси ва ниқоби остида Ислом миллатини жиҳоддан тўсиб, уларни кофирлар қўлига қул қилиб беришни истайдилар. Юқорида зикр қилганимиздек жиҳодни қоим қиладиган ўз қонун-қоидалар бўлиб, айнан шулар жиҳодни бошқариб туради. Аллоҳ йўлидаги жиҳодни лозим қиладиган шартлар икки хил бўлиши мумкин, ё шаръий ёки стратегик. Бу шартларни билишлик мусулмон учун зарур, шунда у жиҳодни қандайдир маълум бир макон-ерга боғлаб қўймайди. Мисол тариқасида ҳозирги яҳудийлар ва улар босиб олган ер ҳақида гаплашсак. Мана бир неча 10 йиллар бўляпти, яҳудлар мусулмонлар учун муқаддас ер саналган Қуддусни, ва унинг атрофини босиб олишиб, унга Исроил деб ном ҳам беришди. Бунга жавобан мусулмонларнинг аксарияти нима дейишяпти? Уларнинг таъкидига кўра яҳудийларга қарши жиҳод олиб боришлик фақат Исроилда амалга оширилиши керак экан. Шубҳасиз, бу ботил ақида ҳисобланиб, ҳеч қандай шариъий ҳукмга асосланмаган. Маълумки, шариат ҳукмига асосан, қандайдир гуруҳ ёки қавм мусулмонлар билан ҳарб, яъни уруш манзилатида бўлса, демак, уларга қарши уруш вожиб бўлади. Бу ҳарб аҳлига қарши уруш эса, улар ернинг қайси нуқтасида бўлмасин давом этаверади. Пайғамбар алайҳиссалом Маккани қанчалар яхши кўрсинлар, уни ташлаб Мадинага ҳижрат қилиб кетдилар. Ҳижрат қила туриб Макка томон қараб шундай дедилар: **«Сен Аллоҳ учун энг маҳбуб шаҳарсан ва мен учун энг маҳбубсан. Агар мушриклар ҳайдаб чиқармаганда, мен сени тарк қилмаган бўлар эдим»**. Мадинага келгач, у ердан туриб маккалик ва бошқа кофирларга қарши уруш олиб бордилар. Ҳолбуки, Макка Аллоҳ муқаддас қилган ер эди ва Исломнинг ашаддий душманлари ҳам айнан Маккада яшар эди. Аммо, пайғамбар алайҳиссалом, Аллоҳ йўлидаги жиҳодни алоҳида хос бир ерга боғлаб қўймадилар. Демак, қандайдир ер-макон Исломни ўзига боғлаб, мослаштириб олмайди, балки Ислом ўзига мос келадиган ер ёки маконни боғлаб олади. Бу пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг Исломни ёйишда тутган йўллари бўлди. Шунингдек, ҳозирда кўпчилик мусулмонларнинг фикрига кўра: **«Модомики биз Ғарб мамлакатларида истиқомат қилар эканмиз, демак биз Исломни уларга мослаб олишимиз керак»**. Бошқача қилиб айтганда **«Ғарбча Ислом»** қилиб олишимиз керак, деган гапларининг гувоҳи бўляпмиз. Шубҳасиз –бу уларнинг навбатдаги ботил ақидаларидан ўзга нарса эмас. Дарҳақиқат, қайси бир мусулмон яшаб турган ерида, унинг Исломни кимнингдир қонуни ёки маданиятига мослашига тўғри келиб қолса, демак бундай мусулмонга Исломнинг ҳимояси учун бу куфрга қарши кураш олиб бориши вожиб бўлади. Борди-ю бунга қодир бўлмаса, у ҳолда ўша турган ерини тарк қилиб ҳижрат қилиши вожибдир. Бу ишда Пайғамбар алайҳиссалом бизга намунадир. У зот ўзлари энг яхши кўрган шаҳарни ташлаб кетдилар. Нима учун? Чунки, мушриклар у кишига тавҳидни, яъни соф ақидага амал қилишга, ҳамда уни ўзгаларга ёйишга йўл бермадилар. Макка мушриклари, худди ҳозирги мушрикларга ўхшаб Исломни чегаралаб қўйишди. Яъни мусулмонлар ҳам мушрикларнинг динига имон келтиришлари талаб қилинди. Аниқки, Пайғамбар алайҳиссалом бунга рози бўлмадилар, натижада ҳижрат қилинди. Мана ҳозирда ҳам мушриклар

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

мусулмонлардаги энг асосий нарсa ақидани кишaнлаб қўйишган. Қолган ибодатлар ҳам худди шундай кофирлар назоратида. Мусулмонлар шу аҳволда яшаб келмоқдалар. Ислaм – бу Аллоҳнинг дини, шундай экaн ҳеч ким уни ўзининг раъй-хоҳиши ёки бошқанинг нафсига мослаб беришига ҳаққи йўқ. Ислaмга бир бутун таслим бўлинади, унга тўлaлигича амaл қилинади, ҳамда худди шундай бир бутунлигича хaлқларга етказилади. Пайғaмбар алайҳиссалом Аллоҳдан келган бу рисолатни хaлқларга етказишда ўзларига ансорлар қидирдилар. Баъзилар: **«ёрдам берамиз, лекин шартимиз шуки сиздан кейин ҳамма бошқарув бизга ўтади»**, деса, бошқалар эса ўзгача шартларни қўйишди, аммо пайғaмбар алайҳиссалом ҳеч қайсисига рози бўлмадилар. Охири Мадина аҳли ёнига келдилар, улар ҳам бу динга ёрдам беришга рози бўлгaндан сўнг, сўрадилар: **«Эй росулуллоҳ, агар биз сизга ҳар тарафлама ёрдам берсак, бунинг эвазига бизга нима бўлади»**. Пайғaмбар алайҳиссалом: **«Жаннат!»** деб айтдилар. У киши бир сўз билан кифояландилар, яъни ҳеч кимга бирор бир дунё матосини ваъда қилмадилар. Ансорлар эса **«бу яхши савдо экан»**, деб берган ваъдаларининг устидан чиқдилар. Кўриб турганимиздек Пайғaмбар алайҳиссалом Ислaмни Аллоҳ қандай нозил қилган бўлса, шундайлигича қабул қиладиган ва уни шу асл ҳолича тарқатадиган одамларни ва улар яшайдиган ерни қидирдилар. Демак, Ислaм бир бутунлигича, унга фидоий бўлган кишилар билан зоҳир бўлади. Ҳозирда ғaрб ва бошқа мамлакатларда истиқомат қилувчи мусулмонлар учун алоҳида фикҳнинг усули тузиб берилмоқда. Яъни мусулмонларга кофирлар рози бўладиган шариат қилиб берилмоқда. Ақиданинг асоси санaлмиш тавҳид илми ва жиҳод уларнинг фикҳидан жой олмаган. Чунки бу илм мусулмонларни олийликка бошлайди. Кофирларга эса ҳар нарсaга мойил итоаткор мусулмонлар керак. Муаллиф сўзида давом этиб шундай дейди. Пайғaмбар алайҳиссаломдан кейин саҳобалар Ислaмни бутун дунёга ёйдилар. Макка ва Мадина уларга қанчалик суюкли бўлишига қарамай, дунё бўйлаб Аллоҳ йўлидаги жиҳодга чиқиб кетдилар. Имом Молик ўзининг «Мува тто» номли тўпламида хaбар беради: **«Абу Дардо ўзининг дўсти Сaлмон Форсийга мактуб йўллаб шундай деди: «Мен сени муқаддас ерга келишингни сўрар эдим»**. Шунда Сaлмон Форсий унга жавоб йўллади: **«Ҳеч кимни муқаддас ер олий қилмайди, балки кишининг амали уни олий қилади»**.

Бундан ҳам маълум бўладики, саҳобалар жиҳод қилиш учун муқаддас санaлган Макка, Мадина, ёки Мақдисни хослаб олишмади. Балки, ернинг қайси бурчагида бўлмасин жиҳоднинг шарт шароити туғилган экан, шу ерда жиҳодни қоим қилишди. Агар, мусулмонлар жиҳод учун маълум бир ерни хослаб, жиҳодни фақат шу ерга боғлаб олсалар, натижада бу иш жиҳоднинг тўхтаб қолишига олиб келади. Бугунда ҳам мусулмонлар ўз олдиларига фақат Мақдисни озод қилишликни ягона мақсад қилиб олсалар, бу ҳам жиҳоднинг тўхтаб қолишига олиб келади. Бордию Мақдис яҳудлар қўлидан озод қилинган тақдирда ҳам шундай бўлиши турган гап, чунки мусулмонлар бир овоздан: **«Энди бизда яҳудларга нисбатан душманлик йўқ»**, деб эълон қиладилар. Агар Мақдис озод қилинмаса, у ҳолда мусулмонлар ноумид бўлиб: **«Ҳа, биз бу ишни уддалай олмаймиз. Исо алайҳиссаломни кутишдан ўзга чора йўқ»**, деган хато эътиқодда қоладилар. Бу ҳам ўз-ўзидан жиҳоднинг тўхтаб қолишига катта сабабдир. Муаллиф бундай эътиқод ботил экaнлигининг яна бир тарафига ишора қилади. Яъни, яҳудларга нисбатан бўлган ҳозирги бу муомала фақат ер учун бўлаётгани яққол кўриниб турибди. Бошқача қилиб айтганда ҳозирда

Исроилда яҳудларга қарши олиб борилаётган уруш, ёки мусулмонларнинг яҳудларга қарши душманлигининг асосий тушунчаси, уларнинг фақат ер, яъни Мақдиси босиб олганлиги учун бўлиб қоляпти. Маълумки, яҳудлар ва улардан бошқа кофирларга қарши олиб бориладиган урушнинг асоси бошқа нарса, яъни дин бўлиши керак. Агар мусулмонлар бу ҳақиқатни тушуниб етишса, шундагина яҳудларга қарши қилинадиган муомалани фақатгина Мақдисга боғлаб қўймаган бўлар эдилар. Саҳиҳ суннат шуки, мусулмонлар Мақдиси яҳудлар қўлидан озод қилган тақдирларида ҳам, бутун дунё бўйлаб яҳудларни таъқиб остига олишлари зарур, токи ерда фитна қолмай, дин фақат Аллоҳга қаратилмагунича. Бу пайғамбар алайҳиссалом ва у зотдан кейин саҳобалар тутган йўл. Шунингдек, муаллиф яна такрор айтади. Жиходни маълум бир ерга хослаб, уни шунга боғлаб қўйишлик, жиходнинг тўхтаб қолишига олиб келади.

Бу эса жиходнинг учинчи ўзгармас қонун-қоидалари туркумига киради.

وصلی اللہ علی محمد النبی الأمی، وعلی آلہ وصحبہ وسلم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له.

وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه، وسلم تسليماً كثيراً.

وبعد:

Тўртинчи қоида. Жиҳод алоҳида маълум бир маърака-урушга боғланмайди.

Муаллиф навбатдаги бу дарсда кўпчилик мусулмонларнинг Аллоҳ йўлида қилинадиган жиҳодга нисбатан, улардаги бор бўлган яна бир хато тушунчасига урғу бериб ўтади. Яъни улар жиҳоддаги ғалаба ё мағлубиятни айнан маъраканинг ўзига боғлаб қўйишади. Бошқача қилиб айтганда, агар мужоҳидлар амалга оширган бирор бир маърака-амалиётда ғолиб келишса, демак, улар тўғри йўлда эканлар, шу Аллоҳ йўлида қилинган жиҳод, деб ўйлашади.

Бордию, шунга ўхшаш бошқа бир амалиётда мужоҳидлар мағлубиятга учрасалар, демак бу уруш хато, улар адашган жамоат бўлган экан, яъни бу Аллоҳ йўлидаги жиҳод эмас, деб юришади. Ҳақиқатда, бу нарса бугунги жиҳод ҳақидаги тушунчанинг катта муаммосига айланган. Кишиларнинг кўз олдида жиҳоддаги натижанинг ўзигина гавдаланадиган бўлиб қолди. Мусулмонлар жиҳод қилиш у ёқда турсин, ҳали уни бошламасдан туриб, фақат унинг натижаси ҳақида бош қотирадилар. Яхши натижа уларнинг асосий кўзлаган мақсади бўлиб қолган. Борди-ю уларнинг тузмоқчи бўлган режаларида натижа салбий кўринса, шу заҳоти бу иш хусусида ўйлашни ҳам бас қилишади. Ҳолбуки, ҳар бир ибодатнинг натижаси Аллоҳнинг қўлида бўлган нарса-ку. Наҳот, кишилар ўлчови ва кўзи олдида натижанинг салбий кўриниши, Аллоҳнинг фарзини тарк қилинишига олиб келса? Бу қандай ақида ўзи? Ҳа, ҳақиқатда бу катта муаммодир.

Қиёмат куни Пайғамбар алайҳиссалом анбиёларни кўрдилар. Баъзи пайғамбарларни ёлғиз кўрдилар, яъни уларга бирор бир киши эргашмаган эди. Албатта, бу ҳолат пайғамбар ўзига келган рисолатни охирига етказмади, ёки уни ноқис қилди, дегани эмас. Фақат натижа одамлар кутганидек бўлмади холос. Чунки, одамларни ҳидоят қилишлик Ёлғиз Аллоҳнинг қўлида бўлган нарса. Ёки пайғамбар алайҳиссалом, амакилари Абу Толибга даъватни яхши етказа олмадиларми? Албатта, ҳеч кимни бундай дейишга ҳаққи йўқ. Негаки, Аллоҳ одамларни ҳидоят қилишликда ўзига ҳеч кимни шерик қилмади, ҳатто у пайғамбар бўлса ҳам.

Ислом тарихида мусулмонларнинг шундай аянчли мағлубиятлари бўлган эдики, улар бу аҳволдан сўнг, энди оёққа тура олмасак керак, деган гумонга боришган эди. Шу мағлубиятларнинг энг мудҳишларидан бири, ҳижратнинг 650 йиллари муғул-татарлар ўртасида бўлиб ўтган уруш бўлди. Мусулмонлар ҳатто “Ислом ниҳоясига етди”, деб ўйлашган эди. Татарлар Ироқ ва Шом давлатларини босиб олдилар. Ироқни босиб олишган вақтдан бошлаб 40 кун мобайнида кетма-кет одамларни қатл қилдилар. Аниқроғи 40 кун ичида миллиондан ортиқ мусулмонларни ўлдирдилар, яъни ўрта ҳисобда 1 кунда 25000 кишини қатл қилишди.

Шундан сўнг Шомга юриш қилдилар. Улар бундан олдин эса Хуросон ва Форсни забт қилиб бўлишган эди. Улар қаерга кирсалар албатта ўша ерни босиб олар эдилар. Бунини кўрган одамлар шу даражада умидсизликка тушиб қолган эдиларки, эндиликда татарларни мутлақо енгиб бўлмас экан, деган гумонга бориб қолишган эди. Оқибат нима билан тугади? Аллоҳ бу имтиҳон орқали мусулмонлар сафларини тозалади. Шунда мусулмонлар орасида қолган холис кишилар Аллоҳга астойдил дуо қилдилар. Улар қилаётган жиҳодларида Аллоҳга холис бўлдилар, натижада айн-Жолут маъракасида татарлар устидан ҳал қилувчи ғалаба қилишди. Бу кун урушдаги туб ўзгариш эди. Шундан сўнг татарлар ўзларини қайтиб ўнглай олмадилар.

Энди савол қилсак, мусулмонлар ниманинг ҳисобига ғолиб бўлишди? Сон жиҳатиданми, ёки куч ҳисобигами? Йўқ, уларга ғалаба Аллоҳнинг раҳмати ила келди. Раҳматга эса қандай сазовор бўлдилар? Айнан мана шу раҳматга олиб борадиган сабабларни тақдим қилганлари учун сазовор бўлдилар. Сабаблар нималардан иборат эди? Булар эса Аллоҳга бўлган тавҳид, ихлос, тақво, сабр ва комил таваккул эди. Агарда, инсоннинг ақл ўлчови билан қараладиган бўлса, бу ғалаба мусулмонларга уларнинг аввалги ҳолатларида келиши керак эди. Чунки, уларнинг урушга бўлган тайёргарлиги, татар боскинчилари кириб келишларидан олдин анча кучли бўлган. Яъни улар сон жиҳатдан ҳам, куч борасида ҳам бақувват эдилар. Аммо, мусулмонларга нусрат-ғалаба, айти улар заиф бўлган вақтларида келди. Негаки, уларда заифлик билан бир қаторда Аллоҳга бўлган қаттиқ ишонч ва жиҳод ибодатига бўлган ҳақиқий имон ва амал бор эди. Демак, Аллоҳ йўлида олиб бориладиган жиҳоддаги ғалаба ва мағлубият, инсон ақли (мантиқ) доирасидан ташқарида. Бу Аллоҳнинг мўъжизаси саналиб, бу мўъжизанинг ҳақиқатини фақат унга яқийнан ишониб, уни амалда жорий қилган кишиларгина кўра оладилар холос. Аллоҳга қасамки, бу мўъжизани кўришлик Аллоҳ йўлида жиҳод қилган саҳобаларга насиб бўлди, ҳамда бу мўъжизанинг гувоҳи бўлишлик бугунда шу амални қилаётган кишиларгагина насиб бўлади холос.

Муаллиф сўзида давом этади. Биз урушга қўлимиздан келган барча нарсани ҳозирлашимиз, ва шундан сўнг Аллоҳга таваккул этиб, урушга отланишимиз зарур. Агар шундан кейин ҳам бизга мағлубият келса, демак, бу Аллоҳнинг хоҳиши ва ҳикмати. Биз ўзимизга юклатилган вазифани адо этган, яъни Аллоҳ йўлида жиҳод қилган кишилардан бўламиз. Яна шуни таъкидлаб, такрор айтамикки, жиҳодга бўлган тайёргарлик, биз қиладиган ишларнинг ўта муҳими ҳисобланади. Хусусан бугунги қийин кунларда.

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Шубҳасиз, душман биздан техник ва сон жиҳатдан анча кучли. Бунинг устига ҳозирги кунда уруш тактикаси ва методикалари ҳам хилма-хил бўлиб кетган. Мужоҳидлар урушнинг бу илмларидан бохабар бўлишлари лозим. Аллоҳ йўлига чиққан ҳар бир мусулмон қўлидан келган тайёргарликни ҳозирлаши зарур. Бордию жиҳоддаги мағлубият мусулмонларнинг етарлича тайёргарлик кўриб қўймаганлари сабабидан бўлса, у ҳолда бу мағлубият учун ҳозирлик кўрмаган ҳар бир мусулмон жавобгар бўлади. Бу дегани, мусулмонлар жиҳодга етарли ҳозирлик кўрмаганлари учун гуноҳкор бўладилар.

Маълумки, қачон жиҳод фарз-айн бўлса, унга бўлган тайёргарлик ҳам фарз бўлади. Фикҳ қоидасига биноан, *«вожибни тақозо қилувчи ҳар бир нарса ҳам вожибдир»*. Демак, жиҳод учун тайёргарлик ҳам, Аллоҳнинг буюрган фарзларидан ҳисобланади. Бу мавзуга хулоса қилиб айтадиган бўлсак, биз ўзимиздаги куч ва тайёргарликка суянган ёки боғланиб қолиб, унга ишонган ҳолда жиҳод қилмаймиз. Мумкинки, биз маълум бир маъракага жуда пухта тайёргарлик кўришимиз, аммо охир оқибат мағлубиятга учрашимиз мумкин. Нима учун? Чунки биз ғалабага олиб борадиган асосий сабабни ҳозирламаган бўламиз. Натижада, Аллоҳ мағлубият орқали бизнинг сафларимизни тозалайди ва шундан кейингина бизни ғалабага мушарраф қилади. Демак, биз Аллоҳ йўлидаги жиҳодда ғалаба ёки мағлубият хос қилиб, у нарса учун жанг қилмаймиз, балки бу амални бизга Аллоҳ буюргани учунгина қиламиз. Албатта, ҳозирда Афғонистондаги (2001-йилдан то 2007-йилгача ҳукм сурган) мағлубиятнинг бизга аҳамияти йўқ демоқчи эмасмиз. Чунки, борди-ю Афғонистон буткул кофирлар қўлига ўтгудек бўлса, у ҳолда Америка ўзининг ердаги куфрини янада ҳам кенгайтирган бўлади. Демоқчи бўлган гапимизнинг асоси шуки, биз ўзимизга ажратилган амални гўзал суратда бажаришимиз керак, ва бунинг кетидан келадиган натижани эса Аллоҳнинг Ўзигагина қолдиришимиз лозим, деб таъкидлаяпмиз холос. Сўзимизга якун ясаб, яна такрор-такрор мусулмонларга насиҳат қиламиз. Биз ўзимизга ажратилган иш, яъни керак деб билган тайёргарликни ҳозирлаймиз ва жиҳод ибодатига отланиб, сўнг Аллоҳга таваккул қилиб, тўхтамай дуода бўламиз. Бу эса Пайғамбар алайҳиссаломнинг суннатларидир. У киши Бадр куни одамларни жиҳодга даъват қилдилар, имконият даражада мужоҳидлар, қурол-аслаҳа, улов тўпладилар, шунингдек жанг майдонида сафларни ҳам текисладилар. Ва шундан сўнг чодирларига кириб дуо қилишни бошладилар: **«Эй Аллоҳ, агар хоҳласанг бугунги кундан кейин Сенга ибодат қиладиган ҳеч ким қолмайди»**. Хали бу гапларини тугатиб бўлмасларидан Абу Бакр у зотнинг ридоларини ушлаб: **«Я росулуллоҳ, бўлди, улар орқага чекиндилар»**, деб айтган эдилар. Алҳамдулиллаҳ ушбу дарсимиз ҳам ниҳоясига етди.

وصلی الله علی محمد النبی الأمی، وعلی آلہ وصحبہ وسلم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له.

وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه، وسلم تسليماً كثيراً.

وبعد:

Бешинчи қоида. Исломда жиҳоднинг ғалабаси, фақат жанг майдонидаги ғалаба билан чегараланиб қолмайди.

Аввалги дарсларимизда жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоида эканлигини ҳақида гаплашиб келган эдик ва унга бир қанча ҳужжатлар билан ёндошдик. Навбатдаги дарсимизда ҳам жиҳоднинг ўзгармаслиги хусусидаги далилларга мурожаат қиламиз. Яъни жиҳоднинг ғалабаси маълум бир ерда қозонилган ғалаба билан чегараланиб тўхтаб қолмайди. Ғалаба дегани – бу инсон тушунчасидаги ғалабанинг ўзигина эмас албатта. Ислом келиши билан араб тилидаги баъзи калималарга ўзгача маъно берди. Бунини “алмаънал истилоҳий”- истилоҳий маъно деб аталади. Масалан, солат калимаси аввалда араблар тилида дуо маъносида қўлланилиб келиб, Ислом келиши билан эса бу калима намоз маъносида тушуниладиган бўлди. Сиём эса, аввалда тийилишлик маъносида бўлган бўлса, кейинчалик эса Рўза маъносида юритилинадиган бўлди. Шунингдек, Аллоҳ таъоло Исломдаги ғалаба тушунчасига ҳам кўпгина бошқа маъно бериб, унга ўзгартиришлар киритди. Шунинг учун биз ғалаба деганда, фақатгина жанг майдонидаги ғалабани тушунмаслигимиз керак. Шу ўринда шайх ўта фойдали ва муҳим далилларни келтиради. Бу далиллар ҳам жиҳоднинг қиёматга қадар давом этишига яқин ишорадир. Муаллиф жиҳоднинг ғалабасига ҳужжат сифатида 11та далил келтиради. Деярли мусулмонларнинг аксарияти жиҳоддаги ғалабани фақат жанг майдонидаги ғалаба деб билишади. Яъни, жисмоний йўл билан қўлга киритилган ғалабагина мусулмонларнинг жиҳоддаги ғалабаси, деб тушунишади. Албатта, бу хатодир. Аллоҳ таъоло жиҳоддаги ғалабани майдонда турган одамлар кўзига кўриниб турадиган кучларгагина хослаб қўймади. У Зот Ўзининг йўлида жиҳод қилаётган мужоҳидларга жанг майдонида бўладиган муқаррар ғалабани ҳам ваъда қилмади. Аллоҳ таъоло Қуръонда шундай дейди:

Агар сизларга жароҳат етган бўлса, у қавмга ҳам худди шундай жароҳат етган. (Токи ибрат бўлсин деб) ва Аллоҳ ҳақиқий иймон келтирган

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

кишиларни билиши ҳамда ораларингдан шаҳидларни саралаб олиш учун бу кунларни (яъни ғалаба ва мағлубият кунларини) одамлар орасида айлантириб турамиз. Аллоҳ золим кимсаларни севмайди. Оли Имрон-140.

Аллоҳ таъоло бу оятда мусулмонларга икки бор мағлубият берганини айтяпти. Бири жароҳат бўлса, иккинчиси кунлар (мағлубият). Жароҳат ҳам ўз-ўзидан мағлубиятнинг бир тури ҳисобланади. Аслида эса бу оят мусулмонларнинг Уҳуддаги мағлубиятидан кейин нозил бўлган эди. Ўшанда мусулмонлар: **«қандай қилиб биз мағлубиятга учрашимиз мумкин, ер юзида биздан бошқа мусулмон бўлмаган ҳолда, орамизда Пайғамбар алайҳиссалом бўла туриб, ахир Аллоҳ бизнинг ҳоҷамиз-ку»**, деб таажубланишган эди. Шунда юқоридаги оят нозил бўлди. Чунки, улар Бадр куни улкан ғалабани қўлга киритишган, ҳамда бундан кейин энди доим ғалаба қиламиз, деб гумон қилишган эди. Аллоҳ бу оятни нозил қилиб саҳобаларни тарбия қилмоқда. Ғалаба ва мағлубиятни одамлар орасида айлантириб туришлик Аллоҳнинг суннатиридир. Муаллиф сўзида давом этади. Агар биз ўзимиздаги дин ва дунёқарашимизни кенгроқ қиладиган бўлсак, у ҳолда шундай бир хулосага келамизки, Исломнинг чўққисига кўтарилган ҳар бир шахс ҳеч қачон мағлубиятда бўлмайди. Маълумки, Исломнинг чўққиси жиҳоддир. Шунинг учун биз ғалаба деган тушунчамизни ҳам кенгайтиришимиз керак, шунда биз ҳеч қачон мағлубият нима эканлигини билмаймиз. Аслида эса Аллоҳ йўлида жанг қиладиган кишига Аллоҳ фақат ғалаба деган неъматни ато этади. Дарҳақиқат, Ислом уммати жамоат асосида жиҳодни олиб борар экан, у ҳеч қачон мағлубиятга юз тутмайди.

Энди эса жиҳод лозим қиладиган баъзи ғалабалар билан танишиб чиқамиз. Аслида эса бу ғалабалар хусусида алоҳида алоҳида китоблар ёзиш мумкин эди. Мусулмон кишининг ўз нафсига қарши курашиб, уни енгиб ўтиши ҳам умум ғалабадир. Маълумки, нафс кишини фақат ёмон нарсага таклиф қилади. Қачонки, энди нафснинг қаршисида жиҳод масаласи рўбарў бўлса унинг қаршилиги янада ҳам кучаяди. Мана шу вақтда мусулмон уни енгиб ўтиб Аллоҳнинг йўлига чиқиб кетиши ҳақиқий ғалабадир. Бу нарса хусусида кўп тафсилотларга киришмаймиз, негаки нафснинг нима эканлиги хусусида жуда кўп гаплар гапирилган.

Биринчи ғалаба. Мусулмоннинг 8 та дунё матоси устидан қилган ғалабасидир. Аллоҳ таъоло Тавба сурасида шундай деб марҳамат қилади:

(Эй Мухаммад алайҳис-салом), айтинг: «Агар ота-оналарингиз, болаларингиз, ака-укаларингиз, жуфтларингиз, қариндош-уруғларингиз ва касб қилиб топган мол-дунёларингиз, касод бўлиб қолишидан қўрқадиган тижоратларингиз ҳамда яхши кўрадиган уй-жойларингиз сизларга Аллоҳдан, унинг Пайғамбаридан ва унинг йўлида жиҳод қилишдан суюклироқ бўлса, у ҳолда то Аллоҳ Ўз амрини (яъни, азобини) келтиргунича кутиб тураверинглар. (Зеро), Аллоҳ бундай фосиқ қавмни ҳидоят қилмас. Тавба-24.

Бу оят 8та тўсиқ билан мужоҳид ўртасидаги курашни баён этади. Айнан мана шу тўсиқлар мужоҳидни жиҳоддан тўсиб қолади. Жиҳод йўлида яна қандай тўсиқлар бўлса агар, улар айнан мана шу тўсиқлар билан чамарчас боғлиқдир. Булар қандай тўсиқлар экан? Биринчиси **ота-оналарингиз**, яъни инсон учун энг яқин бўлган бу икки киши. Маълумки бугунги уммат Ислом ақидаси-ю, унинг ҳақиқатидан анча йироқ. Бу умматнинг ота ва оналари ўзларини мусулмон деб биладилар, улар мусулмон бўлганларидан мағрурланадилар ҳам. Аммо, умматнинг бу кекса синфи Аллоҳ улардан нимани талаб қилаётганини билмайди. ҳолбуки, бугун Аллоҳ улардан Ўзининг йўлидаги жиҳод қилишни талаб қиляпти. Афсуски, эндиликда эса, бу уммат ичида ўз фарзандларини жиҳодга кузатаётган ота-оналарни деярлик топиб бўлмайди. Ҳа, Аллоҳ Ўзининг ояти каримаси орқали хабар берганидек, улар бугунги кунда уммат ёшларига жиҳод йўлидаги катта бир тўсиқга айланиб қолишди.

Ўз вақтида мужоҳид Хаттоб айтган эди: **«Бизларни жиҳодга чиқишдан тўсаётган асосий нарса – бу бизнинг аҳли оиламиз бўлади. Ким бугун бизнинг сафимизда турган экан, улар айнан мана шу яқин кишиларининг рухсатисиз келган кишилардир. Агар биз яқинларимизга қулоқ солиб уйда қолганимизда, бу қилаётган амалимизни ким давом эттирган бўлар эди?»** Аллоҳнинг жиҳоддек фарзини бажаришликда ота-онага осий бўлишлик, шубҳасиз эзгу амал ҳисобланади. Навбатдаги тўсиқ, **болаларингиз**, фарзанд қандай ширин эканлигини фарзанди борлардан сўранг. Аммо, мана шу ширин фарзандлар ҳам бугунги куннинг фитна ва тўсиқларидан биридир.

Ҳадисда айтилишича: **«Фарзанд кишининг бахил ва қўрқоқ бўлишининг сабабчисидир»**. Маълумки, Аллоҳ инсонга топган мол-дунёсидан садақот қилишликка буюрди. Аммо, у кўп ҳолатда бахиллик қила бошлайди, ундаги бу ёмон сифат эса айнан фарзанд сабаблик намоён бўлади. Шайтон ҳар тарафдан инсонни васваса қилиб: «сени ҳали қиладиган ишларинг кўп, фарзандинг катта бўлиб келяпти...» Ҳатто инсон ҳали туғилмаган боласи учун дунё тўплашга киришади. Қачонки, энди одамларга нима учун жиҳодга чиқмаяпсиз, деб савол қилсангиз, улар менинг жиҳодим фарзандларим, чунки мен улар учун масъулман, уларни едириш, ичириш, ва таълим беришни менга Аллоҳ буюрди, деб айтаётганини эшитасиз. Албатта, бу нарса кишининг ўз-ўзини алдашидан бошқа нарса эмас. Бу касаллик билан жуда кўп ака-укаларимиз касалланган. Фарзандлар уларга фитна бўлиб қолишган.

Бу тўсиқни Аллоҳ асраган кишиларгина босиб ўтиши мумкин холос. Маълумки, саҳобалар кўп хотинлик бўлишган эди ва уларнинг кўплаб фарзандлари бўлган, уларни таъминоти учун маблағлари эса кам бўлган. Шунга қарамасдан улар аҳли оиласини ташлаб Аллоҳнинг фарз жиҳодига чиқиб кетишган. Вактики, Аллоҳ таъоло пайғамбар алайҳиссаломга хижратни фарз қилганда мусулмонлар қўлларидаги барча нарсани ташлаб хижрат қилишга ҳозирлик кўра бошлашди. Шунда баъзиларнинг хотинлари ва фарзандлари уларнинг бўйинларига осилиб: «сен бизларни кимларга ташлаб кетяпсан», дея йиғлай бошлашди. Натижада, бу мусулмонлар ўз оилаларига раҳми келиб Аллоҳнинг фарзидан орқада қолишди. Орадан кунлар йиллар ўтди. Ва Пайғамбар алайҳиссалом Маккани фатҳ қилдилар. Пайғамбар алайҳиссаломдан

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

орқада қолган бу саҳобалар эса натижада жуда кўп нарсадан маҳрум бўлдилар. Ҳижратдан, жиҳоддан, Мадинадек Ислоҳ давлатини кўришликдек улкан ишдан, пайғамбар алайҳисалом билан бирга ўтиришдан, у киши билан суҳбат қуришдан, бирга намоз ўқиш ва шу каби катта неъматлардан маҳрум бўлишган эди. Ибн ал-Қоййим айтганидек: «яхши амаллар зиёдалашади, шунингдек ёмон амаллар ҳам зиёда бўлади». Мана биргина фарзни қолдиришлик мусулмондан нималарни олиб қўйиши мумкин!? Бунга сабаб айнан шу фарзандлар бўлди. Аллоҳ таъоло айтади: **Ҳақиқатда, сизларнинг баъзи жуфтларингиз ва фарзандларингиз душмандирлар. Эҳтиёт бўлингиз.**

Ҳалиги орқада қолган мусулмонлар пайғамбар ва саҳобаларни кўрганларидан сўнг қаттиқ изтиробга тушдилар. Уйларига қайтиб таёқ билан хотин ва болаларини ура бошладилар. Демак, ҳозирда ҳам мусулмонлар фарз айн жиҳодни қолдиришлик қандай оқибатларга олиб келишини яхшилаб билиб олишлари лозим. Хусусан жиҳод нима эканлигини тушуниб етган мусулмонлар. Навбатдаги тўсиқ – бу **ака-укаларингиз**. Туғишган ака-укалар ҳам ўз навбатида жиҳодга қаршилиқ қилувчи тоифа ҳисобланади. Бунинг тафсилотларига кўп тўхталиб ўтирмаймиз. **Қариндош-уруғларингиз**, бу калима кишининг нафақат яқин қариндошларини балки, миллатни ҳам ўз ичига олади. Бугун бутун ер юзи бўйлаб миллатчилик, унинг қадриятлари-ю, урф-одатларига кучли тарғиб қилинмоқда. Ҳар бир миллатнинг куфр пешволари баралла овоз билан: «Биз миллатимизнинг тинчлигини унинг равнақи ва келажагини, ўзимизнинг асосий вазифамиз деб билишимиз керак...», каби қавлидаги ёлғон ваъдалар билан кофиру мусулмонни жиҳод аҳлига қарши қўймоқдалар. Афсуски, кофир йўлбошчиларига бу куфр эътиқодни тарғиб қилишда «дин пешволари» ҳам яқиндан ёрдам бермоқдалар. Биз билишимиз лозимки, бу миллатларнинг барчаси ўткинчи, яъни бири келса иккинчиси йўқ бўлади, аммо Аллоҳнинг дини абадий қолади. Мусулмонлар истиқомат қилувчи давлатлар муртадлар қўлида, бугун бу ҳеч кимга сир эмас, гарчи бу ҳақиқатни кўпчилик тан олмаса ҳам. Қачонки, энди келинлар бу муртадларга қарши туриб жиҳод қиламиз дейилса, шунда баъзи илм аҳли ва уларга эргашганларнинг, йўқ агар биз уларга қарши чиқсак, ташқаридаги кофирлар бизнинг еримизга бостириб киришади ва миллат, давлатимиз катта хавф остида қолади, деб айтишади. Аввалги дарсларимизда айтиб ўтганимиздек, бу қавлдаги эътиқодлар ботилдир. Аллоҳ бизга аниқ ва равшан ҳолда жиҳод қилишликка буюряпти, унинг натижаси ҳақида бош қотириб, кейин шайтон чиқариб берган фатвога ёпишиб олишга эмас. Шунингдек ҳозирда уруш кетаётган жойларда баъзи мусулмонлар жангга чиқишган бўлишса ҳам, улар ўзларидаги ақиданинг нотўғрилиги сабабли миллат, давлат, ер учун уруш олиб боришяпти. Улар бу урушга Аллоҳ буюргани учун чиқишгани йўқ. Яна кимларнидир бу урушга қасос олиб чиққан. Демак, мусулмон киши ўз нафсини арзимас, ботил нарсалар учун ҳам хавфга солиши мумкин экан. Қизиғи шундаки кофирлар ҳам айнан шу нарсаларни мақсад қилиб уруш олиб боришяпти (миллат, пул, қасос). У ҳолда бизни кофирлардан нима фарқимиз қолади? Наҳот мусулмонларга Аллоҳ учун жиҳод қилишлари шунчалар қийин иш бўлса? Нима учун бугунги уммат Аллоҳнинг буйруқларига бунчалар бефарқ бўлиб қолган? Аммо, шу вақтнинг ўзида уларнинг бошига келиб олган президент ёки малик урушга чақиргудек бўлса, унинг бу чақирғига ҳамма ижобат қилаётганининг гувоҳи бўляпмиз. Наҳот инсон шунчалар ҳам адашиб кетса? Шундан кейин, ҳам бу одамлар ўзларини комил мусулмон деб санашлари мантиққа тўғри келадими? Навбатдаги

тўсиқлар нималар экан: **“ва касб қилиб топган мол-дунёларингиз, касод бўлиб қолишидан қўрқадиган тижоратларингиз”**. Бу икки тўсиқ ёки фитна кишининг қаршисида доим ёнма-ён ҳозир бўлади. Яъни, касб қилиб топилган, яъни қўлда турган пуллар ва бошқа мол-дунё. Ҳамда айланиб турган тижорат, қайсики яқинда бу тижоратнинг фойдаси қўлга келиб тушади. Мана бу икки тўсиқ мусулмонни жиҳоддан тўсиб қолади. Кимнингдир дўкони бўлса, кимнингдир унданда катта ёки кичик ширкатлари бор. Яна кимдир врач ёки муҳандис. Агар уларга жиҳод фарзлигини айтсангиз, улар эса: «мен жойимни ташлаб кетсам, мусулмонларни ким даволайди, дейди. Бошқаси эса ким мусулмонларга тоза маҳсулотлар етказиб туради, дейди. Яна бошқаси эса, ким мусулмонларга таълим беради? Ва каби қавлидаги гаплар билан мусулмонлар ўзини ўзи алдамоқчи бўлади. Аллоҳ жиҳодга чақирган вақтда шу икки нарса киши билан жиҳод ўртасига туриб олади. Натижада у фитнага тушади. Шу ўринда саҳобалар ҳаётига назар солсак. Пайғамбар алайҳиссалом Маккани фатҳ қилдилар, шунда ансорлар: **«Мана ниҳоят биз росулulloҳга берган ваъдамиз устидан чиқдик. Биз у кишининг динини ёйишда ҳар тарафлама ансор бўлдик, ниҳоят Макка шаҳри фатҳ қилинди, энди бемалол уйга қайтиб тижоратларимиз билан машғул бўлсак ҳам бўлади»**, дедилар. Шунда Аллоҳ таъоло оят нозил қилди: **...Ва ўзингизни ҳалокатга ташламанг!... Бақара-195.**

Абу Айюб ал-Ансорий айтди: **«бу оят биз ансорлар хусусида нозил бўлган эди. Агар биз орқага уйларимизга қайтиб чорва ва экинлар билан овора бўладиган бўлсак, у ҳолда Аллоҳ бизни ҳалокатга ташлашини айтди»**. Бугунда ҳам ўзларининг тижоратларига боғланиб қолиб жиҳодни тарк қилаётган мусулмонлар бу оят ҳукмига тушиб қолганларини яхши билиб қўйишсин. Навбатдаги тўсиқ, **“ҳамда яхши кўрадиган уй-жойларингиз”**. Маълумки, уй араб тилида маскан калимаси билан юритилади. Ҳамда у сакина, тинчлик, осойишталик маъносидан келиб чиқади. Демак, бизнинг уй-хонадонларимиз тинчлик ва ором олиш жойлари бўлиб, қайсики нафслар бу жойларда ўзини хотиржам ва эркин ҳис қилади. Инсон уйи ва яшаб турган шаҳар-қишлоғини нима эканлигини, у сафар қилган вақтда тушуниб етади. Инсон қаерда бўлмасин унинг қалби, нафси ва жасади бу масканларга доим талпинади. Чунки унда эркинлик ва ором бор, тоза ва юмшоқ ётоқхоналар, лаззатли таомлар ва булардан бошқа инсон хоҳлаган нарсаларнинг барчаси мавжуд. Маълумки, инсон бу енгилликка кўп йиллар мобайнида ўрганиб боради. Аммо, бу лаззатларни бузувчи нарса эса, ҳижрат ва жиҳоддир. Айнан шу вақтдан бошлаб нафс жиҳодни ёмон кўра бошлайди. Жиҳоднинг аввалию охири нафслар хоҳламаган нарсалар билан ўраб олинган. Абдуллоҳ ибн Умар бир неча йиллар мобайнида Арман ва Озарбажон ерларида жиҳод олиб борган. Араб ерларида ўсиб улғайган бу саҳоба, мутлақо унга зид бўлган шароитга мослашиши лозим эди. Ҳозирда ҳам, араб мужоҳиди Кашмирга келиб жиҳод қилиши, ёки Оврўпода туғилиб ўсган мусулмон йигитнинг Ироқ ерларига бориб жиҳод қилиши. Албатта, нафслар ўзи хоҳлаган ва жуда ўрганиб қолган масканларга талпиниши муқаррар. Мана бу ҳолатда мусулмон киши имтиҳондан ўтади. Ҳаж билан жиҳоднинг ҳадисларда бирга зикр қилинишининг ҳикмати ҳам шунда бўлса ажаб эмас. Оиша онамиз Пайғамбар алайҳиссаломнинг ҳузурларига келиб айтдилар: **«Эй Аллоҳнинг росули эркаклар сизга жумъа ва жиҳодда эргашишди, аёллар учун ҳам жиҳоддан насиба**

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

борми? Шунда пайғамбар алайҳиссалом: **«аёлларнинг жиҳоди ҳаж!»,** деб жавоб қайтардилар.

Ҳақиқатда ҳаж жиҳодга яқин-ўхшаш ибодатлардан ҳисобланади, чунки бунда ҳам яхши кўрилган масканларни қолдириб сафар қилиш бор, молидан сарф қилиш бор, ҳамда инсон нафсига хавф бор. Демак, инсонга суюкли бўлган масканлар уни жиҳоддан қайтарувчи тўсиқ ҳисобланади. Табук ғазотига қилинган чақирик йилнинг энг иссиқ фаслига тўғри келган эди. Мадина аҳлининг заҳиралари тамом бўлган, хурмо меваси энди пишиб етилган, аммо уни йиғим-терими ҳали бошланмаган бир вақт эди. Мана шундай ҳолатда Пайғамбар алайҳиссалом саҳобаларни румликларга қарши ғазотга чақирдилар. Шунда саҳобалардан бири хотинларидан бирининг уйига келди, қараса, аёли ҳовлига сувлар сепиб, уни салқинлатиб қўйибди. Бошқа хотининикига борса у ҳам худди шундай уй атрофини сувлар сепиб, эри келишига салқинлатиб қўйган экан. Натижада у Пайғамбар алайҳиссаломга эргашмай жиҳоддан орқада қолди. Шунда бу каби жиҳоддан қолганлар хусусида оят нозил бўлди. Кўриб турганимиздек нафслар ўзи кўникиш ҳосил қилган неъматларни ташлаб кетиши жуда қийин бўлади. Агар бу каби тўсиқларга саҳобалар дуч келган экан, умматнинг кейинчилари бу тўсиқлар билан албатта имтиҳон қилиниши шубҳасиз. Бунинг устига ҳозирги аср инсон нафси учун ҳамма нарсалар муҳайё қилинган давр бўлса. Мужоҳид жиҳод майдонларида 1 ой, 2 ой яшар, борди-ю бу уруш йиллар мобайнида давом этса-чи? Албатта, бунинг учун жуда мустаҳкам сабр керак бўлади. Демак, мужоҳид Аллоҳ йўлидаги жиҳодга чиқишлик йўлида мана шу юқорида зикр қилинган 8 та тўсиқни босиб ўтар экан, шубҳасиз у буюк ғалабани қўлга киритган бўлади. Шу билан бирга мазаммат қилинган фикс сифатдан озод бўлади, яъни **(зеро), Аллоҳ бундай фосиқ қавми ҳидоят қилмас.** Бундан ташқари мужоҳид бу 8 та тўсиқни енгиб ўтишлик билан, Аллоҳ ва Унинг росулига, ҳамда Аллоҳ йўлидаги жиҳодга бўлган ўзидаги муҳаббатни амалда исботлаган бўлади. Демак, ким Аллоҳ ва Унинг росулини яхши кўрса, у ҳолда Аллоҳ йўлидаги жиҳодга чиқсин. Аллоҳ йўлидаги жиҳодни севсин, шунда Аллоҳ ҳам бу содиқ бандасини севади. Дарҳақиқат, бу дин нафақат сўзлар билан тасдиқланадиган ва у холис амаллар устига барпо бўлган диндир. Билиб қўйинг, ўзини ҳақ тоифадан деб жар солувчилар эса доим кўп бўлган. Демак, бу 8 та тўсиқни босиб ортда қолдириш мужоҳиднинг биринчи ғалабаси ҳисобланади.

Иккинчи ғалаба. Мужоҳид жиҳодга чиқиб кетишлиги билан одам болаларининг ашаддий душмани саналган шайтоннинг устидан ғалаба қозонган бўлади. Абу Ҳурайрадан Саҳиҳайнда ривоят қилинади, Пайғамбар алайҳиссалом айтдилар: **«Шайтон одам боласи билан унинг имони ўртасига келиб ўтиради ва: «Наҳот аждодларингни динидан қайтасан?, дейди. Банда эса унга қулоқ солмайди. Сўнг шайтон банданинг ҳижрат йўлига келиб олиб айтади: «Аҳли оиланг ва мол-дунёингни ташлаб кетасанми?, дейди. Банда у ишда ҳам унга қулоқ осмайди. Шунда у банданинг жиҳод йўлига келиб туриб айтади: «Сен жиҳодга чиқсанг ўлдирилсан, хотинларинг турмушга чиқади, мол-мулкнинг эса бошқалар ўртасида тақсимланади».** Банда шайтоннинг бу гапига ҳам осий бўлиб Аллоҳ йўлида жиҳод қилади. Пайғамбар алайҳиссалом айтди: **«Аллоҳ бу бандасига жаннатга киришига кафолат берди!»** Демак, шайтон бандани учта муҳим нарса устида васваса қилмоқчи бўлади, агар банда унга бу ишларда итоат қилмаса, унинг

жаннатга киришига Аллоҳ ваъда берди. Аллоҳдан кўра ваъдасида турувчи яна ким бор!?

Албатта Аллоҳ мўминларнинг жонлари ва молларини улардан жаннат баробарига сотиб олди – улар Аллоҳ йўлида жанг қилишиб (кофирларни) ўлдирадилар ва (ўзлари ҳам Аллоҳ учун шариб бўлиб) ўлдириладилар. (Бундай мўминларга жаннат берилишига) Аллоҳ Таврот, Инжил ва Қуръонда Ўзининг ҳақ ваъдасини бергандир. Аллоҳдан ҳам аҳдига вафодорроқ ким бор? Бас, (эй мўминлар), қилган бу савдоларингиздан шод бўлингиз. Мана шу ҳақиқатан, буюк саодатдир. Тавба-111.

Учинчи ғалаба. Мужоҳид Аллоҳ йўлидаги жиҳодга чиқиб кетар экан Аллоҳ таъолонинг Анкабут сурасидаги 69-оятда айтган сифат эгаларига нозил бўлади: **Бизнинг (Йўлимиз)да жиҳод қилган зотларни албатта Ўз йўлларимизга ҳидоят қилурмиз. Аниқки, Аллоҳ чиройли амал қилгувчи зотлар билан биргадир. Анкабут-69.**

Демак, учинчи ғалаба шуки, Аллоҳ Ўзининг йўлига чиққан мужоҳидни ҳидоят қилади. Ҳақиқатда ҳидоят бу кишининг қидирган энг катта неъмат эмасми? Ҳар бир мусулмоннинг ҳар куни фотиҳа сураси орқали сўрайдиган дуоסי айнан мана шу ҳидоят эмасми? Қачонки, уммат Аллоҳ йўлида жиҳод қилса, бу сайъи ҳаракат умматнинг умум ҳидоятига сабаб бўлади. Аллоҳ мана шу жиҳод сабабли одамларнинг баъзиларини Ўзининг йўлига ҳидоят қилса, бу жиҳодга қарши чиққан ва уни тарк қилганларни залолатда қолдиради. Шунинг учун бугунги уммат ҳидоят талабида уйғониши лозим, чунки у ҳидоятдан жуда ҳам йироқлашиб кетди. Шунда Аллоҳ Ўзи ваъда қилган ҳидоят ва фатҳни бандаларига юборади.

Тўртинчи ғалаба. Мусулмон Аллоҳ йўлидаги жиҳодга чиқиб кетар экан, бу билан уни йўлдан қайтармоқчи бўлган мунофиқлар устидан ғалаба қозонган бўлади. Бу кимсалар мусулмонларни **жиҳоддан** қай йўл билан қайтарадилар? Албатта, Қуръон ва ҳадисдан ҳужжатлар келтиришлик билан, бошқача қилиб айтганда улар бизнинг тилимизда гапиришади.

Агар улар (яъни ўша мунофиқлар) сизларнинг орангизда (жиҳодга) чиққанларида ҳам, сизларга фақат ортиқча зиён бўлган ва ўрталарингизда сизларни фитнага солиш учун елиб-югуриб юрган бўлур эдилар. Ҳамда ораларингизда уларга қулоқ солувчилар ҳам (топилган) бўлур эди. Аллоҳ золим кимсаларни Билгувчидир. Тавба-47.

Демак, фитна кўпайиб кетса солиҳ кишилар ҳам бу фитналарга қулоқ солиб эргашиб қолишлари мумкин экан. Фитна тарқатувчилар эса ҳар хил либос кийган бўлиши мумкин. Уларнинг баъзилари шайхлар кўринишида бўлса, бошқалари эса ўзгача бўлади. Бу илмни даъво қилувчилар: «ҳозир жиҳоднинг вақти эмас», дейдилар. Ҳолбуки Аллоҳ таъоло айтади: **Ҳамда ораларингизда уларга қулоқ солувчилар ҳам (топилган) бўлур эди...** Нима учун баъзи солиҳ кишилар бу каби шахсларга қулоқ солади, чунки улар одамлар орасида маълум бир ҳурмат ва

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

эътиборга эга бўладилар, бунинг устига улар илм аҳли номини ҳам кўтариб юрган бўладилар. Аслида эса улар мунофиқлардир. Аллоҳнинг фарзидан қайтарувчи киши мунофиқ бўлмаса яна ким бу сифат соҳиби бўлиши мумкин? Нима учун биз уларни мунофиқ деб атаймиз, чунки бунга очиқ ҳужжат зоҳир бўлди. Юқоридаги оят бунга очиқ далил, Аллоҳ хабар беряптики, мунофиқлар пайғамбар алайҳиссалом билан жиҳодга чиқдилар ва мусулмонлар орасида фитна тарқатишни бошладилар. Уларнинг фитнаси нима эди – бу уларнинг мусулмонларни жиҳоддан қайтариши бўлди. Шунда баъзилар бу фитначиларнинг гапларига қулоқ солдилар. Демак, жиҳоддан қайтарувчи ҳар қандай шахс, у ким бўлишидан қатъи назар Аллоҳ ва Унинг росулининг шаҳодатига кўра мунофиқдир. Афсуски, бу фитна бугунда уммат бошига тушган энг катта балодир. Ёш ака-укаларимиз бу мунофиқларнинг ҳурмат ва эътиборларига алданиб, уларнинг гапларига қулоқ солмоқдалар, натижада эса ўзлари учун энг керакли бўлган неъматдан маҳрум бўлиб қоляптилар. Бу шайхлар мусулмонларни жиҳодга даъват этиш ўрнига, уларни ундан қайтармоқдалар. Демак, мусулмон кишининг бу каби мунофиқлар гапига қулоқ солмай, уларни енгиб ўтиши – жуда катта ғалабадир. Аллоҳ таъоло бу оят орқали саҳобаларга мурожаат қилмоқда, яъни ҳамда **ораларингизда уларга қулоқ солувчилар ҳам (топилган) бўлур эди**. Аллоҳ таъоло бу билан саҳобаларнинг имонларини заифлигига ишора қилмоқчи эмас, балки бу каби мунофиқларнинг халқлар орасида даражаси катта бўлиши мумкин эканлигига ишора қияпти. Ҳа, айнан шунинг учун ҳам Аллоҳ таъоло анбиёлардан кейинги энг яхши одамларни, яъни саҳобаларни бу улкан фитнадан огоҳлантирди. Эндиликда эса улар тарқатаётган фитна қандай ҳам катта ва хатарлик экани ҳеч кимга сир эмас. Уларнинг бу ишлари, яъни мусулмон ёшларни жиҳоддан қайтаришлари кофирларга мисли кўрилмаган ёрдам бўлиб хизмат қияпти. Улар бу ишларини кофирлар махсус хизматлари билан ҳамкорликда қияптиларми, ёки бўлмаса ўзларининг ботил эътиқод ва ижтиҳодлари сабабли қияптиларми, ё бўлмаса кўрқоқликларидан шундай қияптиларми, бунинг ҳеч қандай аҳамияти йўқ. Яъни бу билан уларнинг нифоқ даражалари пасайиб қолмайди. Аллоҳ таъоло шундай дейди: . **(Жиҳодга чиқишдан) қолган (қочган мунофиқлар) Аллоҳнинг Пайғамбарига хилоф қилиб қолганларидан хурсанд бўлдилар ва молу-жонлари билан Аллоҳ йўлида жиҳод қилишни ёмон кўрдилар ҳамда (бир-бирларига): «Бу иссиқда урушга чиқманглар», - дедилар. (Эй Муҳаммад алайҳис-салом), айтинг: «Агар улар англай олсалар жаҳаннам оташи янада иссиқроқдир».** Тавба-81.

Ҳақиқатда, мужоҳид ўз нафсини, 8та тўсиқни, шайтонни ва жиҳоддан қайтарувчи мунофиқни енгиб ўтиб Аллоҳ йўлидаги курашга чиқиб кетар экан, демак у улкан ғалабани қўлга киритибди.

Бешинчи ғалаба. Айнан жиҳод сабаблик мўъмин сабот ва матонатни қўлга киритади. Нима учун? Чунки, бугунга кунга келиб жиҳод ибодати мусулмон учун энг қийин ибодатга айланиб қолган. Бу ибодатни қилувчилар ҳар тарафлама таъқиб остига олинган. Пайғамбар алайҳиссалом даврида саҳобалар бемалол жиҳодга чиқиб кетишар, ҳамда бу маъракадан қаҳрамон бўлиб қайтиб келишар эди. Мужоҳидлар одамлар орасида энг ҳурматга сазовор кишилар саналишган. Саҳобалар атрофидаги барча кишилар уларни жиҳодга тарғиб этар эди. Ота-оналари уларни жиҳодга чиқишларига буюрар, хотинлари ҳам шунга даъват қилар эди. Фарзандлари тезроқ

катта бўлиб оталари орқасидан эргашишга шошилар эди, қариндошлари, қўшнилари ва улардан бошқа барча фақат бу ишга чақирар эди. Ҳозирда эса мутлақо бунинг акси. Кофиру, мусулмонлар, яқинлару узоқлар, хуллас кимки бўлмасин жиҳодга чиқмоқчи бўлган кишига қарши чиқади. Мусулмон киши хоҳлаган ибодат билан шуғулланиши мумкин фақат жиҳод қилмаса бас. Шунинг учун ҳам бундай ҳолатда мусулмоннинг нияти, сўзи ва амалида қатъиятлик билан собит туриши бу йўлдаги ғалабанинг бир кўриниши ҳисобланади. Нима учун биз қатъиятлик хусусида сўз юритяпмиз ҳамда жиҳод йўлида собит туришликни ҳақиқий ғалаба деб билдик. Баъзан шундай бўладики, мужоҳид ўзининг аввалда олиб борган маъракасида жуда шижоатлик бўлади ва матонат билан кофирларга қарши курашади. Аммо, энди у тинчлик ҳаётини оз муддат татиб кўрганидан кейин, ўзининг аввалги принципларидан воз кечиб жиҳоддан орқада қолаётганини ҳам гувоҳи бўляпмиз. Демак, аввалда жиҳод либосини кийиб, оз муддатдан кейин эса бу либосни ечишлик унинг мағлубиятидир. Афсуски мужоҳид уйига қайтгандан сўнг унинг қайтиб яна жиҳодга кетишига жуда кўп кишилар қаршилиқ қиладилар. Бу қаршилиқлар ҳар хил кўринишда бўлиши мумкин. Яъни, баъзида бу қаршилиқ ҳукумат ва махсус хизмат ходимлари томонидан содир бўлади. Улар бу мужоҳидга нисбатан макр ишлата бошлайдилар. Шунини билиш лозимки, кофир учун бир мужоҳидни қатл қилишлиги ёки уни қамоқхонага солиши ҳақиқий ғалаба, ё хотирижамлик эмас. Ҳозирги кунга келиб улар бу нарсани тушуниб етдилар. Аммо, улар учун ҳақиқий ғалаба, қачонки улар мужоҳид билан ўзлари учун фойдали бўлган бир келишувга келишлигидадир. Бу келишув қандай бўлиши мумкин? Яъни, бу кофирлар мужоҳидни бошқаларга берилмаган дунё ёки мансаб билан таъминлаб уни сотиб олишга ҳаракат қиладилар. Ё бўлмаса кўрқитувлар остида, уни ўзларининг айғокчисига айлантириб оладилар. Мана шу амал кофирлар учун катта ғалаба саналади.

Пайғамбар алайҳиссалом рисолатларининг аввалида, у зотнинг даъвати кофирларни деярлик хавотирга солмади. Негаки, аввалда даъват махфий олиб борилди, бунинг устига бу даъват у кишига яқин бўлган кишилардан бошланди. Улар Хадича, Зайд ибн Ҳориса, Али, Абу Бакр каби саҳобалар эди. Қачонки энди даъват очиқчасига қилина бошлангач, кофирлар энди қаршилиқ кўрсата бошладилар, чунки бунда улар ўзлари учун катта хавф борлигини тушуниб етдилар. Шунда улар пайғамбар алайҳиссалом билан келишув йўлларини қидиришга киришдилар. Улар Пайғамбар алайҳиссалом ҳузурларига келиб: **«Агар сенга салтанат керак бўлса, сени ўзимизга саййид қилиб оламиз. Борди-ю сенга дунё керак бўлса, сенга дунё беришда давом этаверамиз, токи сен энг бадавлат киши айланасан. Агар сенга аёл керак бўлса, у ҳолда Макканинг энг гўзал аёлларидан 10 тасига сени никоҳлаб берамиз. Борди-ю, сенга жин теккан бўлса, қанча маблағ кетса ҳам сени даволаймиз»**, дейишди. Пайғамбар алайҳиссалом эса уларнинг бу таклифлари хусусида гаплашишни ҳам хоҳламадилар. Балки, Фуссилат сурасини ўқишни бошладилар, қачонки:

Бас, агар улар (яъни, Макка мушриклари мана шу тафсилотдан кейин ҳам ёлғиз Аллоҳга иймон келтиришдан) юз ўгирсалар, у ҳолда айтинг: «Мен сизларни худди Од ва Самуд (қабилаларини урган) чақмоққа ўхшаган бир чақмоқ – ҳалокат (келиши)дан огоҳлантирдим» **Фуссилат-13.** деган

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

оятга келганларида, Макка мушрикларидан бири пайғамбар алайҳиссаломнинг оғзиларини қўли билан беркитиб: **«Қариндошлигимиз ҳаққи-ҳурмати бу гапларингни бас қил»** - деди. Улар Қуръон оятларидан қўрқар эдилар. Ҳақиқатда эса улар таклиф қилган нарсага дунёнинг ҳар қандай етакчи шахси рози бўлган бўлар эди. Чунки дунёдаги ҳар қандай етакчи шахс кўзлаган нарса айнан шу нарсалардир. Бундан фақат пайғамбарлар мустасно. Демак, ким пайғамбар алайҳиссалом йўлидан изма-из юрар экан, албатта шундай имтиҳонларга рўбарў бўлади. Пайғамар йўлидан юрган зотлар қаршисида кофирларнинг икки асосий қуроли бўлади. Бири олтин бўлса, иккинчиси қиличдир. Улар баъзиларни олтин-кумуш билан тўхтатишса, бошқаларга эса қилич қўллашади. Муаллиф сўзида давом айтиб айтади. Баъзи кишилар жиҳоддан қайтганларидан сўнг, дунёга алданиб қолдилар, баъзилар эса кофирларнинг қўрқитувлари сабабли соф ақидаларидан қайтдилар. Аммо, шундай кишилар борки, улар жанг майдонида мағлубиятга учраганига қарамасдан ёки шу йўлдаги бошқа озорлар кўришганига қарамасдан ўзларидаги саҳиҳ ақидадан заррача ҳам қайтмадилар.

Олтинчи ғалаба. Аллоҳ йўлидаги жиҳод – бу мусулмоннинг моли, жони ва вақтини Аллоҳга фидо қилишидир. Демак – бу жиҳоддаги ғалабанинг бир кўринишидир. Аллоҳ таъоло Оли Имрон сурасида шундай дейди: **(Эй мўъминлар), кўфрга қарши курашда (сустлашмангиз) ва (Уҳуд жангидаги мағлубият сабабли) ғамгин бўлмангиз. Агар (ҳақиқий) иймон эгалари бўлсангизлар, сизлар устун бўлгувчидирсизлар. Оли Имрон-139.**

Маълумки, мусулмонларнинг кучлари кофирларга нисбатан кам. Бу нотенгликни англаб етгандан сўнг, кўриниб турган мағлубиятга қарамасдан кофирларга қарши чиқишлик, – бу ҳақиқий ғалабанинг ўзидир. Бу шундай бир мўъжизаки, майдонда турган икки жамоа, улар бир-биридан тубдан фарқ қилади. Сонда ҳам, қурол-аслаҳада ҳам, кийим-кечак, ейиш-ичишда ҳам, барча нарсада фарқ жуда катта. Бу манзарани кўриб турган киши, ажабланмасдан иложи йўқ. Гарчи бу ҳақиқат-ғалабани кўпчилик ақлига сиғдира олмасда, мужоҳид ўзининг олиб бораётган маъракаси билан кучлар нисбати мутлақо бир-бирига тенг бўлмаган бутун дунёга уруш эълон қилган. Шунга қарамасдан Аллоҳнинг бу шери урушга чиқди. Бу ниманинг исботи? Албатта, Роббисига бўлган кучли имон, яқин ишонч, ихлос, содиқлик ва фидоийликнинг яққол рамзидир. Талаб қилинганда Аллоҳга жони ва молини беришлик, инсон учун берилган имон ва илмнинг энг юқори чўққисидир. Аллоҳга қасамки бу ғалаба. Мана бугун ҳам мусулмонлар жуда оз бўлишлигига қарамасдан катта-катта давлатларга қарши уруш эълон қилишган. Ироқдаги урушга эътиборни қаратган ҳар бир киши бунинг гувоҳи бўлади. Мусулмонлар ҳамма нарсада кофир ва муртадлардан заифдирлар. Аммо, шунга қарамасдан уларнинг кофирларга нисбатан қаршилиги тўхтаётгани йўқ. Уларнинг жанг майдонида ғалаба қилишининг унча аҳамияти йўқ. Чунки улар Аллоҳга бўлган ҳақиқий иймонлари билан ғолиб бўлишди, гарчи бу ҳақиқатни мунофиқлар кўрмаётган бўлсалар ҳам. Дарҳақиқат, улар бу ҳақиқатни кўрмайдилар ҳам, чунки Аллоҳ улардан ҳидоятини олиб қўйган. Мана ўтган тарих Аллоҳ йўлида фидо бўлган кимсаларни асрлар оша инсонларга эслатиб намуна қилиб турибди, Аллоҳнинг йўлидан бош тортганларни эса умуман ном-нишонсиз унутиб юборади. Шунингдек, мужоҳид кучларнинг нисбатига қарамасдан Аллоҳ йўлидаги жиҳодга чиқиб кетар экан, энди у икки тоифа устидан ғалаба қилади.

Мағлубиятга учраган биринчи тоифа кимлар ўзи? Булар ўзлари учун турли узр-баҳоналар топиб олиб жиҳодни инкор қилаётган муржиъа, сўфий, файласуф ва бошқа бидъат аҳлидир. Баъзан уларни ички тоифа ҳам деб аталади. Мужоҳид бу билан мусулмонлар ичида ғалабага эришади. Иккинчи мағлубиятга учраган тоифа, булар кофир, зиндик ва мушриклардир. Мусулмонларнинг бу ғалабаси Фиръавн давридаги сеҳргарлар қозонган ғалабанинг мислидир.

Аллоҳ таъоло Тоҳа сурасида шундай деб марҳамат қилади: **Бас, энди мен оёқ-қўлларингизни қарама-қаршисига (яъни, ўнг қўл, чап оёғингизни, ёки аксинча) кесурман ва сизларни хурмо шохларига осурман, (ана ўшанда) қайсимизнинг (яъни, менинг ёки Мусонинг худосининг) азоби қаттиқроқ ва давомлироқ эканини билиб олурсизлар». Тоҳа-71.**

Фиръавннинг бу қўрқитувига сеҳргарларнинг жавоби қандай бўлди: **Улар дедилар: «Бизлар ҳаргиз ўзимизга келган очиқ ҳужжат-мўъжизаларни ва бизларни яратган Зотни қўйиб, сени танламаймиз. Бас, қиладиган ҳукмингни қилавер. Сен фақат мана шу ҳаёти дунёдагина ҳукм қилурсан. Тоҳа-72.** Уламолар айтганидек, бу сеҳргарлар куннинг аввалида кофир бўлишган бўлишса, куннинг охирида мусулмон бўлдилар. Бу оятни ўқиган ҳар бир киши биладики, Фиръавн ўз ҳукмини ижро этган бўлсада, у мағлубиятда қолди. Чунки у сеҳргарларни имон ва эътиқоддан қайтара олмади. Аллоҳ таъоло айтди: **Сен биздан фақатгина Роббимизнинг оятлари келганда, уларга иймон келтирганимиз учунгина ўч олмоқдасан. Роббимиз, устимиздан сабру тоқатни ёғдиргайсан ва бизларни фақат мусулмон бўлган ҳолимизда ўлдиргайсан!» Аъроф-126.**

Имтиҳон иймонга яраша бўлади. Шунинг учун улар Аллоҳдан кучли сабр сўрашди, яъни **устимиздан сабру-тоқатни ёғдиргайсан.** Худди шундай дуони Толут билан бирга жангга чиққан мужоҳидлар ҳам сўрашган эди: **Қачонки Жолут ва унинг лашкарлари кўринганида, айтдилар: «Роббимиз, устимиздан сабру-тоқат ёғдиргин. Қадамларимизни собит қил ва Ўзинг бизни бу кофир қавм устидан ғолиб қил!».** Бақара-250.

Демак, жиҳод катта сабрни талаб қилади. Мужоҳидлар устиларидан сабрни қўйиб юбоиршини сўрадилар. Сабр – бу жиҳоддаги собитлик ва матонат ҳамдир. Жиҳодда ҳамма нарсага сабр қилишлик керак бўлади. Ғалабага ҳам мағлубиятга ҳам. Шундан сўнг муаллиф Ҳубайб (р.а)нинг қиссасини келтиради. Ҳубайб Макка мушрикларининг қўлига асир тушади ва уни қатл қилишлик учун Маккага олиб келинади. Шунда мушриклар уни қатл қилиш олдидан унга савол қилишди: **«Ҳозир сенинг ўрнингда Мухаммад бўлишини хоҳлаган бўлармидинг?»** У эса: **«Мен ҳатто унинг оёғига зирапча киришини ҳам хоҳламаган бўлар эдим»,** деди. Бу Ҳубайбнинг ғалабаси эмасми? Бу унинг Аллоҳ ва Унинг росулига нисбатан бўлган соф муҳаббати эмасми? Мўъмин киши учун бунданда ортиқ ғалаба бўлиши мумкинми? Мана ҳозирги мужоҳидларнинг ҳаракатлари ҳам, уларнинг Аллоҳ ва Унинг росулига бўлган ҳақиқий имони ва муҳаббатининг исботи. Улар фақат шунинг учун кофирларга қарши аёвсиз кураш олиб боряптилар. Бошқаларчи? Улар ҳам Аллоҳ ва Унинг росулини яхши кўришини даъво қиляптилар. Аммо, уларнинг аҳволларига назар солсак, улар баланд

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

уйлар ичида, юмшоқ ўриндиқларда, лаззатли таомлар еган ҳолда, жиҳод ва мужоҳидлардан юз ўгириб, Аллоҳ ва Унинг росулини яхши кўраман демоқдалар. Улар қандай муҳаббат ҳақида даъво қиляптилар ўзи? Душман Ислоҳ ва мусулмонларни вайрон қилаётган бир вақтда, Пайғамбар масҳара қилиниб, Қуръон ерга ташланётган вақтда, улар душманга қарши жанг қилиш ўрнига, жиҳод ва мужоҳидларга қарши турган бўлсалар? Шундан кейин қандай муҳаббат ҳақида гап бўлиши мумкин? Маълумки, нифоқ Маккада зоҳир бўлмади, лекин у Мадинада фош бўлди. Нима учун? Чунки у ерда жиҳод китобат қилинган эди. Демак, айнан жиҳод имон билан нифоқнинг орасини ажратувчи ибодатдир. Бугун ҳам мужоҳидлар Аллоҳ йўлида жиҳод қилишликлари билан ўзларидаги ҳақиқий иймонни исбот қилмоқдалар. Мунофиқлар эса жиҳоддан қочишлик билан ўзларидаги нифоқни эълон қилмоқдалар.

Аллоҳ таъоло Тавба сурасида шундай дейди: **Кўрмайдилармики, улар ҳар йили бир ё икки марта фитна –балога йўлиқмоқдалар. Шундан кейин ҳам на тавба қиладилар ва на панд-насиҳат оладилар. Тавба126.**

Аллоҳ таъоло бу оятда мунофиқларни ҳар йили бир ёки икки маротаба фитнага солишини айтяпти. Бу қандай фитна? Яъни Пайғамбар алайҳиссалом бир йилда бир икки маротаба ғазотга чиқиб кетишлари билан мунофиқларнинг нифоқи зоҳир бўлиб қолар эди. Улар ўзларидаги нифоқни беркитишга қанча уринмасинлар, жиҳод сабабли бу нифоқ очилиб қолаверади. Аллоҳнинг бу суннати қиёматгача давом этиб бораверади. Муаллиф китобини давом эттирар экан, тарихда бўлиб ўтган Уҳдуд воқеасини келтиради. Яъни, «чоҳ эгалари» ҳодисасидир. Асл мавзу эса қадим замонлардаги бир гуруҳ мусулмонларнинг (бир қавлда уларни мувахҳид насоролар ҳам дейилган) золим, ёвуз душманлар билан синалганларидир. Душманлар уларни динларидан қайтариш ва эътиқодларини тарк қилдириш учун бир чоҳ қазиб ўт қаладилар ва мўъминларнинг бир қисмини унга улоқтирдилар. Бу иш золимлар йиғиб келган халқ кўз ўнгида ижро этилди, токи улар мўъминлар гуруҳининг нақадар ёвуз суратда халок этилаётганини кўрсинлар, ўзлари эса мўъмин одамларнинг ёқилиши манзарасини кўриб, лаззатланамиз дея. Кофирлар имон келтирган бу қавмга икки нарсадан бирини танлаш ихтиёрини берган эдилар. Ё диндан қайтиб тирик қолишни, ёки бўлмаса тириклайин ўтга улоқтирилишни. Иймон келтирган кишилар охират ўти ўрнига дунё ўтини ихтиёр қилдилар. Сўнг, кофирлар уларни чоҳга улоқтира бошладилар, шунда бир аёл кўлида гўдак болани ушлаган ҳолида олов олдига олиб келинди ва унинг оёқлари қалтирай бошлади. Шунда Аллоҳ таъоло аёлнинг кўлидаги гўдак болани тилга киргизди: **«Эй, она сабр қилинг, дарҳақиқат сиз ҳақда турибсан!»**. (Муслим). Буни эшитган аёл ўзини чоҳ томон отди. Эътибор қилинг бу аёл қийин аҳволга тушиб қолган эди, шунга қарамасдан у Аллоҳ йўлида бир қадам қўйди, бас Аллоҳдан шу заҳотиёқ ёрдам келди. Инсонларнинг ўлчовида воқеа кофирларнинг ғалабаси билан тугалланди, яъни улар ўзларига ёқмаган шахсларни йўқ қилишди. Энди уларнинг зулмига қарши чиқадиған ҳеч ким йўқ. Оми аҳолининг қолгани эса подшоҳнинг ҳукми остида яшашни давом эттиради. Худди ҳозирда ҳам мусулмонларнинг аксарияти тоғут ҳукми остида яшашга рози бўлгани каби. Аммо, мусулмонларнинг мана шу “мағлубият”ини Аллоҳ улўғ ғалаба деб атади: **...Мана шу буюк саодатдир. Буруж-11.** Аллоҳ бандасининг бир яхши амали учун 700 ва ундан кўп ажр-мукофотлар беради. Демак, мужоҳид Аллоҳ йўлида бир қадам қўяр экан, албатта у қаршисида Роббисини топади, борди-ю банда Аллоҳ томон юриб борар

экан, Аллоҳ у томон югуриб келади. Ҳақиқат шуки, мусулмон киши Аллоҳнинг йўлига чиқишликни ўз олдига мақсад қилсин, кейин шу ниятини амалга оширишлик учун қўлидаги имкониятини ишга солсин, гарчи бу имконият оз бўлса ҳам, шунда Аллоҳ бандасига махлуқлар ҳаёлига ҳам келтира олмайдиган мўъжизалар кўрсатади. Нусрат ва фатҳлар беради, ҳамда танлаб олган бу бандасини жаннат йўлига ҳидоятлаб қўяди. Маълумки, жаннат арзон мато эмас, унинг қиймати жуда ҳам қимматдир, уни қўлга киритишлик эса дунёни сотишлик билан бўлади. Аллоҳ йўлида шаҳид бўлишлик бандага насиб бўладиган неъматлар ичида энг қийиндир.

Еттинчи ғалаба – бу саҳиҳ ақиданинг ғалабасидир, гарчи мужоҳидлар жанг майдонида мағлубиятга учрасалар ҳам. Аллоҳ таъоло Анъом сурасида шундай дейди: **Мана шулар Бизнинг Иброҳимнинг қавми устида берган ҳужжатларимиздир. Биз Ўзимиз хоҳлаган кишиларни (мана шундай баланд) даражаларга кўтарурмиз. Албатта Роббингиз ҳикмат эгаси ва Билгувчидир. Анъом-83.**

Иброҳим алайҳиссалом қавми билан бўлиб ўтган баҳс-мунозара курашда ғолиб бўлди, яъни саҳиҳ ақидаси-тавҳиди билан кофирлар устидан ғалаба қозонди. Шунингдек, Бақара сурасида у зотнинг золим-кофир подшоҳ устидан қилган ғалабаси зикр қилинган: **(Эй Муҳаммад алайҳис-салом), Сиз Аллоҳ подшоҳлик берганидан ҳовлиқиб, Иброҳим билан Роббиси ҳақида талашган кимсанинг (Намруднинг) ҳоли-хабарини билмадингизми? Ўшанда Иброҳим: «Роббим тирилтириб ўлдирадиган Зотдир»,- деганида, у: «Мен ҳам тирилтираман ва ўлдираман»,- деди. Иброҳим айтди: «Албатта Аллоҳ қуёшни машриқдан чиқаради. Сен уни мағрибдан чиқаргин-чи». Шунда бу кофир довдираб қолди. Аллоҳ золим кимсаларни ҳидоят қилмайди. Бақара-258.**

Шунингдек, ёш муваҳҳид йигит ҳақидаги қисса. Қачонки подшоҳ уни баланд тоғдан пастга қулатиб ўлдиришни буюрди, аммо улар бунинг уддасидан чиқа олмадилар, сўнг йигитни денгизга чўктиришни буюрди, аммо золим бу билан ҳам ундан қутила олмади. Шунда йигит: **«Агар сен мени ўлдирмоқчи бўлсанг майдонга халқни тўплагин, сўнг камонни олиб Аллоҳнинг исмини айтиб менга от, шундагина мендан қутиласан».** Подшоҳ йигит айтганидек қилди ва йигит ўлди. Натижа нима билан тугади? Бу манзарани гувоҳи бўлиб турган халқ Аллоҳга иймон келтирди. Йигитнинг кўзлаган мақсади айнан шу нарса эди. Яъни йигит соф тавҳиди билан ғалаба қозонди. Подшоҳнинг мақсади нима эди? Йигит эътиқод қилаётган ақидани йўқ қилиш эди. У йигитни ўлдириш орқали унинг ақидасидан қутулиб қолишни режа қилган эди. Натижада эса нимадан кўрққан бўлса, айнан шу нарса унинг ўзига қайтди. Яъни унинг халқи ёппасига Аллоҳга иймон келтирди. Демак, бу ёш муваҳҳид ўзининг қони билан одамларга ҳақиқий ҳаётни тақдим қилиб кетди. (Ҳозирда ҳам, Ибн Таймия, Саид Қутб, Абдуллоҳ Аззом, Юсуф ал-Уайри каби шахслар ўзларининг конларию-жонлари билан одамларга ҳақиқий тавҳид нима эканлигини кўрсатиб кетишди) Улар ўз китобларини қон билан ёзишди. Аллоҳ уларнинг жасадларига ўлим берган бўлсада, улардан кейин қолган асар-китобларга эса ҳаёт бахш этди. Пайғамбар алайҳиссалом тоифатул мансура ҳақида айтган гапларига мурожаат қилсак: **«Умматининг бир тоифаси ҳақда зоҳир**

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

бўлиб бораверади, токи соат келгунга қадар. Уларга хилоф иш қилганлар ҳам, ташлаб қўйганлар ҳам зарар келтира олмайдилар!» Демак, ҳаққа даъват қилувчи бу тоифа доим ғолиб-зоҳир бўлиб тураверади. Хеч қандай куч уни тўхтатиб қола олмайди.

Саккизинчи ғалаба. Аллоҳ Ўзининг мўъжизаси орқали ғайритабиий, ғайриодатий нарса орқали кофир қавми талофатга учратади. Бундай ҳолатда мужоҳидлар, ўзларидан кучли бўлган кофирларга қарши қўлларида бўлган барча сабабларни ҳозирлашган бўлади. Аммо, аниқ мағлубият кўриниб турган бир вақтда, Осмондаги Зот раҳматан мўъминларга нусратини туширади. Уларнинг қалбларига хотиржамлик тушириб, кўзларига қувонч беради. Уларнинг ҳақда турганлигининг хушхабарини беради. Аллоҳ таъоло Бақара сурасида шундай деб марҳамат қилади: **«... (Шунда) Аллоҳга рўбарў бўлишларига ишонадиган зотлар: «Қанчадан-қанча кичкина гуруҳлар Аллоҳнинг изни билан катта гуруҳлар устидан ғалаба қилган. Аллоҳ сабр қилгувчилар билан биргадир», - дедилар. Бақара-249.** Демак, жиҳоднинг барча қийинчиликларига бардош беришлик сабрдир. Аллоҳ Ўзининг собирлар билан бирга эканлигини баён қилди. Бошқача қилиб айтсак, Аллоҳ собир мужоҳидлар билан биргадир. Шунингдек, Аллоҳ фиръавн ва унинг лашкарини Мусо алайҳиссаломнинг жиҳоди сабаблик ҳалок қилди. Уларни битта қўймай сувга фарқ қилди. Агар Аллоҳ хоҳласа эди бу золим-кофир қавми, Мусо алайҳиссаломдан аввал ҳалок қилган бўлур эди, ёки бўлмаса Мусо алайҳиссалом олиб борган даъватнинг илк пайтида ҳалок қилган бўлар эди. Лекин, Аллоҳ фиръавнга муҳлат берди ва у мусулмонларга зулм ўтказишликда давом этди. Аллоҳ мусулмонларни фиръавнга қарши жиҳод қилишларини ирода қилди. Бу Аллоҳнинг қонуни. Демак, қайси даврда бўлмасин, кофирлар зулми кучайса, мусулмонлар уларга қарши жиҳод қилишлари вожибдир. Шундан кейингина Аллоҳнинг нусрати келади. Демак, Мусо алайҳиссалом қўлида бор бўлган кучни фиръавнга қарши ишлатди. Яъни, унинг эътироз ва таъқиқига қарамасдан Бану Исроилни шаҳардан олиб чиқиб кетди. Қачонки, улар денгиз қаршисига келишгач, уларнинг орқасидан фиръавннинг кучли лашкари намоён бўлди. Буни кўрган Бану Исроилнинг кўзлари катталашиб, қалбларни қўрқув ўраб олди. Шу заҳотиёқ Аллоҳ Ўзининг мўъжизасини кўрсатди: **Бас, Биз Мусога: «Асойинг билан денгизни ургин», деб Ваҳий юбордик. Бас, (у асосини текизган эди, денгиз ўртасидан) бўлиниб ҳар бир бўлак (сув) баланд тоғ каби бўлди. (Сўнг Мусо ва унинг қавми денгиз ўртасидан очилган йўлга тушдилар). Шуаро-63.**

Шунингдек, Пайғамбар алайҳиссаломнинг қурайш мушрикларига қарши олиб борган кураш даврларига мурожаат қилсак. Имом Бухорий ривоят қилишича, мушриклар Аллоҳга иймон келтиришдан қаттиқ бош тортиб ўз куфру-исёнларидан қайтишмагач, Пайғамбар алайҳис-салом Аллоҳ таъолодан Юсуф Пайғамбар замонларида бўлиб утган қахатчилик каби бало юборишини сўраган эканлар: **«Эй, Аллоҳ Юсуф даврида бўлган етти йиллик қахатчиликни Қурайш бошига ҳам юборгин».** Шунда бир неча йил давомида шундай қурғоқчилик ва қахатчилик бўлдики, одамлар қўлларига тушган нарсани ея бошладилар ва қуриб-қақшаб кетган ердан кўтарилган чанг-тўзон уларнинг кўзларига тутундек кўрина бошлади.

Абуллоҳ ибн Аббос (р.а) айтади: **«Қурайш бошига шундай қаҳатчилик келдики, улар йўлларида учраган ҳамма нарсани ея бошлашди, ҳатто ўлган ҳайвон гўшти ва терисини ҳам ейишди. Уларни очлик ўраб олган эди, агар самога қарашса очликдан осмон тутун-духон бўлиб кўринар эди»**. Шундан сўнг Абу Суфён пайғамбар алайҳиссалом ҳузурларига келди: **«Эй Муҳаммад сен одамларни яхшиликка даъват этасан. Аллоҳга дуо қил бизларни бу аҳволдан қутқарсин!»**, деди. Шунда Пайғамбар алайҳиссалом, Аллоҳга дуо қилдилар. Аллоҳ таъоло Духон сурасида шундай дейди:

Бас, (эй Муҳаммад), сиз осмон очик (яъни барчага кўринадиган) тутунни келтирадиган Кунга кўз тутинг! У (тутун барча) одамларни ўраб олур. Бу аламли азобдир. «Парвардигор, Ўзинг бизлардан бу азобни аритгин. Албатта бизлар иймон келтиргувчидирмиз». (Лекин) улар учун қаёқдан ҳам (бошларига тушган бу бало-офатлардан) эслатма-ибрат олиш бўлсин?! Ҳолбуки уларга очик пайғамбар (яъни Муҳаммад алайҳис-салом) келди, сўнгра ундан юз ўгирдилар ва: **«(Унга Қуръон бировлар томонидан) ўргатиб қўйилган, (у) мажнун»**, дедилар-ку?! (Бас, очик-равшан мўъжиза — Қуръонни келтирган пайғамбарга иймон келтирмай, ундан юз ўгирган кимсалар бошқа бирон нарсадан панд-насихат олармидилар?!) **Духон10 - 14.**

Шунингдек, саккизинчи ғалабага яққол мисол тариқасида совет ҳукуматининг бўлиниб, тор-мор этилишини келтирамиз. Улар афғон ва бошқа мусулмон халқларга уруш қилишди. Маълумки, советларнинг кучи мусулмонлар кучига мутлақо тенг эмас эди. Аммо, мужоҳидлар шунга қарамасдан улар қарши кўп йиллар мобайнида, қанча қонлар тўкилса ҳам жиҳод олиб бордилар. Натижада нима бўлди? Инсонлар хаёлига ҳам келтира олмаган мўъжиза бўлди, яъни бир бутун советлар ҳукумати қисқа муддат ичида бўлиниб кетди. Шубҳасиз бу иш жиҳод сабабли юзага келди. Албатта, ер юзидаги биронта куч бунга қодир эмас эди. Лекин, Аллоҳ Ўзи хоҳлаган ишни қилур! Ҳақиқатда, бу кофир советлар Аллоҳга ва Унинг валийларига қарши уруш эълон қилишган эди. Шунинг учун Аллоҳ уларни йўқ қилиб ташлади. Баъзиларнинг фикрига кўра советлар коммунистлардан ташкил топгани учун заволят топган эмиш, бошқаларнинг гапига кўра советлар қарзи кўплиги сабабли бузулиб кетди дейишади. Муаллиф бу гаплар нотўғри эканлигини айтади, негаки ҳозирда ҳам дунё бўйлаб коммунистлар ва уларнинг ҳизблари мавжуд, ҳатто улар давлатларни бошқариб келмоқдалар. Шунингдек, Америка дунёдаги энг қарзи кўп давлатларнинг бири ҳисобланади. Демак, советлар айнан Аллоҳнинг динига қарши чиққанликлари сабабли бўлиниб кетдилар. Шуни яхши билиб қўйишимиз керакки, аввалда ҳам, ҳозирда ва кейин ҳам, кимда-ким мужоҳидларга қарши чиққан бўлса ёки қарши чиқса, билсинки унинг заволят топиши аниқдир. Гарчи бу мужоҳид бир киши бўлса ҳам. Худди шундай, Аллоҳ жиҳод сабабли катта ё кичик куч-қувватга эга бўлган ҳар қандай ҳизбларни йўқ қилиб ташлашга қодир бўлган Зотдир. Пайғамбар алайҳиссалом ҳадиси кудсийда Роббиларидан шундай деб марҳамат қиладилар: **«Менинг авлиёларимга қарши чиққан ҳар қандай кишига уруш эълон қиламан!»**

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Тўққизинчи ғалаба. Жиҳод туфайли кофирларга фақирлик етади, ҳамда куфр етакчилари, яъни (тоғутлар) кофир ҳолда ҳалок бўладилар, бунга сабаб улар Аллоҳнинг динига уруш эълон қилганлари, бас бу кимсалар Аллоҳнинг раҳматидан маҳрумдирлар. Шубҳасиз Аллоҳ ва Унинг динига ҳамда Унинг авлиёларига қарши урушган ҳар қандай шахс, куфрида қотиб боради, яъни куфрда чуқурлашиб бораверади ва оқибатда кофир бўлиб ўлади. Демак, кофирларнинг бундай туғени улардан ҳидоятни тўсиб қўяди. Давомида муаллиф Юнус сурасида зикр қилинган Мусо алайҳиссалом ва фиръавн қиссасини келтиради: **Мусо деди: «Роббим, дарҳақиқат, Сен Фиръавн ва унинг одамларига ҳаёти дунёда зеб-зийнат ва мол-дунё ато этдинг. Роббим, улар (мана шу мол-давлатлари билан одамларни) Сенинг Ёулингдан оздирдилар. Роббим, уларнинг мол-дунёларини йўқ қилгин, қалбларини қаттиқ қилгин, токи улар аламли азобни кўрмагунларича, иймон келтирмасинлар. Юнус-88.**

Маълумки, кишининг бадавлат бўлишилиги унинг Аллоҳга яқинлигининг исботи эмас, худди шундай кимнингдир камбағал бўлишлиги ҳам, уни Аллоҳга яқинлаштириб қўймайди. Молу-давлат шундай бир нарсаси, у ўз эгасини ё Аллоҳга яқинлаштиради, ёки уни жаҳаннамга киришига сабаб бўлади. Юқоридаги оятда фиръавн Аллоҳ берган молу-давлатни халқларни Аллоҳнинг йўлидан тўсишлик учун сарф қилганини баён қилади. Натижада бу малъун Мусо алайҳиссалом тили билан дуоибад қилинди. **Роббим, уларнинг мол-дунёларини йўқ қилгин, қалбларини қаттиқ қилгин, токи улар аламли азобни кўрмагунларича, иймон келтирмасинлар.** Яъни, Эй Аллоҳ улардан ҳидоятингни тўсгин, Сенга қарши уруш эълон қилганлари боис, уларни кофир ҳолда жонларини олгин, токи улар ўзлари ишонмаган аламли азобни тотиб кўрсинлар. Фиръавн энди аниқ ўлимни кўрганда Мусонинг Роббисига имон келтиришни хоҳлади, аммо Аллоҳ унинг шаҳодатини қабул қилмади. Бу воқеани Пайғамбар алайҳиссаломга Жаброил алайҳиссалом айтиб шундай деган эди: **«Эй Мухаммад сен кўрганингда эди, қандай қилиб мен Фиръавннинг оғзига ифлос нарсаларни тикқанимни, токи у шаҳодат келтира олмасин деб!»** Кўриб турганимиздек, ҳатто Жаброил ҳам Фиръавнни иймон келтиришини хоҳламади. Чунки у куфрда жуда ашаддий бўлиб кетган эди. Ҳақиқатда, одамлар бир инсондан кўп йиллар давомида зулм кўрсалар, албатта унинг дунёю охиратда азобланишини кўришни хоҳлайдилар. Бу нарса инсоннинг ички ғаризасидир. Шубҳасиз бу мўъминларнинг ғалабаси ҳисобланади. Гарчи улар бу ғалабани дунёда кўрмасаларда, охиратда албатта кўрадилар. Кофирларнинг азобланиши мўъминларни хурсанд қилади. Кофирларнинг дунёда мўъминларни таъқиб этиши, азоблаши, уларга нисбатан кўрсатган барча зулмлари, охир оқибат уларнинг кофир ҳолда улушларини тақозо қилади. Улар мўъминларга зулмни кучайтирар эканлар, билинги шунинг баробарида уларнинг куфри ортиб бормоқда. Демак, уларнинг умри ҳам оз қолган, мўъминларнинг ғалабаси эса яқиндир. Оз фурсатдан сўнг кофирлар жаҳаннам ўтига тўда бўлиб улоқтириладилар, бу манзарани мўъминлар кўрадилар, шунда улар ғалабанинг моҳиятини ҳақиқий тушуниб етадилар. Пайғамбар алайҳиссаломнинг яҳудларга қарши олиб борган жиҳодлари сабабли уларнинг қалблари қотиб борди, натижада уларнинг аксарияти кофир ҳолда ўлди. Ҳозирда ҳам уларнинг қалблари жуда қаттиқ, чунки улар Ислом ва жиҳоднинг ашаддий душмани ҳисобланади. Айнан шулар ерда фасод тарқатувчи қавмдир, айнан шулар насоро ва муртадларни

Аллоҳнинг динига ва авлиёларига қарши қўяётган инсонлардир. Куфри шу даражада ашаддий бўлган бу кофирларга Аллоҳнинг Ўзи кифоя қилсин!

Ўнинчи ғалаба. Жиход сабабли Аллоҳ таъоло бу умматнинг ичидан шаҳидларни ажратиб олади. Аллоҳ таъоло Оли Имрон сурасида шундай дейди: ... **(Токи ибрат бўлсин деб) ва Аллоҳ ҳақиқий иймон келтирган кишиларни билиши ҳамда ораларингдан шаҳидларни саралаб олиш учун бу кунларни (яъни ғалаба ва мағлубият кунларини) одамлар орасида айлантириб турамиз. Аллоҳ золим кимсалани севмайди. Оли Имрон-140.**

Аллоҳ таъоло бу оятда шаҳидларни саралаб олишини баён этди. Мўъмин учун шаҳидлик ўлиmidан ҳам яхшироқ нарса бормикин? Албатта йўқ. Бу ўлимни барча мўъминлар орзу қиладилар. Кофирлар мужоҳидни ўлдиришлари билан ғалаба қилдик деб хурсанд бўладилар. Аслида эса улар мужоҳидга жаннатнинг калитини берган бўладилар, яъни мўъмин кишини жаннатга киришига сабаб бўладилар. Ҳали қиёмат куни бу кофирлар нима қилиб қўйганларини аниқ кўрадилар. Улар мужоҳидларни жаннатга кираётганларини ўз кўзлари билан кузатиб қоладилар. Шаҳидлик ўлимини Пайғамбар алайҳиссаломдек зот ҳам уч маротаба таманно қилганлар. Абу Ҳурайрадан саҳиҳайнда ривоят қилинади: Пайғамбар алайҳиссалом айтдилар: **«Қани энди Аллоҳ йўлида ўлсам-у, кейин тирилса, яна ўлсам-у, кейин тирилсам, ва яна ўлсам!»** Аллоҳ таъоло шундай дейди: **Қасамки, агар Аллоҳ йўлида ўлдирилсангизлар, ёки ўлсангизлар албатта Аллоҳ томонидан бўлғуси мағфират ва раҳмат улар (яъни, мунофиқ, кофирлар) тўплайдиган дунёдан яхшироқдир. Оли Имрон-157.**

Шунингдек, муаллиф саҳиҳайнда Анас ибн Малиқдан ривоят қилинган воқеани келтиради. Бирру Маъун куни Ҳаром ибн Милҳонни Пайғамбар алайҳиссалом даъват учун бир қавмга юбордилар. У одамларни Исломга даъват қилиб турган вақтда бир киши келиб унинг орқасидан найза тикди, найза саҳобанинг кўкрагини тешиб чиқди. Шунда у кўкрагидаги қонни юзига сурта туриб: **«Қаъбанинг ҳожасига қасамки мен ғалаба қозондим!»** деб шахид бўлди. Саҳобани ўлдирган киши эса бу воқеадан таажубга тушиб, атрофдагилардан унинг сўзлари тафсилотини суриштирар эди. У ҳайрон эди, қандай қилиб энди, мен уни ўлдирсам-у, у эса ўзини ғолиб деб ҳисобласа. Ҳаром (р.а)ни ўлдирган бу киши воқеанинг аслини тушуниб етгач Исломни қабул қилди. Бу эса улуғ саҳобанинг ғалабаси эди. Бу зот ғалабасининг натижасини дунёда эмас охиратда кўрди. Аммо, дунёда ҳам бу ишнинг улкан натижаси бўлди. Ҳақиқатда, шаҳодат нима эканлигини мўъмин кишигина тушуна олади холос.

Мана бугун ҳам ўзини портлатиш йўли билан кофирларга катта талофат келтираётган мужоҳидлар, атрофдаги кофиру-мунофиқларни лол қолдирмоқдалар. Қандай қилиб ҳаётнинг лаззатларидан баҳраманд бўлиб турган бадавлат бир мужоҳид ўзини курбон қилса? Бу иш ҳеч қандай инсоннинг ақлю-заковати, ўлчовию-қарашларига тўғри келмайдиган бир ҳақиқатдир. Улар ҳеч қачон бу улуғ неъматнинг ҳақиқатини тушуна олмайдилар. Шунингдек, бу ҳақиқатни оз бўлсада дунёга қалбини боғлаган киши ҳам тушуна олмайди, у ким бўлишидан қатъи назар. Бу нарсанинг асл

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

ҳақиқатини эса Аллоҳга ўзини мутлақ тикиб қўйган мужоҳид кишигина тушунади холос.

Ўн биринчи ғалаба. Аллоҳ мужоҳидларга жанг майдонида ғалаба ато этади. Аллоҳ бу ғалабани, яъни хос жанг майдонидаги ғалабани Ўзининг росули Муҳаммад алайҳиссаломга, у зотнинг ўлимларидан аввал берди. Аллоҳ таъоло Наср сурасида шундай дейди: **(Эй Муҳаммад алайҳис-салом), қачон Аллоҳнинг ёрдами ва ғалабаси келса. Ва одамлар тўп-тўп бўлишиб Аллоҳнинг Дини (Ислом)га кираётганларини кўрсангиз; Дарҳол Роббингизга ҳамд айтиш билан (У Зотни ҳар қандай «шерик»лардан) покланг ва У Зотдан мағфират сўранг! Зеро, У тавбаларни қабул қилгувчи бўлган Зотдир. Наср-1-3.**

Демак, Аллоҳ Ўзининг росулига ҳар тарафлама ёрдам берди ва охир оқибат буюк ғалаба билан ҳам икром этди. Шубҳасиз бу ғалаба қиёмат кунига қадар давом этиб бораверади. Кимда-ким пайғамбар алайҳиссаломнинг суннатларини маҳкам тутиб унга эргашар экан, бу суннат аҳлига Аллоҳнинг нусрати ва ғалабаси яқин.

كَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ

ва иймон келтирган зотларни ғолиб қилиш Бизнинг зиммамиздаги ҳақ бўлган (нарса). Рум-47.

Мана биз ғалабанинг бир қанча кўринишини кўриб ўрганиб ҳам чиқдик. Юқорида зикр қилганимиздек баъзи пайғамбарлар қавми томонидан қатл қилинди, баъзи пайғамбарларнинг даъватига ҳеч ким ижобат қилмади, яна бошқаларига эса жуда кам одамлар эргашди. Дарҳақиқат бу уларнинг мағлубияти эмас, балки буюк ғалабасининг исботи эди. Бу ҳақиқатни ҳамма бирдек тушунади. Аммо, пайғамбар алайҳиссаломга энг қийин суннатда эргашиб, Аллоҳнинг буйруғига итоат этиб, У Зотнинг калимасини олий қилишлик йўлида қатл қилинган кишилар, бугунда аксарият инсонлар томонидан адашганлар тоифаси деб талқин қилинмоқда. Албатта бунга сабаблар жуда кўп. Шулардан бири шуки, аксарият мусулмонларнинг тушунчасидаги Исломнинг ғалабаси, айнан шаҳар ва кишлоқларнинг фатҳ қилиниши кўринишида бўлиб қолганидир. Улар шу ғалабани кутадилар, қайтариб айтамызки, фақат кутадилар. Улар кутилаётган бу ғалабага ҳеч қандай ҳисса қўшмайдилар, аммо уни қандайдир шахслар томонидан кутадилар. Агар бу шахсларга Аллоҳ томонидан фатҳ- ғалаба келгудек бўлса, улар шу заҳотиёқ ўзларини уларнинг қаторига қўшиб санайдилар, борди-ю бу шахсларга ғалабанинг бошқа кўриниши келиб қолса, яъни оммавий ўлим, ҳижрат, шаҳарларни ташлаб чиқиб кетишлик ва шу каби имтиҳонлар келиб қолса, у ҳолда бу мужоҳидларни айблашга ўтиб оладилар. Бу мағлубиятда ўзларининг ҳеч қандай алоқалари йўқ эканлиги ҳақида атрофга жар соладилар.

Улар (яъни мунофиқлар) сизларга кўз тикиб турадилар. Агар сизларга Аллоҳ томонидан фатҳу зафар бўлса (ғазотдан ғалаба ва ўлжалар билан қайтсангизлар): «Биз ҳам сизлар билан бирга эмасмидик?» дейдилар. Агар (ғалаба) кофирларга насиб бўлса: (кофирлар томонига ўтиб олиб) «Биз сизларнинг устингизда туриб, сизларни мўъминлардан ҳимоя қилган эмасмидик?» дейишади. Энди Қиёмат Кунисида Аллоҳ ўрталарингда

ҳакамлик қилур ва Аллоҳ ҳаргиз кофирлар учун мўъминлар устига йўл бермагай. Нисо-141.

Шубҳасиз, ораларингизда (жангга чиқишдан) орқада қоладиган, агар сизларга бирон мусибат етса, «менга Аллоҳнинг инъоми бўлди – улар билан бирга (жангга) ҳозир бўлмадим, (акс ҳолда ҳалок бўлур эдим)» дейдиган кимсалар ҳам бор. Бордию сизларга Аллоҳдан фазлу марҳамат етса (яъни ғалабага эришсангиз), у гўё (илгари) сизлар билан ўзининг орасида ҳеч қандай танишлик бўлмаганидек: «Кошки эди, мен ҳам ўшалар билан бирга бўлиб, улуғ зафар (ва ўлжалар)га эришсам эди» дейиши аниқдир. Нисо-72,73.

Кўриб турганимиздек, мусулмон киши бу йўлда жуда кўп тўсиқлардан ўтиб боради. Аммо бир нарсани аниқки, бу уммат охир оқибат жанг майдонида ғалабани қўлга киритади. Яъни, Аллоҳ таъоло албатта бу умматга давлатлар ва шаҳарларни фатҳ қилиб беради. Шу билан бир қаторда уммат бу ғалабага эришиш йўлида биз юқорида зикр қилган бошқа ғалабаларни ҳам қўлга киритиб бораверади. Пайғамбар алайҳиссалом айтганлар: **«Бу нарса (иш) кун ва тун етиб борган ҳамма ерга етиб боради. Ислом барча уйга кириб боради!»** Яъни, Исломнинг даъвати бутун ер юзини эгаллайди. Шунингдек, пайғамбар алайҳиссалом айтдилар: **«Аллоҳ таъоло менга бутун ер юзини кўрсатди ва умматимнинг салтанати ер юзини эгаллайди»**. Бошқа ҳадисда пайғамбар алайҳиссалом шундай дедилар: **«Токи мусулмонлар яҳудийлар билан урушмас эканлар соат келмайди. Ҳатто дарахт ва тошлар тилга кириб: «Эй мусулмон менинг орқамда яҳуд турибди, кел уни ўлдир», дейди. Магар фарқад дарахтидан бошқа, чунки бу дарахт яҳудлар дарахти ҳисобланади»**. Муттафақун алайҳ ҳадис. Бу ҳадислар айнан жанг майдонидаги ғалабага далолат қилади. Уларга бошқача шарҳ беришлик мумкин эмас. Бошқа ҳадисда саҳобалар пайғамбар алайҳиссаломдан сўрашди: **«Ё росулуллоҳ аввал Қўстантания фатҳ қилинадими ёки рум давлатими?»** Пайғамбар алайҳиссалом: **«Қўстантания!»**, деб жавоб бердилар. Кўриб турганимиздек бу ҳадис ва бундан бошқа кўп ҳадислар, ғалаба айнан жанг майдонида бўлишини исбот қиляпти. Демак, бу ҳадисларни ўқиб ўрганган сўнг ҳақиқат етиб келган ҳар бир мусулмон бу ғалабага ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиши лозим. Бу ҳисса қайси ғалаба кўринишида бўлишидан қатъи назар, ё бўлмаса сиз қайси замон ё қайси маконда яшашингиздан қатъи назар. Биз бу ҳадисларда зикр қилинган келажак замонда содир бўладиган воқеаларни кутиб ўтиришимиз мумкин эмас. Ёки келгусида бу жиҳодни амалга оширадиган зотларни ҳам кутиб ўтиришимиз тўғри бўлмайди. Аллоҳ ва Унинг росулининг биздан талаб қилган нарсаси бу нарса ҳам эмас. Балки, бизга буюрилган нарса ёнимизда турган кофир ва мушрикларга қарши қўлимиздаги бор куч билан Аллоҳнинг Ўзигагина иймон келтирган ҳолда жиҳод қилишлиқдир.

وصلی الله علی محمد النبی الأمی، وعلی آلہ وصحبہ وسلم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له.

وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه، وسلم تسليماً كثيراً.

وبعد:

Олтинчи қоида: Мағлубият ва унинг кўринишлари

Мағлубият ҳақида сўз бошлашдан олдин аввалги дарсларимизда зикр қилинган ғалабанинг 11та кўринишини эслаб ўтамыз.

1. Оятда зикр қилинган саккизта тўсиқни енгиб ўтишлик сабабли ғалабани қўлга киритишлик.

(Эй Муҳаммад алайҳис-салом), айтинг: «Агар ота-оналарингиз, болаларингиз, ака-укаларингиз, жуфтларингиз, қариндош-уруғларингиз ва касб қилиб топган мол-дунёларингиз, касод бўлиб қолишидан қўрқадиган тижоратларингиз ҳамда яхши кўрадиган уй-жойларингиз сизларга Аллоҳдан, унинг Пайгамбаридан ва унинг йўлида жиҳод қилишдан суюклироқ бўлса, у ҳолда то Аллоҳ Ўз амрини (яъни, азобини) келтиргунича кутиб тураверинглар. (Зеро), Аллоҳ бундай итоатсиз қавмни ҳидоят қилмас. Тавба-24.

2. Мужоҳид жиҳодга чиқиб кетар экан, шайтон устидан ғалаба қозонади.

3. Дарҳақиқат жиҳод – бу ҳидоятдир, у сабабли Аллоҳ бандаларини тўғри йўлга бошлайди.

Бизнинг (Йўлимиз)да жиҳод қилган зотларни албатта Ўз йўлларимизга ҳидоят қилурмиз. Аниқки, Аллоҳ чиройли амал қилгувчи зотлар билан биргадир. Анкабут-69.

Ибн Таймия ўзининг мажмуъасида бу оятнинг шарҳида шундай дейди: *«Жиҳод – бу барча илмларни ўзида мужассам қилган шундай бир ибодат бўлиб, у албатта кишини ҳидоятга олиб боради».*

Шунингдек, бошқа икки имом, Абдуллоҳ ибн Муборак ва Аҳмад ибн Ханбал шундай дейишди: *«Борди-ю бирор масалада ихтилофга келиб қолинса, у ҳолда ҳарб аҳли нима деяётганига қаранг, чунки улар ҳақда турган кишилардир».* Улар ўз сўзларига ҳужжат қилиб юқоридаги оятни тиловат қилишди: **Бизнинг (Йўлимиз)да жиҳод қилган зотларни албатта Ўз йўлларимизга**

ҳидоят қилурмиз. Аниқки, Аллоҳ чиройли амал қилгувчи зотлар билан биргадир. Анкабут-69.

4. Мужоҳид жиҳодга чиқиб кетишлиги билан Аллоҳнинг душмани саналмиш мунофиқлар устидан ғалаба қилади.
5. Айнан жиҳод сабаблик мўмин сабот ва матонатни қўлга киритади.
6. Жиҳод – бу мол, жон ва вақтни Аллоҳ йўлида фидо қилишлиқдир.
7. Жиҳод қилишлик – бу ақиданинг буюк ғалабасидир, гарчи мужоҳидлар жанг майдонида мағлубиятга учрасалар ҳам.
8. Аллоҳ бандаларининг иштрокисиз Ўзи кофир қавми талофатга учратади.
9. Жиҳод туфайли куфр етакчилари, яъни (тоғутлар) кофир ҳолда халок бўладилар, бунга сабаб улар Аллоҳнинг динига уруш эълон қилганлари, бас бу кимсалар Аллоҳнинг раҳматидан маҳрумдирлар.
10. Айнан жиҳод сабаблик Аллоҳ бу умматнинг ичидан шаҳидларни ажратиб саралаб олади.
11. Аллоҳ мужоҳидларга хоссатан жанг майдонида ғалаба ато этади.

Навбатдаги бу дарсимизда эса юқорида зикр қилинган ғалабанинг акси саналмиш мағлубият ҳақида баҳс юритамиз. Жиҳоддаги мағлубият нималардан иборат бўлади? Муслмон киши жиҳодни тарк қилишлиги сабабли қандай мағлубиятларга дучор бўлиши мумкин, ҳамда бу мағлубиятлар кишини қандай хатарларга етаклайди? Баҳс айнан шулар ҳақида бўлади. Маълумки, қаерда ғалаба бўлса, шу ернинг ўзида мағлубият ҳам бор. Демак, жиҳод сабабли бўладиган мағлубият ҳам ўзгармас қонун-қоида ҳисобланар экан. Асл ҳақиқат шуки, жиҳодда мўминлар билан кофирларнинг тўқнашуви, уруш, қон тўкилиши, вайронагарчиликлар, кўплаб ўлимлар, мусибатлар, мағлубияту-ғалабалар ва булардан бошқа нарсаларнинг барча-барчаси, айнан ақида ва эътиқодларнинг оқибати ҳамда натижаси-ҳосилидир.

Кимда-ким ўз эътиқодидан оз бўлса ҳам чекинар экан, демак у мағлубиятга юз тутган киши ҳисобланади.

1. Ақидадаги мағлубият.

Аллоҳ таъоло шундай дейди: **Яҳудий ва насронийлар то сиз уларнинг динига (эргашмагунингизча) кирмагунингизча ҳаргиз сиздан рози бўлмайдилар. Айтинг: «Аллоҳнинг йўлигина ҳақиқий йўлдир». Қасамки, агар сизга келган ҳақиқий ҳақдан (билимдан) кейин уларнинг нафс-ҳаволарига эргашсангиз, Аллоҳ тарафидан сизга на бир дўст ва на бир ёрдамчи бўлмайди.** Бақара-120.

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Шунингдек бошқа оятда:

Агар сиз ўзингизга келган ҳақдан (билимдан) кейин уларнинг ҳавойи-нафсига эргашсангиз, у ҳолда шубҳасиз золимлардан бўлиб қоласиз. Бақара-145.

Модомики, мусулмон ўзига етиб келган ҳақдан юз ўғирар экан, демак у албатта аввалги йўлидан бошқа қандайдир йўлга эргашиши муқаррардир. Ҳозирда эса энг машҳур бўлган йўллар – бу яҳудий ва насоролар, мушриклар, советлар, секуляризм, модернчилар ва шу каби куфр йўллари ҳисобланади. Борди-ю мусулмон ўзига келган ҳақдан юз ўғирар экан, шубҳасиз у мана шу куфр аҳли кетидан эргашади – бу эса буюк мағлубиятнинг ўзидир. Гарчи бу мусулмон ана шу куфр аҳлига қисман эргашган бўлсада, у катта мағлубиятнинг соҳибидир. Ҳа, гарчи мусулмонлар яҳуд ва насороларни рози қилишлик эвазига ҳокимият тепасига келиб қолишган бўлсалар ҳам, бу буюк мағлубиятдир.

Шу сабабли, у ердаги мусулмон аҳолига тинчлик ва бошқа шунга ўхшаш инсон хоҳлаган зийнатларни олиб келишган бўлсалар ҳам – бу буюк мағлубиятдир. Маълумки яҳуд-насоролар мусулмонларни ҳаргиз ҳокимият тепасига келтирмайди, магар бу ишда уларнинг кўзлаган катта фойдаси бўлсагина бу ишга қўл уришлари мумкин. Демак, бугунда мусулмонларнинг бирор бир ҳукумат тепасига жиҳодсиз келиб қолиши, албатта бу кофирларнинг розилиги билан бўлиши мумкин. Дақиқ билишлик лозим бўлган нарса шуки, бир мусулмон шахс ёки мусулмон жамоъанинг кофирлар ёрдами ва ҳомийлиги сабабли ҳокимият тепасига келишлиги ўта муҳим нарса эмас, балки асосий масъала Аллоҳнинг дини барча нарсадан олий бўлишлигидадир. Ҳамда бу кўзланган олийлик айнан Аллоҳнинг талаби ва хоҳишига мос келишлигидадир. Аниқроқ қилиб айтадиган бўлсак, мусулмонлар олийликни фақат шариъат йўли орқали амала оширишлари вожибдир.

Мана бугун мусулмонлар ўзларининг қаршисида турган ҳақ, яъни жиҳоддан юз ўғирмоқдалар. Яъни, Аллоҳнинг буйруғи ва Пайғамбар алайҳиссаломнинг суннати орқали жиҳод олиб борилиши шарт. Кофирларнинг рухсати ёки розилиги биз учун сариқ чақага ҳам арзимаслиги лозим. Акс ҳолда бу олийлик эмас, балки, хор ҳолатда кофирларнинг ёлланма қўғирчоғига айланишдан ўзга нарса эмас.

Натижа эса кофирларнинг муртадлар қўли орқали диннинг устидан кулиб, уни ўйин қилишликларига олиб келади. Бугунга келиб аксарият мусулмонлар Аллоҳнинг жиҳодга бўлган буйруғидан бўйин товлаб, ўзлари учун ҳар-хил йўллар – узр ва баҳоналар топиб олганлар. Аслида эса улар эргашаётган бу узр-йўлларни уларга мунофиқ ва кофирлар топиб бермоқдалар. Демак, ўз-ўзидан маълумки, кофирлар мусулмонларнинг бу ишларидан розидирлар. Маълумки, айнан жиҳод орқали мусулмонлар олий бўладилар. Айнан мана шу жиҳод инсонларни якка Аллоҳга ибодат қилишларига олиб келади. Афсуски, бу ҳақиқатни мусулмонлар эмас кофирлар тушуниб етишди. Мушрик кофирлар эса бунга ҳеч қачон рози бўлмайдилар ва бу йўлда кураш олиб боришдан ҳаргиз тўхтамайдилар.

Улар (кофирлар) қўлларида келса, то динингиздан қайтаргунларича, сизлар билан урушаверадилар. Сизлардан ким ўз динидан қайтиб, динсиз ҳолда улса, ундай кимсаларнинг қилган амаллари дунёю-охиратда беҳуда кетур. Улар дўзах эгаларидир ва унда абадий қолажаклар. Бақара-217.

Куфр аҳли йўлига эргашишлик борасида, муаллиф яна бир муҳим аслга урғу бериб ўтади. Яъни яҳуд, насоро ва шу каби куфр аҳлидан бўлиб қолишлик учун, албатта уни сўз билан эълон қилишлик шарт эмас. Балки ҳар қандай мусулмон, борди-ю мана шу куфр аҳлига эътиқодда, сўз ёки амалда эргашиб кетса, демак у шубҳасиз уларнинг биридир. Кўриб чиқиладиган ояти каримада кишининг яҳуд ё насоро бўлишлиги учун, албатта унинг асли яҳудий ёки насоро бўлишлиги айтилмаган. Балки, биз оятнинг зоҳирига эътибор қаратсак, **Яҳудий ва насронийлар то сиз уларнинг динига кирмагунингизча (эргашмагунингизча) ҳаргиз сиздан рози бўлмайдилар.**

Яъни уларнинг динига, йўлига, маданиятига эргашиб, уни қабул қилмагунингизча. Ҳозирда уларнинг йўли демократия бўлса, кишининг бу йўлга эргашишлиги, демак уларнинг бири бўлмоқ демакдир. Борди-ю уларнинг йўли секуляризм бўлса ва бу нопок йўлга рози бўлишлик, демак уларнинг бири бўлмоқ демакдир. Ёки уларнинг қўли билан “модерн ислом” тузиб берилган бўлса-ю, унга эргашиб кетишлик уларнинг бири бўлишлик демакдир.

Киши Исломни қабул қилгандан сўнг, диндан чиқишлиги учун албатта бу динга ўзининг кофир бўлганлигини эълон қилишлиги шарт эмас. Маълумки, имон – бу қалб билан эътиқод қилишлик, сўз билан тасдиқлашлик ҳамда уни амалда бажаришлиқдир. Бу уч нарсанинг ҳар бири имоннинг бўлакларидан саналади. Демак, киши эътиқодида куфр келтириши мумкин, ёки сўзида кофир бўлиши мумкин, ёки бўлмаса амали сабабли кофир бўлиб кетишлиги мумкин. Ҳақиқат шуки, кимда-ким уч қисмдан ташкил топган имоннинг қайси бирида бўлмасин аҳли куфрга эргашиб кетса, шубҳасиз у юқоридаги оят ҳукмида бўлади. Муаллиф оятга тафсир бериб шундай дейди: **уларнинг нафс-ҳаволарига эргашсангиз**, яъни агар уларнинг йўлларида эргашсангиз, уларнинг маданияти ёки юриш-туриши ва сўзларига тақлид қилсангиз, каби маъноларни ҳам ўз ичига олади. Мана бугунда ғарб давлатлари муслима аёлларнинг ҳижоби масъаласига қаттиқ эътибор бермоқдалар. Бу кофирлар ҳеч бўлмаганда ҳижоб кийиб юришликни баъзи бир жой-ерларга хослаб беришмоқчи, ёки шаръий ҳижобнинг ўрнига бошқа бир мода ўйлаб топиб, уни мусулмон аёлларга тақдим қилмоқдалар. Афсуски улар бу ишларида сезиларли равишда муваффақиятга эришишди. Демак, аҳли куфр мусулмонларни Исломдан оз бўлса ҳам оғдиришга улгурсалар бу ҳам улар учун ғалабадир. Бу эса ўз навбатида мусулмонларнинг мағлубияти саналади.

2-мағлубият. Динда кофирлар билан мурося қилишлик, яъни диннинг зарарига кофирларнинг келишув шартномаларига рози бўлишлик. Бу – мағлубиятнинг ўзгинасидир. Аллоҳ таъоло Қалам сурасида шундай дейди:

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Бас, «ёлғон», дегувчи кимсаларга итоат этманг! Улар Сизнинг (ўзларига) кўнгилчанлик-муроса қилишингизни истарлар, шунда улар ҳам (Сизга) кўнгилчанлик қилурлар. (Лекин Сиз уларнинг бу истакларига бўйсунманг!). Қалам-8-9.

Кўриб турганимиздек, кофирлар пайғамбар алайҳиссаломни муросага чақирдилар. Бунга аниқлик киритадиган бўлсак, кофирлар Ислом динининг баъзи бир рукнларига ўзгартириш киритишни хоҳлайдилар. Муслмонлар уларнинг йўлига мослашишини хоҳлайдилар, ҳамда талаб қиладилар. Динни ўзгартиришлик аҳли кофирларнинг суннати эди. Лекин бундай иш Исломда йўқ. Бу Аллоҳнинг дини ва уни ўзгартиришга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Мушриклар Пайғамбар алайҳиссалом ҳузурига келиб: **«Кел, биз бир кун сенинг Роббинг ибодат қиламиз, кейинги кун эса сен бизнинг илоҳимизга ибодат қиласан»**, деб таклиф қилишди. Пайғамбар алайҳиссалом: **«Йўқ»**, деб жавоб қайтардилар. **«У ҳолда биз сенинг Роббингга бир ҳафта ибодат қиламиз, сен эса бизнинг илоҳларимизга бир кун ибодат қиласан»**. Шубҳасиз пайғамбар алайҳиссалом бу таклифни ҳам инкор қилдилар. Шунда улар: **«Бўлмаса биз сенинг Роббингга бир ой ибодат қиламиз, сен эса бизнинг илоҳимизга бир кун сиғинасан»**. Албатта пайғамбар алайҳиссалом улардан юз ўгирдилар. Мана кофирларнинг ўз динлари хусусида тутган йўллари, яъни улар ўз динларини ўйин қилиб олишган.

Бугун кунда Американинг Исломга қарши олиб бораётган ҳарбий кураши асосан икки қисмга бўлинади:

1) Саҳиҳ ақидага асосланган ҳар қандай жиҳодий гуруҳга қурол билан қарши чиқишлик.

2) Мана шу жиҳод ва мужоҳидлар билан муроса қилиб тинчлик сулҳини тузишлик.

Кофирларнинг биринчи турдаги қаршилиги ҳеч қандай тафсилотсиз ўз-ўзидан маълум. Яъни, қандай бўлмасин жиҳод ва мужоҳидларни бутунлай йўқ қилиб ташлашлик.

Қачонки улар бу ишни мутлақо қилиб бўлмаслигини тушуниб етгач, энди улар ўзлари тузиб чиққан иккинчи режани қўллашга киришадилар. Яъни бутун дунёга террор ва террорчилар деб танитилган бу мужоҳидларни ўзаро тинчлик сулҳи тузишликка чақиришади. Аммо, улар таклиф қилаётган бу тинчликнинг битта шarti бор. Бу ҳам бўлса, мужоҳидлар ҳозирги дунёнинг замонавий дини саналмиш «демократия» йўлини қабул қилишлиги шарт. Шубҳасиз жиҳод аҳли бундай ширк ботқоғига асосланган тинчликка рози бўлмайдилар. Негаки улар айнан мана шу ширкка қарши уруш олиб боришмоқда. Шунда кофирлар ўзларнинг бу таклифини қабул килувчи Исломий бошқа гуруҳларни қидирадилар.

Қарангки, энди ҳозирда уларнинг бу таклифларини деярлик кўпчилик қабул қилиб кофирларнинг бу суннатига эргашган ҳолда ботил йўлни тутиб олишди. Аммо, энди эса кофирларнинг муслмонларга ваъда қилаётган бу тинчлиги бошқа шартлар билан қувватланади. Яъни муслмонлар демократия номини олган дин йўлини

танлаганларидан сўнг, террор ва террорчилар деб ном олган жиҳод ва мужоҳидларга қарши, Америка ва бошқа ғарб давлатлари билан ҳамкорлик ҳам қилишлари шарт. Бу ҳамкорлик эса кўп тармоқлик бўлади. Кимлардир очикдан-очик жиҳод ва мужоҳидларни қоралайди. Бошқалар эса Исломдаги жиҳодни инкор қилмаган ҳолда, ҳозирдаги жиҳод ва мужоҳидларга бошқача ном берадилар. Яна бошқалар эса ҳозирдаги жиҳод ва мужоҳидлар ҳақида сукут саклашликни лозим топдилар. Яъни ҳозир унинг вақти эмас, деб таъкидлайдилар. Ҳамда ўзларининг бу ишларини Исломнинг равнақи, унинг ҳимояси деб талқин қиладилар. Дарҳақиқат Аллоҳнинг динида кофирлар учун ҳеч қандай мураса йўқ. Бу адашган тоифалар кофирлардан иззат ва салтанат олишлик учун дин буюрмаган ботил ишларга қўл уришади. Наҳот Аллоҳнинг дини олий бўлишлиги учун кофирларнинг рухсати керак бўлса. Наҳот бу нарсани инсон ақлига сиғдира оلسа? Бу дин ўзининг асл ҳолича олийдир. Бу дин комил бўлган диндир. Гарчи бу кофир ва мушрикларга ёқмасада.

Кофирлар тарих мобайнида ўз динларини ўйин қилганлари каби бугунга келиб Исломни ҳам шундай қилишни хоҳламақдалар. Уларнинг мақсади Аллоҳ йўлидаги жиҳодни Ислом шариъатидан олиб ташлашлик. Шунинг учун ҳам мужоҳидларни ўзлари билан мураса қилишга чақирадилар. Аллоҳга қасамки ерда Аллоҳнинг шерлари бор экан, бу иш ҳеч қачон тўхтаб қолмайди. Ҳамда Аллоҳ йўлидаги жиҳод кофир ва мунофиқларнинг раъйига қарамасдан қиёматга қадар давом этади. Аллоҳнинг дини ва мўъминлар фақатгина кофирларни хор қилишлик йўли билангина олий бўлади холос. Бу Аллоҳнинг хоҳиши-қонунидир. Қуртубий айтади: Қурайш кофирлари Пайғамбар алайҳиссалом олдиларига келиб айтишди: **«Эй Муҳаммад бизларни ўз ҳолимизга қўйгин, шунда биз ҳам сени тинч қўямиз»**. Эътибор берсангиз, қурайшнинг бундан қарийб 1500 йил аввал айтган гапи ҳозирги демократияга жуда ҳам ўхшаб кетади. Ҳақиқатда жоҳилиятдаги қурайшнинг ҳаёти ҳозирдаги кофирларнинг демократиясига жуда ҳам ўхшар эди. Аллоҳ таъоло Исро сурасида шундай дейди: **Агар Биз сизни (Ҳақ Йўлда) собитқадам қилмаганимизда, сиз уларга бир қадар мойил бўлишингизга оз қолди**. Ал-Исро-74

Мудоҳана калимаси – юмшоқлик маъносида келади. Демак, кофирларга нисбатан айнан мана шу юмшоқлик динда ман этилган. Ибн Ҳажар Қози Иёзнинг бу калималарга берган таърифини келтиради. Яъни, «мудоро» калимаси – бу қандайдир дунё матосидан диннинг фойдаси, ҳимояси учун воз кечишлиқдир. «Мудоҳана» эса дунё матосини қўлга киритиш мақсадида диннинг қандайдир қисмидан воз кечишликни англатади. Демак, динда кофирлар билан мурасага рози бўлишлик муслмонларнинг мағлубияти ҳисобланади.

3-мағлубият. Кофирлар томонига мойил бўлишлик. Яъни, уларга нисбатан юмшоқликни изҳор қилишлик. Аллоҳ таъоло айтди:

(Эй Муҳаммад алайҳис-салом, мушриклар) сизни Бизнинг шаънимизга ўзга нарсаларни тўқиб чиқарсин деб, Биз сизга ваҳий қилган оятлардан алдаб-буриб юборишларига оз қолди. У ҳолда (яъни, уларнинг йуриқларига юрсангиз), сизни дўст қилиб олган бўлур эдилар. Агар Биз

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

сизни (Ҳақ Йўлда) собитқадам қилмаганимизда, сиз уларга бир қадар мойил бўлишингизга оз қолди. Ал-Исро-73,74.

Демак, кофирлар томон бир оз бўлсада мойил бўлишлик, дўст тутишликка олиб боради. Бу эса ўз навбатида кишининг адашиб кетишлигига олиб келади. Мурса билан мойил бўлишлик бир-бирини тақозо қиладиган икки ўхшаш нарса.

Қачонки, мусулмон киши кофирлар таклиф қилган ёки мусулмонларнинг олдига ташлаб қўйган зийнат-фитналарга мойил бўлсалар, буни кўрган кофирлар мусулмонларни Исломдаги ҳукмларни ўзгартиришлик учун мурсага чақирадилар. Кейинроқ эса бу каби қабих ишларга буюришни ҳам бошлайдилар.

4-мағлубият. Кофирларга итоат қилишлик.

Аллоҳ таъоло шундай дейди: **...Ва Биз қалбини Бизни зикр этишдан ғофил қилиб қўйган, ҳавойи-нафсига эргашган ва қилар иши исрофгарчилик бўлган кимсаларга итоат этманг!** Каҳф-28.

Мусулмон умматнинг кофирларга итоат қилиб яшашлиги ҳам, биз яшаб турган даврнинг ўзига хос хусусиятларидан ҳисобланади. Маълумки итоат барча кўзланган мақсадларни руёбга чиқариш йўлидаги энг муҳим омилдир. Афсуски, бугунда нафақат шахс, балки, мусулмон ўлкалар давлат миқёсида кофирларга итоат қилиб келмоқдалар. Модомики, аҳвол шундай экан, ўлкаларда Исломга амал қилишлик ҳам шунга қараб бўлади.

Албатта, кофирлар Қуръонни ўзгартиришга қодир эмаслар. Аммо, улар ана шу Қуръонга бўлган амални ўзгартиришга муваффақ бўлдилар. Хусусан жиҳод ҳукми ва унга бўлган амал мусулмонларга бегона бўлди. Мусулмонлар жиҳод ҳақида ҳеч нарса билишни ҳам, эшитишни ҳам истамайдиган кимсаларга айланиб қолдилар. Бунинг сабаблари кўп. Аммо, бунинг асосий сабаби шуки, улар кофирларга итоат қилиб яшашга рози бўлдилар, натижада эса кофирлар ўзлари учун Исломдаги энг хавфли рукн ҳисобланган жиҳод ибодатини мусулмонлар қалби-ю, қўлидан олиб қўйишди. Бу ўз-ўзидан маълум бўлган Ислом умматининг буюк мағлубиятидир.

5-мағлубият. Аллоҳнинг раҳмати, нусрати ва берадиган ғалабасидан ноумид бўлишлик.

Яъни, қўл силтаб, буткул тушкунликка тушиб қолишлик. Ноумид бўлиб, бутунлай тушкунликка тушиб кетишлик аслида – кофирларга тегишлик бўлган сифатдир. Улар бошларига келган ҳар қандай мусибат ва ёмонликдан бутунлай ноумид бўлиб, ҳатто ўзларини ўлдиришгача борадилар. Мусулмонларнинг бундай ҳолатга тушиб қолишлиги ҳақиқатда катта гуноҳ саналиб, кофирлар олдида сўзсиз таслим бўлишининг ўзгинасидир. Кофирларнинг бугунда олиб бораётган мафкуравий ва ахборий уруши аксарият мусулмонларни, улар ҳали уйларида ўтирган ҳолларида тиз чўкиб, таслим бўлишликка мажбур қилди. Бу ҳақиқатда жудда катта мағлубиятдир. Натижада мусулмонлар мужоҳидларга ёрдам беришни умуман тўхтатиб қўйдилар. Чунки уларнинг тушунчасида кофирлар устидан ғалаба қозонишлик мумкин эмасдек бўлиб қолган. Шунинг учун улар бекордан-бекорга жон ва мол беришдан қандай

фойда бор дейдилар. Мана бу уларнинг бугундаги асл ақидаси. Уларнинг тушунчаси ўзлари кўриб турган моддий нарсадан иборат бўлиб қолгандир холос. Улар: **“Қандай қилиб мусулмонларнинг кичик бу жамоати кофирларнинг улкан кўшинларига бас кела олади?”** –деб фикр юритадилар. **“Қандай қилиб бу мужоҳидлар кофирларнинг устидан ғалаба қозонмоқчилар? Ахир кофирлар қўлида энг кучли замонавий қурооллар бўлса, мужоҳидларда эса ҳеч нарса йўқ. Қандай қилиб, қандай қилиб?”**

Улар Аллоҳдан эмас, балки кофирлардан қўрқмоқдалар. Шунингдек бу каби аксарият мусулмонларда бунданда бошқа жуда кўп гумон ва шубҳалар борки, улар айнан шулар сабабли кофирлар олдида улкан мағлубиятни бўйинларига олиб бўлишган. Аслида улар эътиқод ва маънан мағлубиятга учраб бўлишган. Энди эса ўзларининг бу мағлубиятларини беркитиш учун шарияъатдан ҳар-хил ҳужжатлар қидиришади. Уларга бу сохта, ҳеч қандай асосга эга бўлмаган ҳужжат-далилларни топиб берувчилар бугунги кунда ҳар бир масжидларда, ҳар қандай шарияъат ниқоби остига фаолият олиб бораётган муассасаларда тўлиб-тошиб ётибди. Исломий саҳиҳ ақида шуки, душман қанчалар кучлик бўлишидан қатъий назар мусулмонлар ҳеч қачон ноумид бўлишлари мумкин эмас. Борди-ю бу ноумидлик мусулмонларнинг қалбларидан жой олар экан, демак улар улкан мағлубиятга дучор бўлган бўладилар.

6-мағлубият. Ҳеч қандай сабабсиз жиҳодни тарк этишлик.

Бугун душман биздан нимани хоҳлаяпти? Биз мусулмонлар Аллоҳни бутунлай тарк этишимизни хоҳлаяптими? Йўқ! Уларнинг ягона мақсади биз жиҳодни тарк этишимиздир. Бошқача қилиб айтганимизда душман Аллоҳнинг шарияъатини халқлар устида кўтаришимизни хоҳламайди. Маълумки, бу дин фақат жиҳод билан олий бўлади. Шунинг учун кофирлар қўлларидаги бор кучни сарфлаб бўлса ҳам мана шу жиҳодни тўхтатиб қолишга ҳаракат қилмоқдалар. Улар мусулмонларнинг масжидлар қуришига қарши чиқмаяптилар, балки бу ишда ҳамкорлик ҳам қилмоқдалар. Шунингдек, мусулмонларнинг Қуръон тиловат қилишларидан ёки зикр халқалари уюштиришидан ҳам тўсаётганлари йўқ. Уларнинг ягона мақсади жиҳод ва мужоҳидларни йўқ қилишдир. Чунки айнан шу ибодат мусулмонларни олийликка олиб чиқишини кофирлар тушуниб етишган. Афсуски мусулмонлар бу ҳақиқатга етиб келишмади. Демак бугунда мусулмонларнинг жиҳодни тарк қилишлари, шу билан бирга кофирларнинг бу хоҳишларини бажаришлари ўз-ўзидан улкан мағлубиятнинг ўзгинасидир. Ҳа, худди шундай, мусулмонлар нафақат жиҳоднинг ўзидан, балки жиҳод йўлида унга тегишли бўлган ҳар бир нарсадан ўзларини олиб қочадиган бўлишди. Негаки кофирлар жиҳодга олиб борадиган ҳар қандай йўл қаршисида туриб олишга ҳаракат қилмоқдалар. Демак бу нима дегани – бу дегани жиҳодга ким аралашса унинг ҳаёт йўли муаммоларга тўлди дегани. Кишининг дунёсига талофат етди дегани. Шунинг учун ҳам мусулмонлар бу улкан ва қийин ишда кофирларнинг хоҳишларига рози бўлиб, ўзларидаги мағлубиятга гувоҳлик бердилар. Аллоҳга қасамки, аввалда ҳам ҳозирда ҳам жиҳодни фақатгина ҳақиқий мўъминлар қилган. Демак кимда-ким хоҳ ақидада бўлсин ёки ҳаракатда бўлсин жиҳодни тарк этса, албата у мағлубият эгаси ҳисобланади.

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

7-мағлубият. Душмандан (кофирдан) қўрқишлик.

Аллоҳ таъоло Али Имрон сурасида шундай дейди:

...Бас, агар мўъмин бўлсангизлар, улардан қўрқмангиз, Мендан қўрқингиз! Оли Имрон-175.

Модомики, мусулмонлар қўлларида келган тайёргарликни қўрганларидан сўнг, душман томонидан мағлубиятга учрасалар, улар мағлубиятнинг сабабларини тайёргарликдан қидиришлари тўғри бўлмайди. Яъни (одамларнинг камлиги, қурол-аслаҳа етишмовчилиги ва ҳоказо.) Ҳа, бу нарса фикр ва мулоҳазаларга лойиқ бўлсада такрор айтамыз, агар мусулмонлар қўлларида бор бўлган барча имкониятларни ишга солган эканлар, улар мағлубият сабабларини тайёргарликдан қидиришликлари тўғри бўлмайди. Чунки одамлар сон-саногининг кўплиги ва улардаги қурол-аслаҳаларнинг етарли бўлишлиги ғалаба учун асосий омил ҳисобланмайди. Аллоҳ таъоло Тавба сурасида шундай дейди:

Аллоҳ сизларни кўп уринларда ғолиб қилди. Хунайн (Макка билан Тоиф ўртасидаги бир водий) кунини (эсланглар)! Ушанда сизларни кўп эканлигингиз мағрур қилиб куйган эди, аммо у (яъни, саногингизнинг кўплиги) сизларни ҳеч нарсадан беҳожат қила олмади (куткариб қола олмади) ва сизларга кенг ер торлик қилиб қолди, сўнг юз ўгирган ҳолингизда чекиндингиз! Тавба-25

Аллоҳ таъоло Оли Имрон сурасида мағлубият келишининг бир тарафига ишора қилиб ўтди:

(Эй мўъминлар), агар сизларга (Уҳудда душман томонидан) бир мусибат етса, - ҳолбуки, сизлар (Кофирларга Бадр жангида) унга икки баробар мусибат етказган эдингиз – «Бу бало қайдан келди?», дейсизларми?! (Эй Муҳаммад алайҳис-салом), уларга: «Бу (мусибат – мағлубият) ўз қилмишларингиздан», деб айтинг! Албатта Аллоҳ ҳамма нарсага қодирдир! Оли Имрон-165.

Демак, мағлубият гуноҳларнинг натижаси экан. Мусулмонларнинг Жиҳод майдонидаги вақтинчалик мағлубияти бир неча сабаб билан юзага келиши мумкин экан:

- а) Аллоҳ мўъмин бандаларини имтиҳон қилади;
- б) нафслар ҳамда сафлар покланади;
- в) мағлубият гуноҳлар ҳосили.

Аммо, ҳеч вақт мўъминлар кам сонлик бўлганликлари, ёки бўлмаса кофирлар каби тайёргарлик кўриб куймаганлари учун мағлубиятга учрамайдилар. Демак, мағлубиятга аниқ бир баҳо бериш ёки унга қатъий бир тушунча беришлик мумкин бўлмайди. Шунингдек муаллиф ҳозирда Афғонистондаги мужоҳидларнинг

вақтинчалик мағлубиятини глобал дунё куфрига боғлашликни катта хато деб билади. Яъни дунё кофирларининг кучи жуда катта, ва айнан шу уларнинг ғалабасининг омили деб уйлашлик хатодир. Ҳақиқат шуки, Аллоҳ таъоло бизларга кофирларнинг кучига тенг ёки уларникидан кўп тайёргарликка буюргани йўқ. Балким, У Зот қўлимиздан келганича, имкониятимиз доираси ичида пухта тайёргарлик кўришимизга буюрди.

Аллоҳ таъоло Анфол сурасида шундай дейди:

(Эй мўъминлар), улар(га қарши жанг қилиш) учун имконингиз борица куч ва эгарланган отларни тайёрлаб қўйингиз,... Анфол-60.

Бу ўринда масъала душман кучининг катта ёки кичиклигида эмас, балки биз мусулмонлар Аллоҳнинг буйруғига биноан имкон қадар тайёргарлик кўриб куйдикми, ё йўқми, гап айнан шунда боради. Борди-ю биз душман тайёргарлигининг ўндан бирини ҳам қила олмаган бўлсак ва бизнинг қўлимиздан келгани шугина бўлса, яъни имконимиздаги бор нарсани ишга солган бўлсак, у ҳолда бизнинг устимизда жавобгарлик йўқ. Ҳақиқатда бугундаги толибон Аллоҳ буюрган ишни, яъни кофирларга қарши жиҳод қилишлик йўлида қўлларида бор бўлган имкониятни ҳозирлашди. Айнан шу амал улар учун узр ва олийлик олиб келди. Улар душманнинг қуввати ва унинг қолган жиҳатларини бошқа мусулмонлардан кўра яхши биладилар. Чунки толибон мана шу йўлда кўп сайъи ҳаракатлар қилиб келмоқда. Бу эса Аллоҳнинг буйруғидир.

Афсуски, Аллоҳнинг бу буйруғини бошқа ердаги мусулмонлар қилишмади. Таажуб-ки ҳозирда эса кофирларнинг кучлари, уларнинг сони ҳақида барча мусулмон ўлкаларнинг аҳли тўхтамасдан гапириб бир-бирларини қўрқитиб юришибди. Ҳолбуки толибон бу ҳақда ҳаммадан кўра билимдонроқ. Негаки улар ана шу душман билан жанг майдонида ҳам унинг ташқарисида ҳам тўқнашиб келмоқда. Душман ҳолатини ким яхшироқ билади? У билан юзма-юз кўришиб, унинг қонини тўкиб, ўзи ҳам душманнинг қўлида жон бераётган кимсаларми, ё бўлмаса кофирларнинг ахборот воситалари орқали олиб бораётган мафкуравий ва ахборий урушига мағлуб бўлган кимсаларми?! Кучлар сонидан фарқ жуда катта, аммо шунга қарамасдан улар кофирларга қарши уруш олиб боришяпти, чунки ғалаба Аллоҳнинг қўлидаги раҳмат эканлигини улар яхши биладилар. Улар фақат Аллоҳ буюрган тайёргарликни ҳозирлаб Унинг йўлида жиҳод олиб боришяпти холос.

Хулоса шуки, биз жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоида эканлигини яхши билиб олишимиз керак. Бу эса бизнинг Аллоҳ йўлидаги жиҳодга қўйган биринчи қадамимиз бўлади. Борди-ю бизда ана шу асл ақида бўлмаса – бу ҳалокатдир. Чунки бу Аллоҳ йўлидаги жиҳоднинг тўхтаб қолишига олиб келади. Бу эса дин, жон, мол ва бошқа муқаддас нарсаларнинг завол бўлишидан бошқа нарсаси эмас. Юқорида таъкидлаганимиздек, майдондаги уруш, қон тўкилиши ва бундан бошқа барча нарсалар – бу икки бир-бирига зид бўлган ақиданинг ҳосили – натижасидир. Демак, жиҳод қиёматга қадар давом этадиган Аллоҳнинг ўзгармас қонуни-буйруғидир. Натижалар қандай бўлишидан қатъи назар – бу улўғ ибодат давом этади.

Жиҳоднинг ўзгармас қонун-қоидалари

Аллоҳдан бу шайхимизга кўп дуолар қилиб қоламиз. Аллоҳ Ўзининг бу бандасига кўп мукофотлар берсин! Унга шаҳидликни муборак этсин, ҳамда унга энг олий жаннат саналмиш «Фирдавс»дан маскан берсин!

Шунингдек, Роббимиз бизларга ҳам ушбу дарсликни муборак қилсин. Бу илмни фойдали қилиб берсин. Ўрганган бу илмимизга амал қилишликни насиб этсин!

وصلی الله علی محمد النبی الأمي، وعلی آله وصحبه وسلّم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين